

Om leninismens grunder.
Föreläsningar hållna vid Sverdlovuniversitetet.

av J.V. Stalin

Tillägnade Lenin-uppbådet.

Leninismens grunder utgör ett omfattande tema. För att uttömmande behandla det behövs en hel bok. Mer än det — det behövs en hel rad böcker. Därför är det naturligt, att mina föreläsningar inte kan bli en uttömmande framställning av grunderna för Lenins världsåskådning. Lenins världsåskådning och leninismens grunder är inte ett och detsamma vad omfattningen beträffar. Lenin är marxist, och grunden för hans världsåskådning är naturligtvis marxismen. Men härav följer ingalunda, att framställningen av leninismen måste börja med en framställning av marxismens grunder. Att ge en framställning av leninismen innebär att skildra det säregna och nya i Lenins verk, som utgör hans bidrag till marxismens allmänna skattkammare och med vilket hans namn självfallet är förknippat. Endast i denna mening kommer jag i mina föreläsningar att tala om leninismens grunder.

Vad är således leninismen?

En del påstår, att leninismen är marxismens tillämpning på den ryska miljöns säregna förhållanden. Denna definition innehåller ett stycke sanning, men den uttömmar inte på långt när hela sanningen. Lenin tillämpade verkligen marxismen på förhållandena i Ryssland och det gjorde han på ett mästerligt sätt. Men om leninismen endast vore en tillämpning av marxismen på den säregna miljön i Ryssland, så skulle leninismen vara en rent nationell och blott nationell, en rent rysk och blott rysk företeelse. Vi vet emellertid, att leninismen är en internationell företeelse, som har sina rötter i hela den internationella utvecklingen, och inte en enbart rysk företeelse. Just därför anser jag, att denna definition lider av ensidighet.

Andra säger, att leninismen är en pånyttfödelse av marxismens revolutionära element från 1840-talet till skillnad från marxismen under de påföljande åren, då denna skulle ha blivit moderat, icke-revolutionär. Om man bortser ifrån denna dumma och banala uppdelning av Marx' lära i två delar, en revolutionär och en moderat, så måste det erkännas, att t.o.m. denna absolut otillräckliga och otillfredsställande definition innehåller ett stycke sanning. Detta stycke sanning består däri, att Lenin verkligen pånyttfödde marxismens revolutionära innehåll, som gravlagts av Andra internationalens opportunisterna. Men detta är endast en del av sanningen. Hela sanningen om leninismen är, att leninismen inte bara pånyttfödde marxismen, utan tog ytterligare ett steg framåt, då den vidareutvecklade marxismen under de nya betingelserna för kapitalismen och proletariats klasskamp.

Vad är då egentligen leninismen?

Leninismen är marxismen under imperialismens och den proletära revolutionens epok. Närmare bestämt: leninismen är teorin och taktiken för den proletära revolutionen i allmänhet, teorin och taktiken för proletariats diktatur i synnerhet. Marx och Engels verkade under den förrevolutionära (vi syftar på den proletära revolutionen) perioden, då en utvecklad imperialism ännu inte existerade, under en period, då proletärerna förberedde sig till revolutionen, den period, då den proletära revolutionen ännu inte var något direkt praktiskt oundvikligt. Lenin — Marx'

och Engels' lärjunge — verkade däremot under den utvecklade imperialismens period, under den proletära revolutionens utvecklingsperiod, då den proletära revolutionen redan segrat i ett land, krossat den borgerliga demokratin och inlett den proletära demokratins era, sovjeternas era.

Det är just därför, som leninismen är en vidareutveckling av marxismen.

Man framhäver vanligen leninismens utomordentligt stridbara och utomordentligt revolutionära karaktär. Det är alldeles riktigt. Men denna säregenhet hos leninismen har två orsaker: för det första att leninismen framgått av den proletära revolutionen, vars prägel den inte kan undgå att bära; för det andra att den utvecklats och stärkts i kampen mot Andra internationalens opportunism, vilken kamp varit och fortfarande är en nödvändig förutsättning för en framgångsrik kamp mot kapitalismen. Man får inte glömma, att mellan Marx och Engels å ena sidan och Lenin å andra sidan ligger ett helt skede, då Andra internationalens opportunism oinskränkt härskade, en opportunism, som det måste vara en av leninismens viktigaste uppgifter att skoningslöst bekämpa.

1

Leninismens historiska rötter.

Leninismen växte upp och utformades under imperialismens betingelser, då kapitalismens motsättningar nått kulminationspunkten, då den proletära revolutionen blivit en fråga om direkt praktisk handling, då den gamla perioden, under vilken arbetarklassen förberedde sig till revolutionen, löpt ut och växt över i en ny period, då det gällde att direkt gå till storms emot kapitalismen.

Lenin har kallat imperialismen »den döende kapitalismen«. Varför? Emedan imperialismen driver kapitalismens motsättningar till deras spets, till den yttersta gräns, bortom vilken revolutionen börjar. Av dessa motsättningar måste följande tre betraktas som de viktigaste.

Första motsättningen är motsättningen mellan arbete och kapital. Imperialismen innebär de monopolistiska trusternas och syndikatens, bankernas och finansoligarkins allmakt i industriländerna. I kampen emot denna allmakt har arbetarklassens vanliga metoder — fackföreningar och kooperativer, parlamentariska partier och parlamentarisk kamp — visat sig vara alldeles otillräckliga. Antingen ge sig på nåd och onåd åt kapitalet, vegetera som hittills och sjunka allt djupare, eller tillgripa ett nytt vapen — så ställer imperialismen frågan för proletariatets miljonmassor. Imperialismen leder arbetarklassen fram till revolutionen.

Andra motsättningen är motsättningen mellan de olika finansgrupperna och imperialistiska makterna i deras kamp om råvarukällor, om främmande områden. Imperialismen innebär kapitalexport till råvarukällorna, en rasande kamp om monopolbesittningen av dessa källor, kamp om den redan uppdelade världens nyuppdelning, en kamp som nya finansgrupper och makter på jakt efter en »plats i solen« med särskilt raseri för mot de gamla grupperna och makterna, vilka envist klamrar sig fast vid rovet. Denna rasande kamp mellan de olika kapitalistgrupperna är anmärkningsvärd i så måtto, att ett av dess ofrånkomliga element är imperialistiska krig, krig för erövring av främmande områden. Denna omständighet är i sin tur anmärkningsvärd därigenom, att den leder till imperialisternas ömsesidiga försvagande, till ett försvagande av kapitalismens ställning i allmänhet, till ett

påskyndande av den proletära revolutionen, till denna revolutions praktiska nödvändighet.

Tredje motsättningen är motsättningen mellan en handfull härskande, »civiliserade« nationer och de hundratals miljoner, som tillhör världens koloniala och avhängiga folk. Imperialismen innebär den skamlösaste utsugning och det omänskligaste förtryck av hundratals miljoner människor tillhörande de väldiga koloniernas och de avhängiga ländernas befolkning. Utpressning av extraprofit — det är ändamålet med denna utsugning och detta förtryck. Men vid utsugningen av dessa länder är imperialismen nödgad att där bygga järnvägar, fabriker och verkstäder, upprätta industri- och handelscentra. Uppkomsten av en proletärklass, av inhemska intellektuella, det nationella medvetandets stärkande i alla kolonier och alla avhängiga länder utan undantag vittnar påtagligt om detta. Denna omständighet är viktig för proletariatet i så måtto, att den i grunden underminerar kapitalismens positioner, då den förvandlar kolonierna och de avhängiga länderna från imperialismens reserver till den proletära revolutionens reserver.

Sådana är i stort sett imperialismens huvudsakligaste motsättningar, vilka förvandlat den gamla, »blomstrande« kapitalismen till en döende kapitalism.

Betydelsen av det imperialistiska krig, som utbröt för tio år sedan, består bland annat däri, att det samlade alla dessa motsägelser i en härva och kastade dem i vågskålen, varigenom proletariatets revolutionära drabbningar påskyndades och underlättades.

Imperialismen ledde med andra ord inte endast till att revolutionen blev praktiskt oundviklig, utan också till att det skapades gynnsamma betingelser för ett direkt stormanlopp mot kapitalismens fästen.

Sådan var den internationella situation, som gav upphov till leninismen.

Allt detta är förträffligt, säger man oss, men vad har det att göra med Ryssland, som ju inte var och inte kunde vara ett imperialismens klassiska land? Vad har det att göra med Lenin, som främst arbetade i Ryssland och för Ryssland? Varför blev just Ryssland leninismens härd, hemlandet för den proletära revolutionens teori och taktik?

Därför att Ryssland var en knutpunkt för alla dessa imperialismens motsättningar.

Därför att Ryssland mer än något annat land gick havande med revolutionen och till följd härav var blott Ryssland i stånd att lösa dessa motsättningar på revolutionär väg.

Tsarismens Ryssland var för det första en härd för allt slags förtryck — såväl kapitalistiskt som kolonialt och militärt — i dess omänskligaste och mest barbariska form. Vem känner inte till att kapitalets allmakt i Ryssland förknippades med tsarväldets despotism, den ryska nationalismens aggressivitet med tsarväldets bödelsroll mot icke-ryska folk, utsugningen av hela områden — i Turkiet, Persien, Kina — med tsarismens erövrande av dessa områden, med erövringskrig? Lenin

hade rätt, då han sade att tsarismen var en »militär-feodal imperialism«. Tsarismen var ett koncentrat av imperialismens mest negativa sidor, upphöjda i kvadrat.

Vidare. Tsar-Ryssland var en ofantlig reserv för västerns imperialism inte bara i den meningen, att det gav fritt tillträde åt det utländska kapitalet, vilket behärskade så utslagsgivande grenar av Rysslands folkhushållning som bränsleindustrin och metallurgin, utan även i den meningen, att det var i stånd att ställa miljoner soldater till de västeuropeiska imperialisternas förfogande. Tänk bara på den ryska 14-miljonersarmén, som göt sitt blod vid de imperialistiska fronterna för att trygga de engelsk-franska kapitalisternas vanvettiga profiter.

Vidare. Tsarismen var inte endast imperialismens gårdvar i Östeuropa, den var dessutom en agentur för västerns imperialism, när det gällde att av befolkningen utpressa hundratals miljoner i räntor på lån, som tsarismen erhållit i Paris och London, i Berlin och Bryssel.

Tsarismen var slutligen den pålitligaste bundsförvant för västerns imperialism vid delningen av Turkiet, Persien, Kina o.s.v. Vem känner inte till, att tsarismen förde det imperialistiska kriget i förbund med ententens imperialister, att Ryssland utgjorde ett väsentligt element i detta krig?

Det var just därför, tsarismens och den västerländska imperialismens intressen sammanflätades och slutligen nystade ihop sig till en enda imperialistisk intressehärva.

Kunde då västerns imperialism förlika sig med förlusten av en så mäktig stödjepelare i öster och en så rik reservoar av krafter och resurser, som det gamla, tsaristiska, borgerliga Ryssland var, utan att pröva alla sina krafter i en kamp på liv och död mot revolutionen i Ryssland för att försvara och upprätthålla tsarismen? Naturligtvis kunde den inte det!

Men härav följer att den, som ville slå tsarismen, ovillkorligen måste rikta ett slag emot imperialismen, att den, som reste sig emot tsarismen, också måste resa sig emot imperialismen, ty den, som sökte störta tsarismen, måste också störta imperialismen, om han verkligen hade för avsikt att inte bara slå tsarismen utan också fullständigt tillintetgöra den. Revolutionen mot tsarismen kom sålunda allt närmare till och måste växa över i en revolution mot imperialismen, i en proletär revolution.

Emellertid reste sig i Ryssland en gigantisk folkrevolution, som leddes av världens mest revolutionära proletariat, vilket ägde en så betydande bundsförvant som Rysslands revolutionära bönder. Behöver det bevisas, att en sådan revolution inte kunde stanna på halva vägen, utan att den i händelse av framgång måste gå vidare och höja upprorsfanan mot imperialismen?

Det var just därför, Ryssland måste bli en knutpunkt för imperialismens motsättningar, inte endast i den meningen, att dessa motsättningar lättast blottades just i Ryssland till följd av deras särskilt upprörande och särskilt olidliga karaktär, och inte blott därför, att Ryssland var den västliga imperialismens viktigaste stödjepe-

lare, som förenade västerns finanskapital med österns kolonier, utan också därför, att endast i Ryssland existerade en reell kraft, som var i stånd att på revolutionär väg lösa imperialismens motsättningar.

Men härav följer, att revolutionen i Ryssland inte kunde undgå att bli proletär, att den inte kunde undgå att redan under första dagarna av sin utveckling anta en internationell karaktär, att den sålunda inte kunde undgå att skaka världsimperialismen i själva dess grundvalar.

Kunde de ryska kommunisterna under sådana förhållanden i sitt arbete inskränka sig till den ryska revolutionens trångt nationella ram? Naturligtvis inte! Tvärtom, de drevs av hela situationen, den inre (den djupgående revolutionära krisen) såväl som den yttre (kriget), till att i sitt arbete överskrida denna ram, att föra kampen över på den internationella arenan, blotta imperialismens varbölder, bevisa oundvikligheten av kapitalismens sammanbrott, krossa socialchauvinismen och socialpacifismen samt slutligen i sitt eget land stöta kapitalismen och åt proletariatet smida ett nytt kampvapen, den proletära revolutionens teori och taktik, för att göra det lättare för proletärerna i alla länder att stöta kapitalismen. De ryska kommunisterna kunde inte heller handla annorlunda, ty blott på denna väg fanns det möjlighet att räkna med vissa förändringar i den internationella situationen, vilka kunde utgöra en garanti mot den borgerliga ordningens återupprättande i Ryssland.

Det var därför, som Ryssland blev en härd för leninismen, och de ryska kommunisternas ledare, Lenin, dess skapare.

Med Ryssland och Lenin »skedde« här ungefär detsamma som med Tyskland och Marx och Engels på 1840-talet. Liksom Ryssland i början av 1900-talet gick Tyskland vid denna tid havande med den borgerliga revolutionen. Marx skrev då i »Kommunistiska manifestet«:

»Kommunisterna riktar sin huvuduppmärksamhet på Tyskland, emedan Tyskland står inför en borgerlig revolution, och emedan det fullbordar denna omvälvning under mer framskridna betingelser för den europeiska civilisationen överhuvud taget och med ett långt mer utvecklat proletariat än England på 1600-talet och Frankrike på 1700-talet. Den tyska borgerliga revolutionen kan sålunda blott vara det omedelbara förspellet till en proletär revolution.« (Kommunistiska partiets manifest, Sthlm, Arbetarkultur 1948, s. 46.)

Med andra ord, den revolutionära rörelsens centrum förflyttades till Tyskland.

Det kan väl knappast betvivlas, att just den omständighet, som Marx i ovan anförda citat påpekade, sannolikt var orsaken till, att just Tyskland blev den vetenskapliga socialismens hemland, och det tyska proletariatets ledare — Marx och Engels — dess skapare.

Detsamma måste, blott i ännu högre grad, sägas om Ryssland i början av 1900-talet. Ryssland stod då inför en borgerlig revolution, det måste fullborda denna revolution under det att mera framskridna förhållanden rådde i Europa och med ett mer utvecklat proletariat än Tyskland på 1840-talet (för att nu inte tala om England och Frankrike), varjämte alla fakta vittnade om att denna revolution måste komma att tjäna som jäsämne och förspel till den proletära revolutionen.

Det får inte anses som någon tillfällighet, att Lenin redan 1902, då den ryska revolutionen ännu bara befann sig i vardande, i sin broschyr »Vad bör göras?« skrev de profetiska orden:

»Historien har nu ställt oss (d.v.s. de ryska marxisterna, *J. St.*) inför en aktuell uppgift, som är den *mest revolutionära* av alla de *närmaste* uppgifterna för proletariatet i något land«,

att »förverkligandet av denna uppgift, förstörandet av inte bara den europeiska utan också (såsom vi nu kan säga) den asiatiska reaktionens mäktigaste bålverk, skulle göra det ryska proletariatet till det internationella proletariatets avantgarde.« (*Lenin*, »Vad bör göras?« Samlade skrifter i urval, b. III, s. 53, Sthlm. Arbetarkultur.)

Med andra ord, den revolutionära rörelsens centrum måste förflyttas till Ryssland.

Som bekant har förloppet av revolutionen i Ryssland mer än väl bekräftat denna Lenins förutsägelse.

Är det efter allt detta underligt, att ett land, som genomfört en sådan revolution och har ett sådant proletariat, blivit hemlandet för den proletära revolutionen teori och taktik?

Är det underligt, att ledaren för Rysslands proletariat, Lenin, samtidigt blev skaparen av denna teori och taktik samt det internationella proletariatets ledare?

2

Metoden.

Jag nämnde tidigare att mellan Marx och Engels å ena sidan samt Lenin å den andra ligger ett helt skede, då Andra internationalens opportunistisk härskade. För exakthetens skull måste jag tillägga, att det här inte är fråga om opportunistisk formella herravälde utan endast dess faktiska herravälde. I spetsen för Andra internationalen stod formellt de »rättrogna« marxisterna, de »ortodoxa«: Kautsky och andra. I verkligheten bedrevs likväl Andra internationalens huvudsakliga verksamhet enligt opportunistisk linje. Opportunisterna anpassade sig till bourgeoisin på grund av sin servila småborgerliga natur. De »ortodoxa« återigen anpassade sig till opportunisterna för att »bevara enheten« med opportunisterna och trygga »freden i partiet«. Resultatet blev, att opportunisten kom till makten, ty det visade sig, att bourgeoisins politik och de »ortodoxas« politik var länkar i samma kedja.

Detta var kapitalismens jämförelsevis fredliga utvecklingsperiod, dess så att säga förkrigsperiod, då imperialismens katastrofala motsättningar ännu inte fullt påtagligt hunnit framträda, då arbetarnas ekonomiska strejker och fackföreningarna utvecklade sig mer eller mindre »normalt«, då valkampen och parlamentsfraktionerna hemförde »svindlande« framgångar, då de legala kampformerna höjdes till skyarna och man trodde sig kunna »slå ihjäl« kapitalismen med hjälp av legaliteten — kort sagt, då Andra internationalens partier lade på hullet och inte hade lust att på allvar tänka på revolution, på proletariats diktatur och massornas revolutionära fostran.

I stället för en enhetlig revolutionär teori — motsägelsefulla teoretiska satser och brottstycken av en teori, vilka var lösryckta från massornas levande revolutionära kamp och hade förvandlats till föråldrade dogmer. För syns skull erinrade man naturligtvis om Marx' teori, men blott för att beröva den dess levande revolutionära anda.

I stället för en revolutionär politik — förtorkad kalkborgerlighet och snusförnuftigt politiserande, parlamentarisk diplomati och parlamentariska kombina-

tioner. För syns skull fattade man naturligtvis »revolutionära« beslut och antog »revolutionära« paroller, men bara för att lägga dem på hyllan.

I stället för att med lärdom av egna fel fostra och skola partiet till en riktig, revolutionär taktik — kringgick man omsorgsfullt de ömtåliga frågorna, skymde undan eller suddade över dem. För syns skull hade man naturligtvis ingenting emot att tala om ömtåliga frågor, men bara för att avsluta det hela med någon »kautschukartad« resolution.

Sådan var Andra internationalens fysionomi, dess arbetsmetod, dess vapenarsenal.

Emellertid närmade sig ett nytt skede av imperialistiska krig och proletariats revolutionära strider. De gamla kampmetoderna visade sig vara uppenbart otillräckliga och maktlösa gentemot finanskapitalets allmakt.

Det var nödvändigt att revidera Andra internationalens hela arbete, hela dess arbetsmetod, att driva ut kälkborgerligheten, trångsyntheten, politiserandet, överlöperiet, socialchauvinismen och socialpacifismen. Det var nödvändigt att pröva Andra internationalens hela arsenal, att kasta ut allt rostigt och murket och smida nya vapen. Utan ett sådant förberedande arbete vore det lönlöst att draga i fält mot kapitalismen. Utan detta riskerade proletariats att plötsligt stå inför nya revolutionära drabbningar utan att vara tillräckligt rustat eller till och med fullständigt orustat.

Äran av denna generalprövning och generalrensning av Andra internationalens augiasstall föll på leninismens lott.

Det var just i en sådan situation, som leninismens metod föddes och utmejslades.

Vad är det väsentliga i denna metods krav?

För det första en *prövning* av Andra internationalens teoretiska lärosatser i den revolutionära masskampens eld, i den levande praktikens eld, d.v.s. ett återställande av den rubbade enheten mellan teori och praktik, ett likviderande av klyftan dem emellan, ty endast så kan man skapa ett verkligt proletärt parti, rustat med revolutionär teori.

För det andra en *prövning* av Andra internationalens partiets politik, inte enligt deras paroller och resolutioner (som man inte får sätta tro till) utan enligt deras praktik, deras handlingar, ty endast så kan man vinna och göra sig förtjänt av proletärmassornas förtroende.

För det tredje en *omgestaltning* av hela partiarbetet på ett nytt revolutionärt sätt i syfte att fostra och skola massorna till revolutionär kamp, ty endast så kan man förbereda massorna till den proletära revolutionen.

För det fjärde *självkritik* inom de proletära partierna, deras fostran och skolning på grundval av egna fel, ty endast så kan man utbilda verkliga kadrer och verkliga partiledare.

Det är den leninistiska metodens grundval och väsen.

Hur har denna metod tillämpats i praktiken?

Andra internationalens opportunister har en rad teoretiska dogmer — käpphästar, som de alltid rider på. Låt oss betrakta några av dem.

Första dogmen: om betingelserna för proletariats makterövring. Opportunisterna försäkrar, att proletariatet inte kan och inte bör ta makten, om det inte självt utgör flertalet i landet. De ger inga bevis, ty det finns ingen möjlighet att försvara denna absurda tes vare sig teoretiskt eller praktiskt. Låt oss antaga det, svarar Lenin herrarna från andra internationalen. Men om det uppstått en sådan historisk situation (krig, agrarkris o.s.v.) att proletariatet, ehuru det utgör minoriteten av befolkningen, har möjlighet att fylka omkring sig de arbetande massornas väldiga flertal — varför skulle det då inte överta makten? Varför skulle inte proletariatet utnyttja en gynnsam internationell och inre situation till att bryta igenom kapitalets front och påskynda det allmänna avgörandet? Sade inte Marx redan på 1850-talet att den proletära revolutionens sak i Tyskland skulle kunna ha »utmärkta« utsikter, om man kunde understödja den proletära revolutionen med »så att säga en andra upplaga av bondekriget? Är det inte allmänt bekant, att det vid den tiden fanns relativt färre proletärer i Tyskland än det fanns exempelvis i Ryssland år 1917? Har inte den ryska proletära revolutionens praxis visat, att denna av Andra internationalens hjältar så omhuldade dogm saknar varje vital betydelse för proletariatet? Är det inte klart, att massornas revolutionära kamp i sin praxis slår och krossar denna föråldrade dogm?

Andra dogmen: proletariatet kan inte behålla makten, om det ej disponerar ett tillräckligt antal färdiga kulturella och administrativa kadrer, som är i stånd att organisera landets förvaltning — först måste man utbilda dessa kadrer under kapitalistiska förhållanden och sedan överta makten. Låt oss antaga det, svarar Lenin, men varför kan man inte vända det hela så att man först tar makten, skapar gynnsamma betingelser för proletariatets utveckling och därefter marscherar framåt med sjumilasteg för att höja de arbetande massornas kulturnivå, för att bland arbetarna utbilda talrika kadrer av ledare och administratörer? Har inte det praktiska livet i Ryssland visat, att ledarkadrenna växer fram ur arbetarnas mitt hundra gånger snabbare och bättre under proletariatets makt än under kapitalets herravälde? Är det inte klart, att massornas revolutionära kamp i sin praxis skoningslöst slår sönder även denna opportunisternas teoretiska dogm?

Tredje dogmen: den *politiska* generalstrejkens metod är oantaglig för proletariatet, ty den är teoretiskt ohållbar (jfr. Engels' kritik), farlig i praktiken (den kan desorganisera det ekonomiska livets regelbundna gång i landet och tömma fackförbundens kassor), den kan inte ersätta de parlamentariska kampformerna, som är den viktigaste formen för proletariatets klasskamp. Nåväl, svarar leninisterna. Men för det först kritiserade Engels inte varje generalstrejk, utan endast ett visst slags generalstrejk, nämligen anarkisternas *ekonomiska* generalstrejk, vilken anarkisterna lanserade *i stället för* proletariatets politiska kamp — vad har det att

göra med den *politiska* generalstrejkens metod? För det andra: vem har bevisat och var är det bevisat, att den parlamentariska kampformen är den viktigaste formen för proletariatets kamp? Visar inte den revolutionära rörelsens historia, att den parlamentariska kampen endast är en skola och ett hjälpmedel för organiserandet av proletariatets utomparlamentariska kamp, att arbetarrörelsens viktigaste frågor under kapitalismen avgöres genom våldet, genom de proletära massornas direkta kamp, deras generalstrejk, deras uppror? För det tredje: vem har talat om att ersätta den parlamentariska kampen med den politiska generalstrejkens metod? Var och när har den politiska generalstrejkens anhängare försökt ersätta de parlamentariska kampformerna med utomparlamentariska? För det fjärde: har inte revolutionen i Ryssland visat, att den *politiska* generalstrejken är en utomordentlig skola för den proletära revolutionen och ett oersättligt medel för mobiliserandet och organiserandet av proletariatets bredaste massor inför stormningen av kapitalismens fästen — vad har detta att göra med de kälkborgerliga klagovisorna om desorganisation av det ekonomiska livets regelbundna gång och om fackförbundens kassor? Är det inte klart, att den revolutionära kampens praxis slår även denna opportunisternas dogm i stycken?

O.s.v., o.s.v.

Det var just därför, Lenin sade, att »den revolutionära teorin inte är någon dogm«, att den slutgiltigt utbildas först i nära samband med den verkliga massrörelsens och den verkliga revolutionära rörelsens praxis« (»Kommunismens barnsjukdom«), ty teorin måste tjäna praktiken, »teorin måste besvara de frågor, som praktiken ställer« (»Vad är folkvännerna?«), den måste prövas genom praktikens fakta.

Vad beträffar Andra internationalens partiers politiska paroller och politiska beslut, så räcker det med att erinra om historien med parollen«krig mot kriget«, för att man skall inse hela förljugenheten och hela rutenheten i dessa partiers politiska praktik, då de skyler över sin antirevolutionära verksamhet med bombastiska revolutionära paroller och resolutioner. Alla minns Andra internationalens pompösa demonstration på Basalkongressen, där man hotade imperialisterna med upprorets alla färor, om de vågade börja krig, och med den skräckinjagande parollen »krig mot kriget«. Men vem minns inte att Baselresolutionen något senare, omedelbart före krigsutbrottet, lades på hyllan och arbetarna erhöi en ny paroll: att till det kapitalistiska fosterlandets ära utrota varandra? Är det inte klart att de revolutionära parollerna och resolutionerna inte är värda ett öre, om de inte bekräftas genom handling? Man behöver bara jämföra den leninska politiken om det imperialistiska krigets förvandling till inbördeskrig med Andra internationalens svekfulla politik under kriget för att inse allt det banala hos opportunistens politiska kannstöpare och inse hela storheten i leninismens metod.

Jag kan inte låta bli att här anföra ett ställe ur Lenins bok »Den proletära revolutionen och renegaten Kautsky«, där han hårdhänt gisslar Andra internationalens

ledare K. Kautsky för hans opportunistiska försök att bedöma partierna inte efter deras handlingar utan efter deras pappersparoller och dokument:

»Kautsky bedriver en typiskt småborgerlig, källborgerlig politik, när han inbillar sig. . . att uppställandet av en paroll förändrar själva saken. Hela den borgerliga demokratins historia avslöjar denna illusion: för att föra folket bakom ljuset har de borgerliga demokraterna alltid uppställt och uppställer de ständigt alla möjliga »paroller«. Det gäller att *pröva* deras uppriktighet, att jämföra orden med *handlingarna*, att inte ge sig tillfreds med den idealistiska eller bedrägliga *frasen* utan finna ut den *verkliga klassrealiteten*.« (Lenin, »Den proletära revolutionen och renegaten Kautsky«, Samlade skrifter i urval, b. XII, s. 197.)

Jag talar nu inte om Andra internationalens partiers fruktan för självkritik, deras manér att dölja sina fel, släta över ömtåliga frågor, skyla över sina brister med det falska skenet av att allt står väl till, varigenom den levande tanken avtrubbas och partiets revolutionära fostran med hjälp av de egna felstegen hämmas — ett manér, som Lenin förlöjligat och naglat vid skampålen. Om de proletära partiernas självkritik skrev Lenin i sin broschyr »Kommunismens barnsjukdom« följande:

»Ett politiskt partis förhållande till sina misstag är ett av de viktigaste och säkraste kriterierna på partiets allvar och dess *praktiska* uppfyllande av sina plikter mot sin *klass* och mot de arbetande *massorna*. Att öppet erkänna ett fel och blotta dess orsaker, att grundligt analysera den situation som framkallat det, att omsorgsfullt diskutera medlen att korrigera felet — det är kännetecknet på ett allvarligt parti, det är dess uppfyllande av sin plikt, det är att uppfostra och skola *klassen* och sedan även *massan* (Lenin, »Kommunismens barnsjukdom«, Samlade skrifter i urval, b. XVII, s. 114.)

En del påstår, att blottandet av de egna felen och självkritiken är farliga för partiet, då de av motståndarna kan utnyttjas mot proletariatets parti. Lenin ansåg dylika invändningar ogrundade och alldeles oriktiga. Redan 1904, då vårt parti ännu var svagt och obetydligt, skrev han härom i sin broschyr »Ett steg framåt«:

»De (d.v.s. marxisternas motståndare, *J. St.*) är skadeglada och hänler, när de iakttar våra brister. De kommer naturligtvis att för sina syften försöka att rycka ut enskilda ställen ur min broschyr, som behandlar vårt partis brister och defekter. De ryska socialdemokraterna har redan stått tillräckligt länge i eldlinjen för att inte låta sig förvirras av dessa nålsting för att trots dem fortsätta sitt arbete med självkritik

och med att hänsynslöst avslöja sina egna brister, vilka ovillkorligt och oundvikligt kommer att övervinnas genom arbetarrörelsens tillväxt.« (*Lenin*, »Ett steg framåt, två tillbaka«, Samlade skrifter i urval, b. IV, s. 79.)

Sådana är i stort sett de karaktäristiska dragen i leninismens metod.

Innehållet i Lenins metod fanns i huvudsak redan i Marx' lära, som enligt Marx' ord »till sitt väsen är kritisk och revolutionär«. Just denna kritiska och revolutionära anda besjälar helt Lenins metod. Men det vore oriktigt att tro, att Lenins metod endast innebär ett återupprättande av det, som Marx givit. I själva verket är Lenins metod inte bara ett återställande, utan också en konkretisering och en vidareutveckling av Marx' kritiska och revolutionära metod, hans materialistiska dialektik.

3

Teorin.

Av detta tema tar jag tre frågor:

- a) om teorins betydelse för den proletära rörelsen,
- b) om kritiken av spontanitets-»teorin« och
- c) om den proletära revolutionens teori.

1. *Om teorins betydelse.* Några anser, att leninismen ger företräde åt praktiken framför teorin i den meningen, att det viktigaste i den är de marxistiska satsernas omsättande i handling, deras »realiserande«, men att leninismen, vad teorin beträffar, skulle vara tämligen sorglös. Som bekant gjorde sig Plechanov mer än en gång lustig över Lenins »sorglöshet« beträffande teorin och särskilt filosofin. Bekant är också, att många av våra dagars praktiskt verksamma leninister inte är teorin särskilt bevågna, speciellt till följd av det oerhörda praktiska arbete, som de på grund av förhållandena är tvungna att utföra. Jag måste säga, att denna mer än besynnerliga uppfattning om Lenin och leninismen är fullständigt oriktig och i intet avseende motsvarar verkligheten, att praktikernas strävan att med en axelryckning avfärda teorin strider mot leninismens hela anda och innebär stora faror för vår sak.

Teorin är erfarenheten från arbetarrörelsen i alla länder i dess allmänna form. Teorin blir naturligtvis meningslös, om den ej förknippas med den revolutionära praktiken, likaväl som också praktiken blir blind, om den ej låter den revolutionära teorin belysa sin väg. Men teorin kan ej förvandlas till den väldigaste kraft för arbetarrörelsen, om den utvecklas i oupplösligt samband med den revolutionära praktiken, ty den, och endast den kan skänka rörelsen tillförsikt, orienteringsförmåga och förståelse för de omgivande händelsernas inre sammanhang, den ensam kan hjälpa praktiken att förstå inte endast hur och vart klasserna för närvarande är på väg utan också hur och vart deras rörelse inom den närmaste framtiden måste

rikta sig. Det är ingen annan än Lenin, som dussintals gånger uttalat och upprepat den bekanta satsen att

»*Utan revolutionär teori kan det inte heller finnas någon revolutionär rörelse.*«¹ (Lenin, »Vad bör göras?«, Samlade skrifter i urval, b. III, s. 50.)

Mer än någon annan förstod Lenin teorins stora betydelse, särskilt för ett parti sådant som vårt, med hänsyn till att det fallit på dess lott att spela rollen av det internationella proletariatets förkämpe och med hänsyn till den inre och den omgivande internationella situationens komplicerade beskaffenhet. Han förutsåg redan 1902 denna vårt partis speciella roll och ansåg det redan vid denna tid nödvändigt att erinra om att

»*Förkampens roll kan endast utföras av ett parti, som ledes av en framskriden teori.*« (Samma arbete.)

Det behöver väl knappast bevisas, att nu då Lenins förutsägelse om vårt partis roll redan gått i uppfyllelse, denna Lenins sats erhåller en särskild kraft och särskild betydelse.

Som det markantaste uttrycket för den stora betydelse, Lenin tillmätte teorin, borde man kanske anse det faktum, att ingen annan än Lenin tog itu med den synnerligen allvarliga uppgiften att på den materialistiska filosofins område draga de allmänna slutsatserna av det viktigaste, som vetenskapen presterat under perioden från Engels till Lenin, och leverera en allsidig kritik av de antimaterialistiska strömningarna bland marxisterna. Engels sade, att »materialismen efter varje ny, stor upptäckt får ett nytt ansikte«. Det är bekant, att Lenin och ingen annan löste denna uppgift för sin epok i sin utomordentliga bok »Materialism och empiriokriticism«. Det är bekant, att Plechanov, som tyckte om att göra sig lustig över Lenins »sorglöshet« beträffande filosofin, inte ens kunde förmå sig att på allvar försöka lösa en sådan uppgift.

2. *Kritiken av spontanitets-»teorin«, eller om avantgardets roll i rörelsen.* Spontanitets-»teorin« är opportunismens teori, en teori som innebär knäfall för arbetarrörelsens spontanitet, innebär ett faktiskt förnekande av, att den ledande rollen tillkommer arbetarklassens avantgarde, arbetarklassens parti.

Teorin om knäfall för spontaniteten strider avgjort mot arbetarrörelsens revolutionära karaktär, den är mot, att rörelsen inriktas på kamp mot kapitalismens grundvalar — den gör gällande, att rörelsen uteslutande skall inriktas på krav, som är »realiserbara«, som är »antagliga« för kapitalismen, den är helt för att följa »det minsta motståndets väg«. Spontanitetsteorin är trade-unionismens ideologi.

Teorin om knäfall för spontaniteten är avgjort emot att ge den spontana rörelsen en medveten, planmässig karaktär, den är emot, att partiet går i spetsen för arbetarklassen, att partiet höjer massorna till medvetenhetens nivå, att partiet drar med sig rörelsen — den menar, att rörelsens medvetna element inte skall hind-

¹Kursiv av mig. *J. St.*

ra rörelsen att gå sin egen väg; den menar, att partiet endast skall lyssna till den spontana rörelsen och följa i dess släptåg. Spontanitetsteorin är en teori, som underskattar det medvetna elementets roll i rörelsen, en »svanspolitikens« ideologi, den logiska grundvalen för *varje slags* opportunism.

I praktiken ledde denna teori, som framträdde redan före den första revolutionen i Ryssland, till att dess efterföljare, de så kallade »ekonomisterna«, förnekade nödvändigheten av ett självständigt arbetarparti i Ryssland, uppträdde mot arbetarklassens revolutionära kamp för tsarismens störtande, förkunnade en tradeunionistisk politik i rörelsen och överhuvud ställde arbetarrörelsen under den liberala bourgeoisins hegemoni.

Den gamla »Iskras« kamp och den glänsande kritiken av »svanspolitikens« teori i Lenins broschyr »Vad bör göras?« krossade inte bara den så kallade »ekonomismen« utan lade även den teoretiska grunden till en verkligt revolutionär rörelse inom den ryska arbetarklassen.

Utan denna kamp skulle man inte ens ha kunnat tänka på att bilda ett självständigt arbetarparti i Ryssland och på dess ledande roll i revolutionen.

Teorin om knäfall för spontaniteten är likväl inte endast en rysk företeelse. Den är, om också i en något varierad form, synnerligen vitt spridd inom alla Andra internationalens partier utan undantag. Jag syftar på den s.k. teorin om »produktivkrafterna«, som förflackats av Andra internationalens ledare och som rättfärdigar allt och försonar alla, konstaterar fakta och förklarar dem först sedan de tråkat ut alla samt slår sig till ro med blotta konstaterandet. Marx yttrade, att den materialistiska teorin inte kan inskränka sig till att förklara världen utan att den dessutom måste förändra densamma. Men Kautsky & Co. bekymrar sig inte om detta, de föredrar att stanna vid första delen av Marx' formel.

Här ett av de många exemplen på denna »teoris« tillämpning. Man säger, att Andra internationalens partier före det imperialistiska kriget hotat att förklara »krig emot kriget«, därest imperialisterna komme att börja krig. Man säger, att dessa partier omedelbart före krigsutbrottet lade parollen »krig emot kriget« på hyllan och i handling omsatte den rakt motsatta parollen »krig för det imperialistiska fosterlandet«. Man säger, att resultatet av detta utbyte av paroller blev, att miljoner arbetare offrades. Men det vore oriktigt att tro, att här finnes några skyldiga, att någon varit trolös emot arbetarklassen eller svikit den. Långt därifrån! Allt har gått till på tillbörligt sätt. För det första därför, att Internationalen är ett »fredsinstrument« och inte ett instrument för kriget. För det andra därför, att man vid »produktivkrafternas« dåvarande »nivå« inte kunde göra någonting annat. »Produktivkrafterna« var de »skyldiga«. Detta klargör ingående för »oss« herr Kautskys »teori om produktivkrafterna«. Och den, som inte tror på denna »teori«, är ingen marxist. Partiernas roll? Men vad kan då ett parti göra med en så avgörande faktor som »produktivkrafternas nivå«?... .

Dylika exempel på förfalskning av marxismen skulle man kunna anföra i mängd.

Det behöver väl knappast bevisas, att denna förfalskade »marxism«, som är kallad att skyla över opportunismens nakenhet, endast är en västeuropeisk variant av samma »svans-politik«-teori, vilken Lenin bekämpade redan före den ryska revolutionen.

Det behöver väl knappast bevisas, att tillintetgörandet av denna teoretiska förfalskning är första betingelsen för skapandet av verkligt revolutionära partier i västern.

3. *Den proletära revolutionens teori.* Lenins teori om den proletära revolutionen utgår ifrån tre grundsatser.

Första satsen. Finanskapitalets herravälde i kapitalismens mest utvecklade länder; emission av värdepapper såsom en av finanskapitalets viktigaste operationer; kapitalexport till råämnekällorna såsom en av imperialismens grundvalar; finansoligarkins allmakt såsom resultat av finanskapitalets herravälde — allt detta blottar monopolkapitalismens uppenbara parasitkaraktär, gör de kapitalistiska trusternas och syndikatens förtryck hundra gånger kännbarare, stegrar arbetarklassens växande förbittring mot kapitalismens grundvalar, leder massorna fram till den proletära revolutionen såsom den enda räddningen (se *Lenin*, »Imperialismen«).

Härav den första slutsatsen: skärpning av den revolutionära krisen inom de kapitalistiska länderna, ökning av de explosiva elementen på den inre, den proletära fronten i »moderländerna«.

Andra satsen. Forcerad kapitalexport till de koloniala och avhängiga länderna; utvidgande av »inflytelsesfärerna« och kolonibesittningarna tills de omfattar hela jordklotet; kapitalismens förvandling till ett *världsomfattande system* av finansslaveri och kolonialt förtryck, vilket en handfull »avancerade« länder utövar emot den gigantiska majoriteten av jordens befolkning — allt detta har å ena sidan förvandlat de enskilda nationalhushållen och nationella områdena till länkar i den enhetliga kedja, som kallas världshushållningen, och å andra sidan delat upp jordens befolkning i två läger: en handfull »avancerade« kapitalistiska länder, vilka utsuger och förtrycker vidsträckta koloniala och avhängiga länder, samt den väldiga majoriteten av koloniala och avhängiga länder, vilka är nödsakade att kämpa för sin befrielse från det imperialistiska förtrycket (se »Imperialismen«).

Härav den andra slutsatsen: skärpning av den revolutionära krisen i de koloniala länderna, ökning av upprorselementen mot imperialismen på den yttre, koloniala fronten.

Tredje satsen. Monopolherravälde över »inflytelsesfärerna« och kolonierna; olikmässig utveckling av de olika kapitalistiska länderna, vilket leder till en rasande kamp om nyuppdelning av världen mellan de länder, som redan bemäktigat sig territorier, och de länder, som vill erhålla sin »andel«; imperialistiska krig

såsom det enda medlet att återställa den rubbade »jämvikten« — allt detta leder till förstärkning av den tredje fronten, den interkapitalistiska fronten, vilket försvagar imperialismen och underlättar en sammanslutning av de två förstnämnda fronterna mot imperialismen: den proletära revolutionsfronten och den koloniala frihetsfronten (se »Imperialismen«).

Härav den tredje slutsatsen: krigens oundviklighet under imperialismen och det oundvikliga i en koalition mellan den proletära revolutionen i Europa och den koloniala revolutionen i östern till en enhetlig revolutionär världsfrent mot imperialismens världsfrent.

Alla dessa slutsatser förenas hos Lenin till en allmän slutsats, som går ut på, att »imperialismen är tröskeln till den socialistiska revolutionen.«² (*Lenin*, »Imperialismen«, Samlade skrifter i urval, b. VIII, s. 12.)

I enlighet med detta ändras också själva inställningen till frågan om den proletära revolutionen, om revolutionens karaktär, dess omfattning, dess djup, ändras revolutionsschemat överhuvud taget.

Tidigare utgick man vanligen vid analysen av den proletära revolutionens förutsättningar ifrån det ena eller andra enskilda landets ekonomiska läge. Numera är denna inställning redan otillräcklig. Nu måste man utgå från det ekonomiska läget i alla eller i de flesta länder, ifrån världshushållningens läge, ty de enskilda länderna och de enskilda nationella hushållen har upphört att vara självtilräckliga enheter och förvandlats till länkar i den enhetliga kedja, som kallas världshushållningen, ty den gamla, »kulturella« kapitalismen har växt över i imperialism, och imperialismen är ett världsomfattande system av finansiellt slaveri och kolonialt förtryck, vilket en handfull »avancerade« länder utövar mot den gigantiska majoriteten av jordens befolkning.

Tidigare brukade man tala om förekomsten av eller bristen på objektiva betingelser för den proletära revolutionen i enskilda länder — eller rättare sagt, i ett eller annat utvecklat land. Numera är denna synpunkt inte längre tillräcklig. Nu måste man tala om förekomsten av objektiva betingelser för revolutionen inom hela den imperialistiska världshushållningens system som helhet betraktat, och den omständigheten att inom detta system finnes några i industriellt avseende otillräckligt utvecklade länder kan inte utgöra ett oöverstigligt hinder för revolutionen, om systemet i dess helhet, eller rättare sagt, *emedan* systemet i dess helhet redan mognat för revolutionen.

Tidigare brukade man tala om den proletära revolutionen i ett eller annat utvecklat land som en enskild, självtilräcklig storhet, ställd i motsättning till kapitalets enskilda nationella front som dess antipod. Numera är denna synpunkt inte längre tillräcklig. Nu måste man tala om den proletära världsrevolutionen, ty kapitalets enskilda, nationella fronter har förvandlats till länkar i den enhetliga kedja,

²Kurs. av mig. *J. St.*

som heter imperialismens världsfrent, mot vilken måste ställas en gemensam front av den revolutionära rörelsen i alla länder.

Tidigare betraktade man den proletära revolutionen som ett resultat av enbart den inre utvecklingen i respektive land. Numera är denna synpunkt inte längre tillräcklig. Nu måste man framför allt betrakta den proletära revolutionen som ett resultat av utvecklingen av motsättningarna inom imperialismens världssystem, som ett resultat av, att den imperialistiska världsfrentens kedja sprängts i det ena eller andra landet.

Var kommer revolutionen att börja, var, i vilket land kan kapitalets front i främsta rummet genombrytas?

Där industrin är mest utvecklad, där proletariatet utgör majoriteten, där kulturnivån står högst, där det finnes mest demokrati, svarade man vanligen tidigare.

Nej, invänder den leninska revolutionsteorin, *inte ovillkorligen där industrin är mest utvecklad* o.s.v. Kapitalets front kommer att genombrytas där, imperialismens kedja är svagast, ty den proletära revolutionen är ett resultat av, att den imperialistiska världsfrentens kedja sprängts på dess svagaste ställe, varvid det kan visa sig att det land, som börjat revolutionen, det land, som sprängt kapitalets front, i kapitalistiskt avseende är mindre utvecklat än andra, mera utvecklade länder, som dock stannat kvar inom kapitalismens ram.

År 1917 visade sig den imperialistiska världsfrentens kedja vara svagare i Ryssland än i andra länder. Där sprängdes den också och gav utlopp åt den proletära revolutionen. Varför? Emedan i Ryssland utbröt en gigantisk folkrevolution, ledd av den revolutionära proletariatet, vilket hade en så betydande bundsförvant som böndernas av godsägarna förtryckta och utsugna miljoner. Emedan revolutionen där hade emot sig en så avskyvärd representant för imperialismen som tsarismen, vilken saknade varje moralisk auktoritet och gjort sig förtjänt av hela befolkningens hat. I Ryssland visade sig kedjan vara svagast, ehuru Ryssland i kapitalistiskt avseende var mindre utvecklat än låt oss säga Frankrike eller Tyskland, England eller Amerika.

Var kommer kedjan i den närmaste framtiden att brista? Återigen där, den är svagast. Det är inte uteslutet, att kedjan kan brista exempelvis i Indien. Varför? Emedan där finns ett ungt, kampdugligt, revolutionärt proletariat, som har en sådan bundsförvant som den nationella frihetsrörelsen — otvivelaktigt en stor, och otvivelaktigt en betydande bundsförvant. Emedan revolutionen där står inför en så allmänt känd motståndare som den utländska imperialismen, vilken saknar moralisk renommé och gjort sig förtjänt av allmänt hat av Indiens förtryckta och utsugna massor.

Det är också fullkomligt möjligt, att kedjan kan brista i Tyskland. Varför? Emedan de faktorer, som är verksamma exempelvis i Indien, börjar göra sig gällande också i Tyskland. Härvid är det klart, att den väldiga skillnad beträffande

utvecklingsgraden, som förefinnes mellan Indien och Tyskland, inte kan undgå att sätta sin prägel på förloppet och utgången av revolutionen i Tyskland.

Därför säger Lenin att:

»De västeuropeiska länderna kommer att fullborda sin utveckling till socialismen... inte genom att socialismen 'mognar' likformigt hos dem, utan att en del stater utsuges av andra, genom att utsugningen av den första av de under det imperialistiska kriget besegrade staterna förenas med utsugningen av hela östern. Å andra sidan har östern just till följd av detta första imperialistiska krig slutgiltigt råkat i revolutionär rörelse och definitivt indragits i den revolutionära världsrörelsens allmänna virvel.« (*Lenin*, »Hellre mindre, men bättre«, Samlade verk, b. XXVII, s. 415–416, ryska upplagan.)

Kort sagt: den imperialistiska frontens kedja måste i regel sprängas på det ställe, där kedjans länkar är svagast och i varje fall inte ovillkorligen där, kapitalismen är mest utvecklad, där proletärerna utgör så och så många procent och bönderna så och så många o.s.v.

Det är därför, de statistiska beräkningarna beträffande den proletära befolkningens procentuella styrka i ett enskilt land förlorar den utomordentliga betydelse vid avgörande av frågan om den proletära revolutionen, som Andra Internationalens skriftlärde så gärna velat tillmäta densamma, emedan de inte förstått imperialismen och fruktar revolutionen som pesten.

Vidare. Andra internationalens koryféeer har påstått (och påstår fortfarande), att mellan den borgerliga demokratiska revolutionen å ena sidan och den proletära å den andra befinner sig en avgrund, eller i varje fall en kinesisk mur, som skiljer den ena från den andra genom en mer eller mindre långvarig mellantid, under vilken den till makten komna bourgeoisin utvecklar kapitalismen, medan proletariatet samlar krafter och förbereder sig till »den avgörande kampen« mot kapitalismen. Denna mellantid beräknas vanligen till flera decennier, om inte mera. Det behöver väl knappas bevisas att denna »teori« om den kinesiska muren under imperialismens förhållanden saknar varje vetenskaplig mening, att den endast är och inte kan vara annat än en täckmantel, ett skönmålande av bourgeoisins kontrarevolutionära önsknings. Det behöver väl knappas bevisas, att under imperialismen, som i sitt skötet bär konflikter och krig, på »tröskeln till den socialistiska revolutionen«, då den »blomstrande« kapitalismen förvandlas till en »döende« kapitalism (*Lenin*), medan den revolutionära rörelsen växer i alla världens länder, då imperialismen förenar sig med alla reaktionära krafter utan undantag, t.o.m. tsarismen och livegenskapen, och därmed nödvändiggör en koalition av alla revolutionära krafter från den den proletära rörelsen i väster till den nationella frihetsrörelsen i öster, då det blir omöjligt att utan revolutionär kamp mot imperialismen tillintetgöra resterna av feodalismens och livegenskapens ordning — det

behövs väl knappast bevisas, att den borgerligt demokratiska revolutionen i varje mer eller mindre utvecklat land under sådana förhållanden måste närma sig den proletära revolutionen, att den förra måste växa över i den senare. Revolutionens historia i Ryssland har påtagligt bevisat det riktiga och obestriddiga i denna sats. Det var inte utan skäl, Lenin redan 1905, omedelbart inför den första ryska revolutionen, i sin broschyr »Två taktiska linjer« skildrade den borgerligt demokratiska revolutionen och den socialistiska omvälvningen som två länkar i samma kedja, som en enhetlig och total bild av den ryska revolutionens omfattning:

»Proletariatet måste slutföra den demokratiska omvälvningen genom att det drager till sig bondemassan för att med våld slå ned självhärskardömets motstånd och paralysera bourgeoisins vankelmod. Proletariatet måste fullborda den socialistiska omvälvningen genom att det drager till sig massan av befolkningens halvproletära element för att med våld krossa bourgeoisins motstånd och paralysera böndernas och småbourgeoisins vacklan. Detta är proletariatets uppgifter, vilka nyiskraiterna framställer så trångsynt i alla sina resonemang och resolutioner om revolutionens omfattning.« (Lenin, »Två taktiska linjer«, Samlade skrifter i urval, b. V, s. 121.)

Jag talar här inte alls om andra, senare verk av Lenin, där idén om den borgerliga revolutionens överväxande i den proletära ännu markantare än i »Två taktiska linjer« framträder som en av hörnstenarna i Lenins revolutionsteori.

Det framgår, att en del kamrater är av den meningen, att Lenin kom till denna idé först år 1916, att han före denna tidpunkt ansåg att revolutionen i Ryssland skulle komma att stanna inom borgerlig ram, att makten således från organet för proletariatets och böndernas diktatur skulle komma att övergå till bourgeoisin och inte till proletariatet. Man säger, att detta påstående t.o.m. trängt in i vår kommunistiska press. Jag måste säga, att detta påstående är fullständigt oriktigt, att det absolut inte motsvarar verkligheten.

Jag skulle kunna hänvisa till Lenins bekanta tal på tredje partikongressen (1905), där han betecknade proletariatets och böndernas diktatur, d.v.s. den demokratiska revolutionens seger, inte som ett »organisering av 'ordningen'« utan som ett »organisering av kriget«. (Lenin, »Referat om deltagande i provisoriska revolutionära regeringen«, Samlade verk, b. VII, s. 264, ryska.)

Jag skulle vidare kunna hänvisa till Lenins bekanta artiklar »Om provisoriska regeringen« (1905), där han vid klarläggandet av den ryska revolutionens utvecklingsperspektiv ställer partiet inför uppgiften att »nå därhän, att den ryska revolutionen inte blir en rörelse för några månader, utan en rörelse för många år, att den inte endast kommer att leda till små eftergifter från de maktavandades sida utan till dessa maktavandes fullständiga störtande«, där han vidareutvecklar detta perspektiv och förknippar det med revolutionen i Europa samt fortsätter:

»Och om detta lyckas — då. . . då skall den revolutionära branden tända Europa i flammor; den europeiske arbetaren, som försmäktar under den borgerliga reaktionen, kommer i sin tur att resa sig och visa oss 'hur det skall göras'; då kommer Europas revolutionära uppsving att återverka på Ryssland och av en epok av några få revolutionsår göra en epok av flera revolutionsdecennier.« (*Lenin*, »Två taktiska linjer«, Samlade skrifter i urval b. V, s. 36.)

Jag skulle kunna hänvisa till en bekant artikel av Lenin, publicerad i november 1915, i vilken han skriver:

»Proletariatet kämpar och kommer att kämpa offervilligt för makens erövring, för republiken, för jordens konfiskering. . . för de 'icke-proletära folkmassornas' deltagande i det *borgerliga* Rysslands befriande från den *militärfeodala* 'imperialismen' (d.v.s. tsarismen). Och denna det borgerliga Rysslands befrielse från tsarismen, från godsägarnas jordvälde kommer proletariatet att *omedelbart*³ utnyttja, inte för att bistå de förmögna bönderna i deras kamp mot lantarbetarna, utan för att i förbund med Europas proletärer slutföra den socialistiska revolutionen.« (*Lenin*, »Om de två linjerna i revolutionen«, Samlade verk, b. XVIII, s. 318, ryska.)

Jag skulle slutligen kunna hänvisa till ett bekant ställe i Lenins broschyr »Den proletära revolutionen och renegaten Kautsky«, där han hänvisar till ovan anförda citat ur »Två taktiska linjer« om den ryska revolutionens omfattning samt kommer till följande slutsats:

»Det har gått precis så, som vi sade. Revolutionens förlopp har bekräftat riktigheten av vårt omdöme. *Först* tillsammans med 'alla' bönder mot monarkin, mot godsägarna, mot det medeltida systemet (och såtillvida förblir revolutionen borgerlig, borgerligt-demokratisk). *Sedan* tillsammans med de fattiga bönderna, tillsammans med halvproletariatet, tillsammans med alla utsugna *mot kapitalismen*, därmed också mot landsbygdens rika, mot kulaker och spekulanter — och såtillvida blir revolutionen *socialistisk*. Att försöka resa en konstlad kinesisk mur mellan den förra och den senare, att skilja dem åt genom någonting annat *än* graden av proletariatets förberedelse och graden av dess sammanslutning med landsbygdens fattiga, det är den största förvrängning av marxismen, det är en banalisering av densamma och dess ersättande med liberalism.« (*Lenin*, »Den proletära revolutionen och renegaten Kautsky«, samlade skrifter i urval, b. XII, s. 218–219.)

³Kurs. av mig. *J. St.*

Det torde vara tillräckligt.

Gott och väl, säger man oss, men varför bekämpade Lenin i så fall idén om den »permanent (oavbrutna) revolutionen«?

Därför att Lenin ansåg, att man borde »uttömma« böndernas revolutionära förmåga och till det yttersta utnyttja deras revolutionära energi för tsarismens fullständiga likvidering, för övergången till den proletära revolutionen, medan anhängarna av den »permanent revolutionen« inte förstod böndernas betydelsefulla roll i den ryska revolutionen, underskattade krafterna i böndernas revolutionära energi, undervärderade det ryska proletariatets kraft och förmåga att dra med sig bönderna, och på så sätt försvårade uppgiften att frigöra bönderna från bourgeoisins inflytande, uppgiften att fylka bönderna kring proletariatet.

Därför att Lenin ansåg, att revolutionens verk borde *krönas* med maktens övergång till proletariatet, medan anhängarna av den »permanent« revolutionen ville *börja* verket direkt med proletariatets makt utan att förstå, att de därmed blundade för en sådan »småsak« som livegenskapens rester och lämnade ur räkningen en så betydande kraft som de ryska bönderna, utan att förstå att en sådan politik endast kunde verka hämmande på arbetet för att vinna bönderna på proletariatets sida.

Lenin bekämpade således anhängarna av den »permanent« revolutionen inte på grund av frågan om revolutionens permanens, ty Lenin var själv för en oavbruten revolution, utan på grund av, att de underskattade böndernas roll som proletariatets mäktiga reserv, på grund av, att de inte förstod idén om proletariatets hegemoni.

Idén om den »permanent« revolutionen får inte betraktas som en ny idé. Den framfördes första gången av Marx i slutet av 1840-talet i hans bekanta »Centralledningens cirkulär till Kommunisternas förbund« (1850). Från detta dokument är det just våra »permanentiker« tagit idén om den oavbrutna revolutionen. Det bör anmärkas, att då våra »permanentiker« tog idén från Marx, så förändrade de den i viss mån, och i med förändringen »fördärvade« de den och gjorde den oduglig för praktiskt bruk. Det krävdes Lenins erfarna hand för att rätta detta fel, taga Marx' idé om den oavbrutna revolutionen i dess oförvanskade form och göra den till en av hörnstenarna i den leninska revolutionsteorin.

Sedan Marx i »cirkuläret« räknat upp en rad revolutionärt demokratiska krav, vilka han manar kommunisterna att genomdriva, säger han om den oavbrutna (permanent) revolutionen:

»Medan de demokratiska småborgarna önskar avsluta revolutionen så snabbt som möjligt, efter att ha genomdrivit på sin höjd de ovan uppräknade kraven, så ligger det i vårt intresse och är det vår uppgift att göra revolutionen oavbruten, till dess alla mer eller mindre besittande klasser avlägsnats från makten, till dess proletariatet erövrat statsmakten och proletärerens sammanslutning inte bara i ett land

utan i alla härskande länder i världen fortskridit så långt, att konkurrensen mellan dessa länders proletärer upphört och att åtminstone de avgörande produktivkrafterna koncentrerats i proletärernas händer.«

Med andra ord:

a) Marx föreslog alls inte att *örja* revolutionsverket i Tyskland på 1850-talet direkt med den proletära makten, vilket står i *motsats* till våra ryska »permanentikers« planer;

b) Marx föreslog endast att *örna* revolutionens verk med den proletära statsmakten, att steg för steg störta den ena borgerliga fraktionen efter den andra från maktens tinnar för att sedan, då proletariatet tillkämpat sig makten, tända revolutionens brand i alla länder. Och detta står i *full överensstämmelse* med allt vad Lenin lärde och vad han i praktiken genomförde under vår revolutions förlopp i enlighet med sin teori om den proletära revolutionen under imperialismens förhållanden.

Våra ryska »permanentiker« har således inte bara underskattat böndernas roll i den ryska revolutionen och betydelsen av idén om proletariatets hegemoni, utan dessutom förändrat (till det sämre) Marx' idé om den »permanentiska« revolutionen, vilken de gjort oduglig för praktiken.

Det var därför, Lenin förlöjligade våra »permanentikers« teori, kallade den »originell« och »förträfflig« samt anklagade dem för bristande vilja att »tänka över, vilka orsaker som föranlett livet att under hela tio år gå förbi denna förträffliga teori«. (Lenins artikel är skriven 1915, tio år efter det »permanentikernas« teori framträdde i Ryssland — se »Om de två linjerna i revolutionen«, *Lenin*, Samlade verk, b. XVIII, s. 317, ryska.)

Det var därför, Lenin ansåg denna teori för halvmensjevnikisk och yttrade, att den »från bolsjeviker tar maningen till beslutsam revolutionär kamp från proletariatets sida och dess erövring av den politiska makten, medan den från mensjeviker tar 'förnekandet' av böndernas roll« (se samma artikel av *Lenin*

Så förhåller det sig med Lenins idé om den borgerligt demokratiska revolutionens överväxande i en proletär, om den borgerliga revolutionens utnyttjande för en »omedelbar« övergång till den proletära revolutionen.

Vidare. Tidigare ansåg man revolutionens seger i ett enskilt land för omöjlig, i det man antog att segern över bourgeoisin kräver en gemensam aktion i de flesta av dessa länder. Nu motsvarar denna uppfattning inte längre verkligheten. Nu måste man utgå ifrån, att en sådan seger är omöjlig, ty den olikmässiga och språngartade karaktären i de olika kapitalistiska ländernas utveckling under imperialismen, utvecklingen av katastrofala motsättningar inom imperialismen, vilka oundvikligt leder till krig, den revolutionära rörelsens tillväxt i alla världens länder — allt detta leder till, att proletariatets seger i enskilda länder inte endast är möjlig utan också oundgänglig. Revolutionens historia i Ryssland är ett direkt bevis

för detta. Härvid måste man blott hålla i minnet, att bourgeoisins störtande kan genomföras med framgång endast därest vissa, absolut nödvändiga betingelser är förhanden, utan vilka det inte ens kan bli tal om att proletariatet tar makten.

Om dessa betingelser säger Lenin i sin broschyr »Kommunismens barnsjukdom«:

»Revolutionens grundlag, vilken bekräftats av alla revolutioner och speciellt av alla de tre ryska revolutionerna under 1900-talet, består i följande: för en revolution är det inte tillräckligt, att de exploaterade och förtryckta massorna blir medvetna om omöjligheten att leva som förr och kräver en ändring; för revolutionen är det nödvändigt, att exploatörerna inte skall kunna leva och styra som förr. Först när 'underskikten' *inte vill* leva som förr och när 'överskikten' *inte kan leva och styra som förr*, först då kan revolutionen segra. Denna sanning kan uttryckas på annat sätt med orden: *revolutionen är omöjlig utan en allmän nationell kris (som berör både de exploaterade och exploatörerna)*.⁴ För revolutionen är det således nödvändigt att för det första uppnå att arbetarnas majoritet (eller i varje fall majoriteten av de klassmedvetna, tänkande, politiskt aktiva arbetarna) helt förstår nödvändigheten av omvälvningen och är beredd att gå i döden för den; för det andra att de härskande klasserna är utsatta för en regeringskris, som drager t.o.m. de mest efterblivna massorna med i politiken. . . , försvagar regeringen och gör det möjligt för revolutionärerna att snabbt störta den.« (Lenin, »Kommunismens barnsjukdom«, Samlade skrifter i urval, b. XVII, s. 146–147.)

Men att störta bourgeoisins makt och upprätta proletariatets makt i ett land — det innebär likväl inte att helt trygga socialismens seger. När det segerrika proletariatet i ett land konsoliderat sin makt och dragit bönderna med sig, kan och måste det bygga upp det socialistiska samhället. Men betyder då det, att proletariatet härmed kommer att uppnå socialismens fullständiga, definitiva seger, d.v.s. innebär det att proletariatet enbart med ett enda lands krafter är i stånd att slutgiltigt befästa socialismen och helt garantera landet mot intervention och följaktligen också mot restaurering? Nej, ingalunda. För detta kräves att revolutionen segrar åtminstone i några länder. Därför är det en väsentlig uppgift för den segerrika revolutionen att utveckla och understödja revolutionen i andra länder. Därför får revolutionen i ett land där den segrat inte betrakta sig som en själv tillräcklig storhet utan som ett hjälpmedel, ett medel för att påskynda proletariatets seger i andra länder.

Lenin uttryckte denna tanke i få ord, då han yttrade att den segerrika revolutionens uppgift består i att genomföra det »mesta möjliga av det, som kan för-

⁴Kurs. av mig. *J. St.*

verkligas i ett land, *för* att utveckla, understödja och framkalla revolutionen *i alla länder.*« (*Lenin*, »Den proletära revolutionen och renegaten Kautsky«, Samlade skrifter i urval, b. XII, s. 209.)

Detta är i stort sett de karaktäristiska dragen för den leninska teorin om den proletära revolutionen.

4

Proletariatets diktatur.

Av detta tema tar jag tre huvudfrågor:

- a) proletariatets diktatur som verktyg för den proletära revolutionen;
- b) proletariatets diktatur som proletariatets herravälde över bourgeoisin;
- c) sovjetmakten som den proletära diktaturens statsform.

1. *Proletariatets diktatur som verktyg för den proletära revolutionen.* Frågan om proletariatets diktatur är framför allt en fråga om den proletära revolutionens grundläggande innehåll. Den proletära revolutionen, dess rörelse, dess omfattning, dess landvinningar ikläder sig kött och blod först genom proletariatets diktatur. Proletariatets diktatur är den proletära revolutionens verktyg, dess organ, dess viktigaste stödjepunkt, som upprättats för att för det första undertrycka de störtade utsugarnas motstånd och befästa de uppnådda vinningarna, för det andra för att slutföra den proletära revolutionen, fullfölja revolutionen till socialismens fullständiga seger. Besegra bourgeoisin och störta dess makt kan revolutionen göra också utan proletariatets diktatur. Men att undertrycka bourgeoisins motstånd, behålla segern i sina händer och marschera framåt till socialismens slutgiltiga seger — det är revolutionen inte i stånd till, om den ej på ett visst stadium av sin utveckling skapar ett speciellt organ i form av proletariatets diktatur som sitt viktigaste stöd.

»Frågan om makten är den fundamentala frågan för varje revolution« (*Lenin*). Betyder det att det hela här inskränker sig till att ta makten, erövra den? Nej, ingalunda. Maktövertagandet är endast början av verket. Den i ett land störtade bourgeoisin förblir på grund av många orsaker en lång tid starkare än proletariatet, som störtat den. Därför gäller det framför allt att behålla makten i sina händer, stärka den och göra den oövervinnlig. Vad kräves det för att uppnå detta mål? För

detta är det nödvändigt att genomföra åtminstone tre huvuduppgifter, vilka reser sig för proletariats diktatur »dagen efter« segern:

a) krossa motståndet från de av revolutionen störtade och exproprierade godsägarna och kapitalisterna, likvidera alla slags försök av dem att återupprätta kapitalets makt;

b) organisera uppbyggnadsarbetet så att alla arbetande svetsas samman omkring proletariats samt leda detta arbete i en riktning, som förbereder klassernas likviderande och avskaffande;

c) beväpna revolutionen, organisera en revolutionsarmé till kamp mot de yttre fienderna, till kamp mot imperialismen.

För att genomföra, att lösa dessa uppgifter är proletariats diktatur nödvändig.

»Övergången från kapitalismen till kommunismen omfattar«, säger Lenin, »en hel historisk epok. Innan denna avslutats, bevarar utsugarna oundvikligen hoppet på en restauration, och detta *hopp* förvandlas till restaurations*försök*. Och efter det första allvarliga nederlaget kastar sig de störtade utsugarna, som inte väntat att bli störtade, inte trots på detta och inte kunnat föreställa sig det, med tiodubblad energi, med rasande lidelse, med hundrafalt stegrat hat in i kampen för att återvinna det förlorade 'paradiset', för sina familjer, som levat så skönt och som det 'simpel' arbete. . .). Och efter de kapitalistiska utsugarna följer småbourgeoisins breda massa, om vilken årtiondens historiska erfarenhet i alla länder vittnar, att den svänger och vacklar, i dag följer proletariats, i morgon ryggas tillbaka för omvälvningens svårigheter, råkar i panik vid ett första nederlag eller halvt nederlag för arbetarna, tappar huvudet, rusar än hit än dit, jämrar sig och löper över från det ena lägret till det andra.« (Lenin, »Den proletära revolutionen och renegaten Kautsky«, Samlade skrifter i urval, b. XII, s. 161–162.)

Och bourgeoisin har sina skäl att företa restaureringsförsök, ty ännu länge efter sitt fall är den starkare än proletariats, som störtat den.

»Om utsugarna slagits ned endast i ett land,«, säger Lenin, »och detta är naturligtvis det typiska fallet, ty en samtidig revolution i en rad länder är ett sällsynt undantag — så förblir de *likväl starkare* än de utsugna.« (Samma arbete, s. 160.)

Vari består den störtade bourgeoisins styrka?

För det första »i det internationella kapitalets makt, i styrkan och fastheten av bourgeoisins internationella förbindelser«. (Lenin, »Kommunismens barnsjukdom«, Samlade skrifter i urval, b. XVII, s. 74.)

För det andra däri, att »utsugarna ännu i lång tid efter omvälvningen oundvikligt behåller en rad högst betydande och faktiska företräden: de förfogar ännu över pengar (att på en gång avskaffa pengarna är inte möjligt), en viss, ofta betydande mängd lösöre, de förfogar över relationer, organisations- och förvaltningsvana, kännedom om alla förvaltningens 'hemligheter' (bruk, metoder, medel, möjligheter), de förfogar över högre bildning, nära beröring med den (borgerlig levande och borgerligt tänkande) högre tekniska personalen, de förfogar över en ojämförligt mycket större färdighet på det militära området (vilket är mycket viktigt) o.s.v., o.s.v.« (*Lenin*, »Den proletära revolutionen och renegaten Kautsky«, Samlade skrifter i urval, b. XII, s. 160.)

För det tredje »i *vanans makt*, i *småproduktionens* makt. Ty av småproduktionen finns det tyvärr ännu mycket kvar i världen, och småproduktionen *alstrar* kapitalism och bourgeoisie oavslåligt, dagligen och stundligen, spontant och i massomfattning«. . . ty att »avskaffa klasserna innebär inte bara att jaga bort godsägare och kapitalister — det har vi gjort tämligen lätt — det innebär även att *avskaffa de små varuproducenterna*, och dem *kan man inte jaga bort*, dem kan man inte undertrycka, med dem *måste man sänjas*, dem kan (och måste) man omdana och omskola endast genom ett mycket långvarigt, långsamt och försiktigt organisatoriskt arbete.« (*Lenin*, »Kommunismens barnsjukdom«, Samlade skrifter i urval, b. XVII, s. 74 o. 98.)

Därför säger Lenin att:

»Proletariatets diktatur är ett den nya klassens offervilligaste, skningslösaste krig emot en *mäktigare* fiende, mot bourgeoisin, vars motstånd *tiodubblats* genom dess störtande«,

att »proletariatets diktatur är en hårdnackad kamp, blodig och oblodig, våldsam och fredlig, militär och ekonomisk, pedagogisk och administrativ emot det gamla samhällets krafter och traditioner.« (Samma arbete.)

Det behöver väl knappast bevisas, att det inte finnes den ringaste möjlighet att utföra dessa uppgifter på en kort tid, att på några få år genomföra allt detta. Därför får proletariatets diktatur, övergången från kapitalismen till kommunismen inte betraktas som en kortvarig period i form av en rad »ultrarevolutionära« akter och dekret, utan som en hel historisk epok fylld av inbördeskrig och yttre sammandrabbningar, av energiskt organisationsarbete och ekonomiskt uppbyggande, angrepp och återtåg, segrar och nederlag. Denna historiska epok är nödvändig inte

bara för att skapa de ekonomiska och kulturella förutsättningarna för socialismens fullständiga seger, utan också för att ge proletariatet möjlighet att för det första skola och stålsätta sig självt såsom den kraft, vilken är i stånd att regera landet, och för det andra fostra om och omdana de småborgerliga skikten i en riktning, som tryggar den socialistiska produktionens organisation.

»Ni måste«, sade Marx till arbetarna, »gå igenom femton, tjugo, femtio år av inbördeskrig och internationella drabbningar inte bara för att förändra de rådande förhållandena utan för att också själva förändras och bli dugliga för den politiska makten.« (»Avslöjanden om kommunistprocessen i Köln«.)

I det Lenin fortsatte och vidareutvecklade Marx' tanke, skrev han:

»Under proletariatets diktatur måste man fostra om miljoner bönder och små egendomsbesittare, hundratusentals tjänstemän och ämbetsmän samt borgerliga intellektuella, underordna dem alla den proletära staten och den proletära ledningen och övervinna deras borgerliga vanor och traditioner«, och lika nödvändigt blir det att »... i långvarig kamp på den proletära diktaturens grund fostra om... också proletärerna själva, vilka inte befrias från sina egna småborgerliga fördomar på en gång, inte genom något under, inte på den heliga jungfruns bud, inte med påbud av en paroll, en resolution eller ett dekret, utan endast genom långvarig och tung masskamp mot det småborgerliga massinflytandet.« (*Lenin*, »Kommunismens barnsjukdom«, Samlade skrifter i urval, b. XVII, s. 181 o. 180.)

2. *Proletariatets diktatur som proletariatets herravälde över bourgeoisin.* Redan av det ovan sagda framgår, att proletariatets diktatur inte är ett vanligt personsifte i regeringen, ett »kabinettskifte« o.s.v., medan den gamla ekonomiska och politiska ordningen lämnas oantastad. Mensjevikerna och opportunisterna i alla länder, vilka fruktar diktaturen som elden och skräckslagna förväxlar begreppet diktatur med begreppet »makterövring«, reducerar vanligen »makterövringen« till ett »kabinettskifte«, då en ny regering av män sådana som Scheidemann och Noske, MacDonald och Henderson träder till makten. Det behöver väl knappast förklaras, att dessa och liknande kabinettskiften inte har någonting gemensamt med proletariatets diktatur, med det verkliga proletariatets erövring av den verkliga makten. Då män sådana som MacDonald och Scheidemann är vid makten, under det att den gamla borgerliga samhällsordningen bibehålles, så kan deras så att säga regeringar inte vara någonting annat än en tjänsteapparat i bourgeoisins händer, ett hölje över imperialismens varbilder, ett verktyg i bourgeoisins händer

mot de förtryckta och utsugna massornas revolutionära rörelse. Kapitalet behöver dessa regeringar som en kuliss, när det blir obekvämt, ofördelaktigt eller svårt för detsamma att utan kulisser utsuga och förtrycka massorna. Uppkomsten av sådana regeringar är givetvis ett tecken på att inte allt är »lugnt i Sjikpasset«¹ »hos dem därborta« (d.v.s. hos kapitalisterna) men trots detta förblir regeringar av detta slag ovillkorligen kapitalets camouflerade regeringar. Det är en himmelsvid skillnad emellan en MacDonald- eller Scheidemannregering och proletariats erövring av makten. Proletariats diktatur är inget regeringsskifte utan en ny stat med nya maktorgan centralt såväl som lokalt, en proletariats stat, som uppstår på ruinerna av den gamla staten, bourgeoisins stat.

Proletariats diktatur uppstår inte på den borgerliga samhällsordningens grundval utan under loppet av dess nedbrytande, efter bourgeoisins störtande, under loppet av godsägarnas och kapitalisternas expropriering, under förloppet av de viktigaste produktionsredskapens och produktionsmedlens socialisering, under förloppet av proletariats våldsamma revolution. Proletariats diktatur är en revolutionär makt, som stödjer sig på våld mot bourgeoisin.

Staten är ett maskineri i den härskande klassens händer för att undertrycka dess klassfienders motstånd. *I detta avseende* skiljer sig proletariats diktatur i själva verket inte det ringaste från varje annan klass' diktatur, ty den proletära staten är ett maskineri för att undertrycka bourgeoisin. Men här finnes likväl en *väsentlig* skillnad. Den består i, att alla hittills existerande klasstater varit den utsugande minoritetens diktatur över den utsugna majoriteten, medan proletariats diktatur är den utsugna majoritetens diktatur över den utsugande minoriteten.

Kort sagt: *proletariats diktatur är proletariats av ingen lag begränsade och på våld baserade herravälde över bourgeoisin, vilket åtnjuter de arbetande och utsugna massornas sympati och understöd* (Lenin, »Staten och revolutionen«).

Härav följer två grundläggande slutsatser:

Första slutsatsen: Proletariats diktatur kan ej vara en »fullständig« demokrati, en demokrati för *alla*, de rike så väl som de fattige — proletariats diktatur »måste vara en stat, som är demokratisk *på ett nytt sätt* (mot² bourgeoisin)«. . . (Lenin, »Staten och revolutionen«, Samlade skrifter i urval, b. XII, s. 35–36.) Kautskys & Co:s tal om allmän jämlikhet, om en »ren« demokrati, en »fullkomlig« demokrati o.s.v., är en borgerlig täckmantel för det otvivelaktiga faktum, att jämlikhet mellan de utsugna och utsugarna är omöjlig. Teorin om den »rena« demokratin är en teori för arbetarklassens överskikt, som dresserats och omhuldats av de imperialistiska rövarna. Den har lanserats för att skyla över kapitalismens varbilder, för att skönmåla imperialismen och förläna den moralisk kraft i kampen

¹»Allt är lugnt i Sjikpasset« — ett ryskt uttryck, som har sitt upphov från rysk-turkiska kriget 1877–78. Under striderna vid Sjikpasset led ryssarna stora förluster, men tsartruppernas stab rapporterade oföränderligt: »Allt lugnt i Sjikpasset« Övers.

²Kurs. av mig. *J. St.*

mot de utsugna massorna. Under kapitalismen finns det inte och kan inte finnas några verkliga »friheter« för de utsugna redan därför att alla lokaler, tryckerier, pappersförråd o.s.v., vilka behövs för att utnyttja »friheterna«, är utsugarnas privilegium. Under kapitalismen förekommer det inte och kan det inte förekomma att de utsugna massorna verkligen deltar i landets styrelse, redan av det skälet att regeringarna även under den mest demokratiska ordning, under kapitalismens betingelser inte tillsättes av folket utan av herrar sådana som Rotschild och Stinnes, Rockefeller och Morgan. Demokratin är under kapitalismen en *kapitalistisk* demokrati, en demokrati för den utsugande minoriteten, en demokrati som baserar sig på inskränkning av den utsugna majoritetens rättigheter och är riktad mot denna majoritet. Först under den proletära diktaturen kan de utsugna komma i åtnjutande av verkliga friheter, först då kan proletariatet och bönderna verkligen delta i landets styrelse. Demokratin är under proletariatets diktatur en *proletär* demokrati, en demokrati för den utsugna majoriteten, vilken demokrati baserar sig på inskränkning av den utsugande minoritetens rättigheter och är riktad mot denna minoritet.

Andra slutsatsen. Proletariatets diktatur kan ej uppstå som ett resultat av det borgerliga samhällets och den borgerliga demokratins fredliga utveckling, den kan endast uppstå som ett resultat av att det borgerliga statsmaskineriet, den borgerliga armén, den borgerliga tjänstemannaapparaten och det borgerliga polisväsendet rives ned.

»Arbetarklassen kan inte helt taga det färdiga statsmaskineriet i besittning och sätta det i gång för sina egna syften«, säger Marx och Engels i förordet till »Det kommunistiska partiets manifest«. Den proletära revolutionen får »... ej som hittills skett flytta över det byråkratiskt-militära maskineriet från den ena handen till den andra, *utan måste krossa det...*, det är förutsättningen för varje verklig folkrevolution på kontinenten«, säger Marx i sitt brev till Kugelmann år 1871.

Marx' sats, som inskränkte sig till kontinenten, gav opportunisterna och mensjevikerna i alla länder anledning att utbasunera, att Marx således medgav möjligheten av den borgerliga demokratins fredliga utveckling till proletär demokrati i åtminstone några länder, som inte tillhör den europeiska kontinenten (England, Amerika). Marx medgav faktiskt en sådan möjlighet och han hade anledning att göra ett sådant medgivande för Englands och Amerikas vidkommande under förra seklets sjuttioal, då det ännu inte fanns någon monopolistisk kapitalism, ingen imperialism, och då dessa länder till följd av sina säregna utvecklingsbetingelser ännu inte hade en utvecklad militarism och byråkratism. Så förhöll det sig, innan den utvecklade imperialismen framträdde. Men sedan, 30–40 år efteråt, då läget i dessa länder i grunden förändrats, då imperialismen utvecklats och omfattat alla

kapitalistiska länder utan undantag, då militarismen och byråkratismen framträtt också i England och Amerika, då de säregna betingelserna för Englands och Amerikas fredliga utveckling försvunnit — då måste inskränkningen beträffande dessa länder bortfalla av sig själv.

»Nu«, säger Lenin, »år 1917, under det första stora imperialistiska krigets epok, bortfaller denna Marx' inskränkning. England såväl som Amerika, de största och sista representanterna — i hela världen — för anglosaxisk 'frihet', ifråga om frånvaro av militarism och byråkratism, har fullständigt glidit ner i det smutsiga och blodiga allmänuropeiska träsket av byråkratiskt-militära institutioner, vilka underordnar sig allt och förtrycker allt. I England såväl som i Amerika är nu *nedbrytandet, förstörandet* av det 'färdiga statsmaskineriet' (som under åren 1914–1917 där utvecklats till 'europeisk', allmänimperialistisk fulländning) 'förutsättningen för varje verklig folkrevolution'.« (*Lenin*, »Staten och revolutionen«, Samlade skrifter i urval, b. XII, s. 39.)

Med andra ord, lagen om proletariats våldsamma revolution, lagen om det borgerliga statsmaskineriets nerbrytande såsom en förutsättning för en sådan revolution, är en ofrånkomlig lag för den revolutionära rörelsen i världens imperialistiska länder.

Självfallet — om proletariats i en avlägsen framtid kommer att segra i kapitalismens viktigaste länder och den nuvarande kapitalistiska omgivningen kommer att avlösas av en socialistisk omgivning — då är en »fredlig« utvecklingsväg fullt möjlig för några kapitalistiska länder, vilkas kapitalister till följd av det »ogynnsamma« internationella läget kommer att anse det ändamålsenligt att »frivilligt« gå med på allvarliga eftergifter åt proletariats. Men denna förutsättning gäller endast för en avlägsen och eventuell framtid. För den närmaste framtiden finnes inga, absolut inga grunder för ett sådant antagande.

Därför har Lenin rätt, när han säger:

»Den proletära revolutionen är omöjlig utan ett våldsamt förstörande av det borgerliga statsmaskineriet och dettas ersättande med ett nytt.« (*Lenin*, »Den proletära revolutionen och renegaten Kautsky«, Samlade skrifter i urval, b. XII, s. 141.)

3. *Sovjetmakten som den proletära diktaturens statsform.* Den proletära diktaturens seger innebär bourgeoisins undertryckande, det borgerliga statsmaskineriet nerbrytande, den borgerliga demokratins ersättande med proletär demokrati. Det är klart. Men vilka är de organisationer, med vars hjälp detta kolossala arbete kan utföras? Att proletariats gamla organisationsformer, som växt upp på den borgerliga parlamentarismens grundval, är otillräckliga för ett sådant arbete — det

kan väl knappast betvivlas. Vilka är då de nya organisationsformer för proletariatet, som är i stånd att inte bara bryta ner detta maskineri och inte bara ersätta den borgerliga demokratin med proletär demokrati, utan också bli grundvalen för den proletära statsmakten?

Denna proletariatets nya organisationsform är sovjeterna.

Vari består sovjeternas styrka jämfört med de gamla organisationsformerna?

Den består däri, att sovjeterna är proletariatets mest *allomfattande* massorganisationer, ty de och endast de omfattar alla arbetare utan undantag.

Den består däri, att sovjeterna är de *enda* massorganisationer, som förenar alla förtryckta och utsugna, arbetare och bönder, soldater och matrosar, och där massornas avantgarde, proletariatet, på grund härav lättast och fullständigast kan förverkliga den politiska ledningen av massornas kamp.

Den består däri, att sovjeterna är massornas egna, *direkta* organisationer, d.v.s. massornas *mest demokratiska* och följaktligen mest auktoritativa organisationer, som i högsta möjliga grad underlättar deras deltagande i den nya statens uppbyggande och dess styrelse samt i högsta möjliga grad utlöser massornas revolutionära energi, initiativ och skaparkraft i kampen för den gamla ordningens tillintetgörande, i kampen för den nya proletära ordningen.

Sovjetmakten är de lokala sovjeternas sammanslutning och utformning till en gemensam statsorganisation, till en proletariatets statsorganisation, med proletariatet såsom de förtryckta och utsugna massornas avantgarde och såsom härskande klass — de lokala sovjeternas förening till en sovjetrepublik.

Sovjetmaktens väsen består i, att de mest massomfattande och mest revolutionära organisationerna för just de klasser, vilka förtryckts av kapitalisterna och godsägarna, nu utgör »den *ständiga och enda* grundvalen för hela statsmakten, för hela statsapparaten«, att »just de massor, som t.o.m. i de mest demokratiska borgerliga republiker« där de enligt lagen är likaberättigade, men »i själva verket genom tusentals manövrer och knep hindrats att delta i det politiska livet och att komma i åtnjutande av de demokratiska rättigheterna och friheterna, nu drages med till *ständigt* och obetingat samt dessutom *avgörande* deltagande i statens demokratiska styrelse«³. (Se *Lenin*, »Tesar och referat om den borgerliga demokratin och proletariatets diktatur« på Kommunistiska internationalens första kongress, Samlade verk, b. XXIV, s. 13, ryska.)

Därför är sovjetmakten en *ny form* för statens organisation, vilken principiellt skiljer sig från den gamla, borgerligt demokratiska och parlamentariska formen, en *ny statstyp*, som inte är anpassad till uppgiften att utsuga och förtrycka de arbetande massorna utan till uppgiften att fullständigt befria dem från allt slags förtryck och utsugning, anpassad till den proletära diktaturens uppgifter.

³Överallt kurs. av mig. *J. St.*

Lenin har rätt, då han säger att i och med sovjetmaktens framträdande »den borgerligt demokratiska parlamentarismens epok avslutats och ett nytt kapitel i världshistorien börjat: den proletära diktaturens epok«.

Vari består sovjetmaktens utmärkande drag?

De består däri, att sovjetmakten så länge klasserna består är den mest massomfattande och mest demokratiska av alla tänkbara statsorganisationer, ty då det är här som sambandet mellan arbetarna och de utsugna bönderna och deras samarbete i kampen mot utsugarna förverkligas och då sovjetmakten i sin verksamhet stödjer sig på detta samband och detta samarbete, så utgör den därigenom befolkningens majoritetens makt över minoriteten, den är denna majoritets stat, uttrycket för dess diktatur.

De består däri, att sovjetmakten är den mest internationalistiska av alla klasssamhällets statsorganisationer, ty genom att den avskaffar allt slags nationellt förtryck och stödjer sig på samarbetet mellan de arbetande massorna av olika nationaliteter, underlättar den dessa massors sammanslutning till ett enhetligt statsförbund.

De består däri, att sovjetmakten genom själva sin struktur gör det lättare för massornas avantgarde, proletariatet, som utgör sovjeternas mest sammansvetsade och mest medvetna kärna, att leda de förtryckta och utsugna massorna.

»Erfarenheten från alla revolutioner och från de förtryckta klassernas samtliga rörelser, erfarenheterna från den socialistiska rörelsen i hela världen lär oss«, säger Lenin, »att endast proletariatet är i stånd att förena de spridda och efterblivna skikten av den arbetande och utsugna befolkningen och draga dem med sig.« (Samma arbete, s. 14.) Saken är den, att sovjetmaktens struktur underlättar förverkligandet av de anvisningar denna erfarenhet ger.

De består däri, att sovjetmakten, som förenar den lagstiftande och den verkställande makten i en enhetlig statsorganisation samt ersätter de territoriella valkretsarna med produktionsenheter, med verkstäder och fabriker, direkt samman knyter arbetarna och de arbetande massorna i allmänhet med statsförvaltningens apparater, lär dem att styra landet.

De består däri, att endast sovjetmakten är i stånd att befria armén från att stå under borgerligt befäl samt förvandla den från ett redskap för folkförtryck, vilket den är under den borgerliga ordningen, till ett verktyg för folkets frigörelse från såväl den egna som en främmande bourgeois förtryck.

De består däri, att »endast den sovjetiska statsorganisationen är i stånd att verkligen med en gång slå sönder och definitivt förstöra den gamla, d.v.s. den borgerliga tjänstemanna- och domstolsapparaten.« (Samma arbete.)

De består däri, att endast den sovjetiska statsformen, som drar med de arbetandes och utsugnas massorganisationer till ett ständigt och obetingat deltagande i statsförvaltningen, är i stånd att förbereda det bortdöende av statsväsendet, vilket utgör ett av det framtida statslösa, kommunistiska samhällets grundelement.

Sovjetrepubliken är således den sökta och äntligen funna politiska form, inom vars ram proletariatets ekonomiska frigörelse och socialismens fullständiga seger skall genomföras.

Pariskommunen var fröet till denna form. Sovjetmakten är dess utveckling och fulländning.

Därför säger Lenin, att

»Arbetar-, soldat- och bondedeputerades sovjeters republik är inte bara formen för en högre typ av demokratiska institutioner. . . utan också den *enda*⁴ form, som är i stånd att trygga den smärtfriaste övergången till socialismen.« (*Lenin*, »Teser om konstituerande församlingen«, Samlade verk, b. XXII, s. 131, ryska.)

⁴Kurs. av mig. *J. St.*

5

Bondefrågan.

Av detta tema tar jag fyra frågor:

- a) frågeställningen;
- b) bönderna under den borgerligt demokratiska revolutionen;
- c) bönderna under den proletära revolutionen;
- d) bönderna efter sovjetmaktens befestande.

1. *Frågeställningen.* En del menar, att det huvudsakliga i leninismen är bondefrågan, att frågan om bönderna, deras roll, deras specifika vikt är leninismens utgångspunkt. Det är alldeles oriktigt. Leninismens huvudfråga, dess utgångspunkt, är inte bondefrågan utan frågan om proletariatets diktatur, om betingelserna för dess erövring, om betingelserna för dess befestande. Bondefrågan, som en fråga om proletariatets bundsförvant i dess kamp om makten, är en därur härledd fråga.

Denna omständighet berövar dock inte i ringaste mån frågan den allvarliga, högaktuella betydelse, som den utan tvivel har för den proletära revolutionen. Det är bekant, att det allvarliga utarbetandet av bondefrågan bland de ryska marxisterna började just före den första revolutionen (1905), då frågan om tsarismens störtande och genomförandet av proletariatets hegemoni reste sig inför partiet i hela sin vidd, och frågan om proletariatets bundsförvant i den förestående borgerliga revolutionen blev brännande aktuell. Bekant är också, att bondefrågan i Ryssland fick en ännu mera aktuell karaktär under den proletära revolutionen, då frågan om proletariatets diktatur, om dess erövring och upprätthållande, ledde till frågan om proletariatets bundsförvanter i den förestående proletära revolutionen. Det är ju också förståeligt: den, som närmar sig makten och förbereder sig till denna, kan inte låta bli att intressera sig för frågan om sina faktiska bundsförvanter.

I denna mening är bondefrågan en del av den allmänna frågan om proletariatets diktatur och utgör som sådan en av leninismens mest aktuella frågor.

Den likgiltiga och t.o.m. direkt negativa inställning till bondefrågan, som Andra internationalens partier intar, får sin förklaring inte endast av de säregna utvecklingsförhållandena i västern. Förklaringen ligger framför allt däri, att dessa partier inte tror på den proletära diktaturen, att de fruktar revolutionen och inte har för avsikt att föra proletariatet till makten. Och den, som fruktar revolutionen, den, som inte ämnar föra proletariatet till makten, han kan inte intressera sig för frågan om proletariatets bundsförvanter i revolutionen — för honom är frågan om bundsförvanter likgiltig, inte aktuell. Den ironiska inställning till bondefrågan, som Andra internationalens koryféer intar, anses hos dem som tecken på god ton, som ett kännetecken på »äkta« marxism. I själva verket finns här inte ett uns marxism, ty likgiltighet i en så viktig fråga som bondefrågan, när man står inför den proletära revolutionen, det är ett indirekt förnekande av proletariatets diktatur, ett omisskännligt tecken på direkt förräderi mot marxismen.

Frågan står så: är de revolutionära möjligheter, som till följd av böndernas säregna existensbetingelser slumrar i bondemassornas djup, *redan uttömda* eller inte, och om de inte är uttömda — *finns det grundade förhoppningar* om att kunna utnyttja dessa möjligheter *för* den proletära revolutionen, att bönderna, deras utsugna majoritet, skall kunna förvandlas från en reserv för bourgeoisin, vilket de varit under de borgerliga revolutionerna i västern och som de fortfarande är, till en reserv för proletariatet, till dess bundsförvant?

Leninismen besvarar denna fråga positivt, d.v.s. den erkänner att det bland böndernas majoritet finnes revolutionär förmåga och att det finnes möjlighet att utnyttja den i den proletära diktaturens intresse.

De tre revolutionernas historia i Ryssland bekräftar fullständigt leninismens slutsatser i detta avseende.

Härav den praktiska slutsatsen om understöd åt de arbetande bondemassorna i deras kamp emot slaveri och utsugning, i deras kamp för frigörelse från förtryck och elände. Det betyder naturligtvis inte, att proletariatet måste understödja vilken bonderörelse *som helst*. Här är det fråga om att understödja en sådan bonderörelse och en sådan kamp av bönderna, som direkt eller indirekt underlättar proletariatets frihetsrörelse, som på ett eller annat sätt öser vatten på den proletära revolutionens kvarn, som bidrager till att förvandla bönderna till arbetarklassens reserv och bundsförvant.

2. *Bönderna under den borgerligt demokratiska revolutionen.* Denna period omfattar tiden från den första ryska revolutionen (1905) till och med den andra (februari 1917). Det utmärkande draget för denna period är böndernas frigörelse från den liberala bourgeoisins inflytande, deras *avtåg* från kadetterna, deras *vändning* till proletariatet, till bolsjevikpartiet. Denna periods historia är historien om

kadetternas¹ (den liberala bourgeoisins) och bolsjevikernas (proletariatets) kamp om bönderna. Denna kamps utgång avgjordes genom dumaperioden, ty de fyra dumornas period tjänade som åskådningsundervisning för bönderna, och denna lektion visade dem påtagligt, att de ur kadetternas händer varken komme att få jord eller frihet, att tsaren helt stod på godsägarnas sida, och att kadetterna understödde tsaren, att den enda kraft, vars hjälp de kunde räkna på var stadsarbetarna, proletariatet. Det imperialistiska kriget endast bekräftade dumaperiodens lärdom genom att fullborda böndernas avtåg ifrån bourgeoisin, fullborda den liberala bourgeoisins isolering, ty krigsåren visade allt det fåfänga, allt det bedrägliga i förhoppningarna om att av tsaren och hans borgerliga bundsförvanter erhålla fred. Utan dumaperiodens åskådliga lärdomar skulle proletariatets hegemoni inte varit möjlig.

Så utformades arbetarnas och böndernas förbund i den borgerligt-demokratiska revolutionen. Så utformades proletariatets hegemoni (ledning) i den gemensamma kampen för tsarismens störtande, en hegemoni, som ledde till februarirevolutionen 1917.

De borgerliga revolutionerna i västern (England, Frankrike, Tyskland, Österrike) har som bekant gått en annan väg. Där tillhörde hegemonin i revolutionen inte proletariatet, vilket ej var och till följd av sin svaghet inte kunde vara en självständig politisk kraft, utan den liberala bourgeoisin. Där erhöll bönderna frigörelse från feodalsystemet inte ur proletariatets hand, vilket var fåtaligt och oorganiserat, utan ur bourgeoisins hand. Där gick bönderna mot den gamla ordningen tillsammans med den liberala bourgeoisin. Där utgjorde bönderna bourgeoisins reserv. Där ledde revolutionen på grund härav till en väldig ökning av bourgeoisins politiska vikt.

I Ryssland däremot gav den borgerliga revolutionen direkt motsatta resultat. Revolutionen i Ryssland ledde ej till bourgeoisins stärkande utan till dess försvagande som politisk kraft, inte till en tillväxt av dess politiska reserver utan till förlust av dess viktigaste reserv, förlust av bönderna. Den borgerliga revolutionen i Ryssland förde fram i förgrunden inte den liberala bourgeoisin utan det revolutionära proletariatet och samlade böndernas miljonmassor omkring detsamma.

Detta ger bl.a. förklaringen till det faktum, att den borgerliga revolutionen i Ryssland på jämförelsevis kort tid växte över i proletär revolution. Proletariatets hegemoni var början och övergångsstadiet till proletariatets diktatur.

Hur skall denna egenartade företeelse i den ryska revolutionen förklaras, en företeelse, som saknar precedensfall i de borgerliga revolutionernas historia i västern? Varifrån härledde sig denna säregenhet?

¹»Kadetter« — förkortning av »Konstitutionellt-demokratiska partiet«, den ryska liberala, monarkistiska bourgeoisins parti, som också kallade sig »Folkfrihetens« parti. Kadettpartiet bildades i oktober 1905. Övers.

Den får sin förklaring därav, att den borgerliga revolutionen i Ryssland ägde rum under mera utvecklade klasskampsbetingelser än i västern, att det ryska proletariatet vid denna tid redan hunnit förvandlas till en självständig politisk kraft, medan den liberala bourgeoisin, skrämmd av proletariatets revolutionära anda, förlorade allt som tydde på revolutionär anda (särskilt efter lärdomarna från år 1905) samt gick in för förbund med tsaren och godsägarna mot revolutionen, mot arbetarna och bönderna.

Man bör lägga märke till följande omständigheter, vilka varit bestämmande för den ryska borgerliga revolutionens egenart:

a) Den ryska industrins enastående koncentration just före revolutionen. Det är exempelvis bekant att i Ryssland 54 procent av samtliga arbetare var sysselsatta i företag med över 500 arbetare, medan ett så utvecklat land som Nordamerika endast 33 procent av samtliga arbetare var sysselsatta i liknande företag. Det behöver väl knappast bevisas, att enbart denna omständighet — jämte förefintligheten av ett så revolutionärt parti som bolsjevikpartiet — förvandlade Rysslands arbetarklass till en utomordentlig kraft i landets politiska liv.

b) De skandalösa utsagningsförmerna på företagen plus tsarhejdukarnas outhärdliga polisregim — ett förhållande, som förvandlade varje allvarlig strejk av arbetarna till en väldig politisk akt och stålsatte arbetarklassen såsom en alltigenom revolutionär kraft.

c) Den ryska bourgeoisins politiska rutenhet, som efter revolutionen 1905 förvandlades till kryperi för tsarismen och till en direkt kontrarevolutionär inställning, vilket inte bara förklaras genom det ryska proletariatets revolutionära anda, som drev den ryska bourgeoisin i tsarismens armar, utan också genom denna bourgeois direkt beroende av statliga beställningar.

d) Förefintligheten av de mest skandalösa och outhärdliga kvarlevor av livegenskapen på landsbygden, vartill kom godsägarens allmakt — en omständighet, som drev bönderna i revolutionens armar.

e) Tsarismen, som förkvävde allt levande och genom sitt godtycke ökade kapitalistens och godsägarens förtryck — en omständighet, som förenade arbetarnas och böndernas kamp i en enhetlig revolutionär ström.

f) Det imperialistiska kriget, som gjorde, att alla dessa motsättningar i det politiska livet i Ryssland förenades till en djupgående revolutionär kris och gav revolutionen en otrolig slagkraft.

Vart skulle bönderna under sådana förhållanden vända sig? Hos vem skulle de söka stöd emot godsägarens allmakt, emot tsarens godtycke, mot det förödande kriget, som ruinerade deras jordbruk? Hos den liberala bourgeoisin? Men den är ju en fiende — därom vittnade den mångåriga erfarenheten från alla de fyra dumorna. Hos socialistrevolutionärerna? Socialistrevolutionärerna är naturligtvis »bättre« än kadetterna och de har ett »rätt så bra« program, nästan ett bondeprogram, men vad kan socialistrevolutionärerna ge, om de har för avsikt att bara

stödja sig på bönderna och om de är svaga i städerna, där motståndaren framför allt hämtar sina krafter? Var finns den nya kraft, som inte ryggar tillbaka för någonting vare sig på landsbygden eller i städerna, som djärvt ställer sig i främsta ledet i kampen mot tsaren och godsägaren, som hjälper bönderna att rycka sig loss ur trälldomen, ur jordbristen, ur förtrycket, ur kriget? Fanns det överhuvudtaget en sådan kraft i Ryssland? Ja, det fanns det. Det var det ryska proletariatet, som redan 1905 demonstrerat sin kraft, sin förmåga att kämpa till det sista, sin djärvhet, sin revolutionära anda.

I varje fall fanns det ingen annan sådan kraft, och ingenstädes stod en sådan att finna.

Det var därför bönderna, samtidigt som de kastade loss från kadetterna och slöt sig till socialistrevolutionärerna, insåg nödvändigheten av att underställa sig en så modig anförare för revolutionen som det ryska proletariatet.

Det var de omständigheter, som bestämde den ryska borgerliga revolutionens egenart.

3. *Bönderna under den proletära revolutionen.* Denna period omfattar tiden mellan februarirevolutionen (1917) och Oktoberrevolutionen (1917). Det är en jämförelsevis kort period, den omfattar endast åtta månader — men dessa åtta månader kan beträffande massornas politiska upplysning och revolutionära fostran utan vidare jämföras med hela decennier av vanlig konstitutionell utveckling, ty de innebär åtta månader av *revolution*. Det för denna period utmärkande draget är böndernas fortgående revolutionering, deras besvikelse över socialistrevolutionärerna, böndernas *avtåg* från socialistrevolutionärerna, en ny *vändning* från böndernas sida till en *direkt sammansvetsning* kring proletariatet som den enda alltigenom revolutionära kraft, vilken kunde föra landet till fred. Denna periods historia är historien om socialistrevolutionärernas och mensjevikernas avståndstagande från konfiskationen av godsägarnas jord, socialistrevolutionärernas och mensjevikernas kamp för krigets fortsättande, junioffensiven vid fronten, införandet av dödsstraff för soldaterna och Kornilov-upproret.

Om revolutionens huvudfråga tidigare, under den föregående perioden, varit tsarens och godsägarmaktens störtande, så blev nu, under perioden efter februarirevolutionen, då det inte längre fanns någon tsar, då det ändlösa kriget fört landets hushållning till undergångens brant och fullständigt ruinerat bönderna — frågan om att likvidera kriget revolutionens viktigaste fråga. Tyngdpunkten förflyttades tydligt från frågor av rent inre natur till den viktigaste frågan — om kriget. »Slut på kriget«, »ut ur kriget« var det allmänna ropet från det utmattade landet och framförallt från bönderna.

Men för att rycka sig loss ur kriget gällde det att störta provisoriska regeringen, att störta bourgeoisins makt, att störta socialistrevolutionärernas och mensjevikernas makt, ty de och inga andra drog ut på kriget till »ett segerrikt slut«. Någon annan utväg ur kriget än genom att störta bourgeoisin fanns det inte i praktiken.

Detta var en ny revolution, en proletär revolution, ty den vräkte den imperialistiska bourgeoisins sista, yttersta vänsterfraktion, socialistrevolutionärernas och mensjevnikernas parti från makten för att upprätta en ny, en proletär makt, sovjetmakten, för att ställa det revolutionära proletariatets parti vid makten, bolsjevikpartiet, det parti som ledde den revolutionära kampen mot det imperialistiska kriget och för en demokratisk fred. Böndernas flertal stödde arbetarnas kamp för freden, för sovjetmakten.

Någon annan utväg fanns det inte för bönderna. Någon annan utväg kunde inte heller finnas.

Kerenskijperioden var sålunda den utomordentligaste åskådningsundervisning för böndernas arbetande massor, ty den visade påtagligt, att landet under socialistrevolutionärernas och mensjevnikernas välde inte kan rycka sig loss ur kriget, att bönderna inte kommer att få se skymten av vare sig jord eller frihet, att mensjevnikerna och socialistrevolutionärerna skiljer sig från kadetterna endast genom vackra tal och falska löften men i handling genomför samma imperialistiska politik som kadetterna, att den enda makt, som är i stånd att föra landet in på den rätta vägen, är sovjetmakten. Krigets fortsatta förhållande bekräftade endast riktigheten av denna lärdom, drev revolutionen framåt samt drev böndernas och soldaternas miljonmassor hän mot *direkt uppslutning* kring den proletära revolutionen. Socialistrevolutionärernas och mensjevnikernas isolering blev ett orubbligt faktum. Utan koalitionsperiodens åskådliga lärdomar skulle proletariatets diktatur varit omöjlig.

Detta var de omständigheter, som underlättade den process, vilken bestod i, att den borgerliga revolutionen växte över i proletär revolution.

Så utformades proletariatets diktatur i Ryssland.

4. *Bönderna efter att sovjetmakten befästs.* Om det tidigare, under revolutionens första period, i huvudsak gällde att störta tsarismen och sedan, efter februarirevolutionen, framför allt gällde att komma ut ur det imperialistiska kriget genom att störta bourgeoisin, så trädde nu — efter att inbördeskriget likviderats och sovjetmakten befästs — det ekonomiska uppbyggets frågor i förgrunden. Att stärka och utveckla den nationaliserade industrin; att i detta syfte förbinda industrin med bondehushållningen genom den av staten reglerade handeln; att ersätta förskottsinfordran av livsmedel med naturaskatt för att sedan så småningom minska naturaskattens omfattning och reducera det hela till ett utbyte av industrialster mot bondehushållningens produkter; att stimulera handeln och utveckla Kooperationen genom att dra in miljoner bönder i densamma — så skisserade Lenin de närmaste uppgifterna för det ekonomiska uppbyggnadsarbetet på vägen till uppförandet av den socialistiska hushållningens fundament.

Man säger, att denna uppgift kan visa sig vara svår för ett bondeland sådant som Ryssland. En del skeptiker talar t.o.m. om, att den helt enkelt är utopisk, utförbar, ty bönder är bönder — de är småproducenter och kan därför inte dras med till att organisera den socialistiska produktionens fundament.

Men skeptikerna tar fel, ty de lämnar ur räkningen vissa omständigheter, som i detta fall har en avgörande betydelse. Låt oss granska de viktigaste av dem.

För det första. Man får inte förväxla Sovjetunionens bönder med bönderna i västern. De bönder, som genomgått tre revolutioners skola, som tillsammans med proletariatet och med proletariatet i spetsen kämpat mot tsaren och den borgerliga makten, de bönder som ur den proletära revolutionens hand erhållit jord och fred och till följd härav blivit proletariatets reserv — dessa bönder måste oundvikligen skilja sig från sådana bönder, som under den borgerliga revolutionen kämpat med den liberala bourgeoisin i spetsen och ur denna bourgeois hand erhållit sin jord samt till följd därav blivit bourgeoisins reserv. Det behöver väl knappast bevisas, att sovjetbönderna, som vant sig vid att sätta värde på den politiska vänskapen och det politiska samarbetet med proletariatet och som har denna vänskap och detta samarbete att tacka för sin frihet, nödvändigt måste utgöra ett utomordentligt tacksamt material för ekonomiskt samarbete med proletariatet.

Engels sade, att »det socialistiska partiets erövring av den politiska makten har blivit en uppgift för den närmaste framtiden«, att »partiet för att erövra makten först måste gå från staden ut på landsbygden, måste bli en makt på landsbygden« (se *Engels*, »Bondefrågan«). Han skrev detta på 1890-talet och syftade härvid på bönderna i västern. Behöver det bevisas, att de ryska kommunisterna, som under loppet av tre revolutioner utfört ett kolossalt arbete i detta avseende, redan hunnit skapa sig ett sådant inflytande och ett sådant stöd på landsbygden, att våra kamrater i västern inte ens vågar drömma om något sådant? Hur kan man förneka, att denna omständighet väsentligt måste underlätta organiserandet av det ekonomiska samarbetet mellan arbetarklassen och bönderna i Ryssland?

Skeptikerna talar ständigt om småbönderna som en faktor, vilken inte är för- enlig med det socialistiska uppbygget. Låt oss emellertid höra, vad Engels säger om västerns småbönder:

»Vi står ju avgjort på småbondens sida; vi kommer att göra allt som blott är möjligt för att göra hans lott drägligare och underlätta hans övergång till Kooperationen, om han beslutar sig därför, ja, t.o.m. för att om han ännu inte kan besluta sig därför ge honom möjlighet till förlängd betänketid på hans jordlott. Vi kommer att göra detta inte blott emedan vi anser den självständigt arbetande småbondens övergång till oss som möjlig, utan också i direkt partiintresse. Ju större antalet bönder är, som vi inte låter sjunka ned till proletärer utan som vi kan vinna för oss medan de ännu är bönder, desto snabbare och lättare kommer den sociala omgestaltningen att äga rum. Det vore inte fördelaktigt för oss, om vi vore tvungna att vänta med denna omgestaltning till dess den kapitalistiska produktionen överallt utvecklats sig till sina sista konsekvenser, till dess även den siste småhantver-

karen och den siste småbonden fallit offer för den kapitalistiska stor-driften. De materiella offer, som i denna mening i böndernas intresse måste göras ur allmänna medel, kan ur den kapitalistiska ekonomins synpunkt se ut som direkt bortkastade pengar, men de är det oaktat en förträfflig placering, ty de inbesparar måhända det tiofaldiga beloppet när det gäller kostnaderna för den samhälleliga omgestaltningen i dess helhet. I denna mening kan vi följaktligen vara mycket frikostiga gentemot bönderna.« (Bondefrågan)

Så uttalade sig Engels med avseende på västerns bönder. Men är det inte klart att det, som Engels sagt, ingenstades kan förverkligas så lätt och så fullständigt, som i den proletära diktaturens land? Är det inte klart att endast i Sovjetryssland redan nu och i full omfattning kan förverkligas såväl »den självständigt arbetande småbondens övergång till oss« som de därför oundgängliga »materiella offren« samt den därför nödvändiga »frikostigheten gentemot bönderna« — att dessa och liknande åtgärder till böndernas förmån redan vidtages i Ryssland? Hur kan man förneka, att denna omständighet i sin tur måste underlätta det ekonomiska uppbyggnadsarbetet i sovjetlandet och föra det framåt?

För det andra. Man får inte förväxla jordbruket i Ryssland med jordbruket i västern. Där följer jordbrukets utveckling kapitalismens vanliga linje, i samband med bondemassans djupgående differentiering, med storgods och privatkapitalistiska latifundier vid ena polen, med pauperism, fattigdom och löneslaveri vid den andra. Därför är förfall och ruin där fullt naturliga. Så är inte förhållandet i Ryssland. Hos oss kan jordbrukets utveckling inte följa denna väg redan därför, att sovjetmaktens existens samt nationaliseringen av de viktigaste produktionsmedlen och -redskapen inte tillåter en sådan utveckling. I Ryssland måste jordbrukets utveckling gå en annan väg, genom att små- och medelböndernas miljoner drages in i den kooperativa organisationen, genom utveckling av en massomfattande Kooperation på landsbygden, understödd genom kreditförmåner av staten. Lenin påpekade alldeles riktigt i sina artiklar om Kooperationen, att jordbrukets utveckling hos oss måste slå in på en ny väg, nämligen att genom Kooperationen dra in böndernas majoritet i det socialistiska uppbyggnadsarbetet, att successivt inplanta kollektivismens principer i jordbruket, först på avsättnings område och sedan vid framställningen av jordbruksprodukter.

Ytterst intressanta är i detta avseende vissa nya företeelser på landsbygden i samband med jordbrukskooperationens arbete. Som bekant har inom Jordbrukskooperativernas centralförbund uppstått nya stora organisationer för lantbrukets olika grenar — för lin-, potatis-, smörproduktionen o.s.v. — vilka har en stor framtid för sig. Bland dem förenar exempelvis lin- och hampodlarnas allryska kooperativa centralförbund ett helt nät av de linodlande böndernas produktionsföreningar. Detta förbund sysslar med att förse bönderna med utsäde och produk-

tionsredskap, därefter uppköper det av samma bönder hela deras linproduktion och avyttrar den i parti på marknaden; det tryggar böndernas delaktighet i vinsten och förknippar sålunda genom Jordbrukskooperativernas centralförbund bondehushållningen med statsindustrin. Hur skall en sådan form av produktionens organisation kallas? Det är enligt min mening ett system av en den statsocialistiska storproduktionens hemindustri på jordbrukets område. Jag talar här om ett system av den statsocialistiska produktionens hemindustri i analogi med kapitalismens hemindustrisystem på exempelvis textilproduktionens område, där hemarbetarna, som av kapitalisten erhåller råämnen och verktyg samt avlämnar hela sin produktion till honom, faktiskt till hälften är lönearbetare, som arbetar hemma. Detta är ett av de många kännetecken på vilken väg lantbrukets utveckling hos oss måste gå. Jag skall här inte alls tala om andra kännetecken av samma slag inom andra grenar av jordbruket.

Det behöver väl knappast bevisas att den väldiga majoriteten av bönderna gärna kommer att slå in på denna nya utvecklingsväg och förkasta de privatkapitalistiska latifundiernas och löneslaveriets, fattigdomens och ruinens väg.

Lenin uttalade sig på följande sätt om utvecklingsvägarna för vårt jordbruk:

»Statens herravälde över alla stora produktionsmedel, statsmakten i proletariats händer, detta proletariat i förbund med många miljoner små och mycket små bönder, tryggande av proletariats ledande roll i förhållande till bönderna o.s.v. — är inte det allt som behövs för att av Kooperationen, av Kooperationen ensam, vilken vi hittills behandlat som krämaraktig och vilken vi ur en viss synpunkt har rätt att också nu under nya ekonomiska politiken behandla som sådan — är det inte allt som behövs för att bygga upp det fullkomliga socialistiska samhället? Det är ännu inte ett uppbyggande av det socialistiska samhället, men det är allt vad som behövs och vad som är tillräckligt för detta uppbygge. (*Lenin*, »Om Kooperationen«, Samlade verk, b. XXVII, s. 392, ryska.)

Lenin går i fortsättningen in på nödvändigheten av att finansiellt och på annat sätt stödja Kooperationen såsom den »nya principen för befolkningens organisation och det nya »samhällssystemet« under proletariats diktatur, och säger:

»Varje samhällssystem uppstår endast tack vare finansiellt understöd av en viss klass. Jag behöver inte erinra om de hundratals och åter hundratals miljoner rubel, som den 'fria' kapitalismens uppkomst kostat. Nu måste vi inse, att kooperativsystemet för närvarande är det samhällssystem, som vi måste understödja mer än vanligt, och denna insikt måste vi omsätta i handling. Men det måste understödjas i

ordets verkliga mening, d.v.s. det är inte nog med att uppfatta detta understöd så, att man bör understödja vilken kooperativ omsättning som helst — med detta understöd bör man förstå understöd av en sådan kooperativ omsättning, i vilken *verkliga massor av befolkningen verkligen deltar*.« (Samma arbete, s. 393.)

Varom vittnar alla dessa omständigheter?

De vittnar om, att skeptikerna har orätt.

De vittnar om, att leninismen har rätt, då den betraktar de arbetande bonde-massorna som proletariats reserv.

De vittnar om, att det vid makten stående proletariatet kan och måste utnyttja denna reserv till att sammanknyta industrin med jordbruket, stegra det socialistiska uppbyggnadsarbetet och förse proletariats diktatur med det nödvändiga fundament, utan vilket övergången till den socialistiska hushållningen är omöjligt.

6

Den nationella frågan.

Av detta tema tar jag två huvudfrågor:

- a) frågeställningen
- b) de förtryckta folkens frihetsrörelse och den proletära revolutionen.

1. *Frågeställningen.* Under de två senaste årtiondena har den nationella frågan en rad mycket allvarlig förändringar. Den nationella frågan under Andra internationalens period och den nationella frågan under leninismens period är långt ifrån ett och detsamma. De skiljer sig mycket väsentligt från varandra inte bara till omfattningen utan också beträffande sin karaktär.

Tidigare inskränkte sig den nationella frågan vanligen till en trång krets av frågor, som i huvudsak rörde de »kultiverade« nationaliteterna. Irländare, ungrare, polacker, finnar, serber och några andra av Europas nationaliteter — det var den krets av icke-likaberättigade folk, vilkas öden intresserade Andra internationalens ledande män. Tiotals och hundratals miljoner av de asiatiska och afrikanska folken, som utsattes för nationellt förtryck i dess brutalaste och grymmaste form, lämnades vanligen ur räkningen. Man kunde inte förmå sig till att ställa vita och svarta, »kultiverade« och »okultiverade« på samma nivå. Två eller tre intetsägande och sötsura resolutioner, vilka omsorgsfullt undvek frågan om koloniernas frigörelse — det är allt, vad Andra internationalens ledande män kunde skryta med. Numera måste denna dubbelhet och halvhet i den nationella frågan anses likvide-rad. Leninismen har blottat detta skriande missförhållande, rivit ner muren mellan vita och svarta, mellan européer och asiater, mellan imperialismens »kultiverade« och »okultiverade« slavar och sålunda förknippat den nationella frågan med frågan om kolonierna. Härigenom förvandlades den nationella frågan från en enskild och en inre statlig fråga till en allmän och en internationell fråga, till världsproblemet om befriandet av de förtryckta folken i de avhängiga länderna och kolonierna från imperialismens ok.

Tidigare tolkades principen om nationernas självbestämning vanligen oriktigt och inskränktes inte sällan till nationernas rätt till autonomi. Några av Andra internationalens ledare gick t.o.m. så långt att de förvandlade självbestämmanderätt till kulturautonomi, d.v.s. rätt för de förtryckta nationerna att ha egna kulturella institutioner, medan hela den politiska makten blev kvar i den härskande nationens händer. Denna omständighet ledde till att självbestämningens idé riskerade att förvandlas från ett kampvapen mot annexionerna till ett vapen för annexionernas rättfärdigande. Numera bör denna förvirring anses övervunnen. Leninismen utvidgade begreppet självbestämning, då den tolkade det som rätt för de förtryckta folken i de avhängiga länderna och kolonierna till fullständigt avskiljande, som nationernas rätt till en självständig statlig existens. Härigenom uteslöts möjligheten att rättfärdiga annexionerna genom att tolka självbestämmanderätten som rätt till autonomi. Själva självbestämningens principen förvandlades sålunda från ett verktyg att föra massorna bakom ljust, vilket den utan tvivel var i socialchauvinisternas händer under det imperialistiska kriget, till ett verktyg för att avslöja alla slags imperialistiska begär och chauvinistiska manipulationer, till ett verktyg för massornas politiska upplysning i internationalismens anda.

Tidigare betraktades vanligen frågan om de förtryckta nationerna som en rent juridisk fråga. Ett högtidligt proklamerande av »nationellt likaberättigande«, otaliga deklarationer om »nationernas jämlikhet« — det var vad Andra internationalens partier sysslade med, medan de suddade över det faktum, att »nationernas jämlikhet« är ett hån emot de förtryckta folken under imperialismen, då en grupp nationer (minoriteten) lever på bekostnad av att utsuga en annan grupp nationer. Numera måste denna borgerligt-juridiska synpunkt på den nationella frågan anses avslöjad. Leninismen flyttade den nationella frågan från de storordiga deklarationernas höjder ner till jorden och förklarade, att deklarationerna om »nationernas jämlikhet« är tomma och falska, om de inte från de proletära partiernas sida bekräftas med direkt understöd av de förtryckta folkens frihetskamp. Härmed blev frågan om de förtryckta nationerna en fråga om understöd, om hjälp, verklig och ständig hjälp åt de förtryckta nationerna i deras kamp mot imperialismen för nationernas verkliga jämlikhet, för deras självständiga statliga tillvaro.

Tidigare betraktades den nationella frågan på reformistiskt sätt såsom en särskild, självständig fråga, utan allt samband med den allmänna frågan om kapitalets makt, om imperialismens störtande, om den proletära revolutionen. Man förutsatte i tysthet, att proletariatets seger i Europa vore möjlig utan ett direkt förbund med frihetsrörelsen i kolonierna, att den national-koloniala frågans lösning skulle kunna genomföras i all stillhet, »av sig själv«, på sidan om den proletära revolutionens breda väg, utan en revolutionär kamp mot imperialismen. Numera måste denna antirevolutionära synpunkt betraktas som avslöjad. Leninismen har bevisat, och det imperialistiska kriget och revolutionen i Ryssland har bekräftat, att den nationella frågan endast kan lösas i samband med och på den proletära revolutio-

nens grundval, att vägen till revolutionens seger i västern går genom revolutionärt förbund med koloniernas och de avhängiga ländernas frihetsrörelse mot imperialismen. Den nationella frågan är en del av den allmänna frågan om den proletära revolutionen, en del av frågan om proletariatets diktatur.

Frågan står så: är de revolutionära möjligheter, som finnes på djupet av de förtryckta ländernas revolutionära frihetsrörelse, *redan uttömda* eller ej, och om de inte är uttömda — finns det grundade förhoppningar att kunna utnyttja dessa möjligheter för den proletära revolutionen, att förvandla de avhängiga och koloniala länderna från den imperialistiska bourgeoisins reserv till en reserv åt det revolutionära proletariatet, till dettas bundsförvant?

Leninismen besvarar denna fråga positivt, d.v.s. den erkänner, att den nationella frihetsrörelsen i de förtryckta länderna i sitt djup äger revolutionär kapacitet samt att det är möjligt att denna kapacitet kan utnyttjas till förmån för den gemensamma fiendens störtande, till förmån för imperialismens störtande. Mekaniken i imperialismens utveckling, det imperialistiska kriget och revolutionen i Ryssland bekräftar fullt och helt leninismens slutsatser i detta avseende.

Härav framgår nödvändigheten av att de »härskande« nationernas proletariat beslutsamt och aktivt understöder de förtryckta och avhängiga folkens nationella frihetsrörelse.

Detta innebär naturligtvis inte, att proletariatet överallt och ständigt, i alla enskilda konkreta fall bör understödja *varje* nationell rörelse. Frågan gäller understödandet av sådana nationella rörelser, som är inriktade på att försvaga och störta imperialismen, men inte på att stärka och upprätthålla den. Det förekommer fall, då den nationella rörelsen i enskilda förtryckta länder råkar i konflikt med den proletära rörelsens utvecklingsintressen. Det är självklart att det i sådana fall inte ens kan bli tal om något understöd. Frågan om nationernas rättigheter är ingen isolerad fråga, inte en fråga för sig själv, utan en del av den allmänna frågan om den proletära revolutionen, den är underordnad det hela och måste betraktas ur det helas synvinkel. På 1840-talet tog Marx ställning för polackernas och ungrarnas nationella rörelse, mot tjeckernas och sydslavernas nationella rörelse. Varför? Emedan tjeckerna och sydslaverna vid denna tid var »reaktionära folk«, »ryska förposter« i Europa, absolutismens förposter, medan polackerna och ungrarna var »revolutionära folk«, som kämpade mot absolutismen. Emedan stödandet av tjeckernas och sydslavernas nationella rörelse vid denna tid skulle ha inneburit ett indirekt understödande av tsarismen, den revolutionära rörelsens farligaste fiende i Europa.

»Demokratins enskilda krav«, säger Lenin, »bland dem självbestämningen, är inte någonting absolut utan en *liten del* av den allmändemokratiska (numera: allmänsocialistiska) *världs*-rörelsen. Det är möjligt, att delen i enskilda konkreta fall står i motsättning till det

allmänna, då måste man förkasta den.« (*Lenin*, »Resultaten av diskussionen om självbestämmanderätten«, Samlade verk, b. XIX, s. 257–258, ryska.)

Så förhåller det sig med frågan om de enskilda nationella rörelserna, om möjligheterna av att dessa rörelser kan ha en reaktionär karaktär, om man nämligen inte bedömer dem ur formell synpunkt, inte utifrån de abstrakta rättigheterna, utan konkret, utifrån den revolutionära rörelsens intressen.

Detsamma bör sägas om den revolutionära karaktären hos de nationella rörelserna i allmänhet. Den otvivelaktigt revolutionära karaktären hos den väldiga majoriteten av de nationella rörelserna är lika relativ och egenartad, som den eventuellt reaktionära karaktären hos några enskilda nationella rörelser är relativ och egenartad. Under det imperialistiska förtryckets förhållanden förutsätter den nationella rörelsens revolutionära karaktär alls inte att det ovillkorligen måste finnas proletära element i rörelsen, att det måste finnas ett revolutionärt eller republikanskt program för rörelsen, en demokratisk grundval för rörelsen. Den afganske emirens kamp för Afganistans oavhängighet är objektivt sett en *revolutionär* kamp, trots emirens och hans anhängares monarkistiska tänkesätt, ty denna kamp försvagar, upplöser och undergräver imperialismen, medan den kamp, som »rabiata« demokrater och »socialister«, »revolutionärer« och republikaner sådana som exempelvis Kerenskij och Tsereteli, Renaudel och Scheidemann, Tjernov och Dan, Henderson och Clynes förde under det imperialistiska kriget var en *reaktionär* kamp, enär dess resultat var imperialismens förskönande, dess stärkande och seger. De egyptiska köpmännens och de borgerliga intellektuellas kamp för Egyptens oavhängighet är av samma orsaker objektivt sett en *revolutionär* kamp, trots att den egyptiska nationella rörelsens ledare är av borgerlig härkomst och tillhör bourgeoisin, och trots att de är mot socialismen, medan däremot den engelska »arbetar«-regeringens kamp för bibehållandet av Egyptens avhängiga ställning av samma orsaker är en *reaktionär* kamp, trots att medlemmarna av denna regering är av proletär härkomst och skyltar med denna och trots att de är »för« socialismen. Jag skall här inte dröja vid den nationella rörelsen i andra och större koloniala och avhängiga länder, sådana som Indien och Kina, där varje steg i riktning mot deras frigörelse, även om det kränker den formella demokratins krav, är ett ånghammarslag mot imperialismen, således utan tvivel ett *revolutionärt* steg.

Lenin har rätt, då han säger att den nationella rörelsen i de förtryckta länderna inte får bedömas ur den formella demokratins synpunkt utan utifrån dess faktiska resultat i den totala balansen av kampen mot imperialismen, d.v.s. »inte isolerat utan i världsomfattande skala«. (*Lenin*, »Resultaten av diskussionen om självbestämmanderätten«, Samlade verk, b. XIX, s. 257, ryska.)

2. *De förtryckta folkens frihetsrörelse och den proletära revolutionen.* Vid lösandet av den nationella frågan utgår leninismen från följande satser:

a) världen är uppdelad i två läger: det ena lägret utgöres av en handfull civiliserade nationer, vilka förfogar över finanskapital och utsuger den väldiga majoriteten av jordens befolkning, och det andra lägret utgöres av koloniernas och de avhängiga ländernas förtryckta och utsugna folk, vilka bildar denna majoritet;

b) kolonierna och de avhängiga länder, vilka förtryckes och utsuges av finanskapitalet, utgör imperialismens väldigaste reserv och betydelsefullaste kraftkälla;

c) den revolutionära kamp, som de avhängiga och koloniala ländernas förtryckta folk för mot imperialismen, är den enda vägen för deras befrielse från förtryck och utsugning;

d) de viktigaste av de koloniala och avhängiga länderna har redan beträtt den nationella frihetsrörelsens väg, som oundvikligt måste leda till en kris för världskapitalismen;

e) den proletära rörelsen i de utvecklade länderna och den nationella frihetsrörelsen i kolonierna kräver för sin framgång, att dessa två former för den revolutionära rörelsen förenas till en gemensam front mot den gemensamma fienden, mot imperialismen;

f) arbetarklassens seger i de utvecklade länderna och de förtryckta folkens frigörelse från imperialismens ok är omöjlig, utan att en gemensam revolutionär front bildas och stärkes;

g) bildandet av en gemensam revolutionär front är omöjligt, utan att de förtryckande nationernas proletariat direkt och beslutsamt understödjer de förtryckta folkens frihetsrörelse mot »moderlandets« imperialism, ty »ett folk, som förtrycker andra folk, kan inte vara fritt« (*Engels*);

h) detta understöd innebär att förfäkta, försvara, genomföra parollen om nationernas rätt till avskiljande, till självständig tillvaro;

i) utan att genomföra denna paroll är det omöjligt att organisera nationernas sammanslutning och samarbete i en enhetlig världshushållning, vilken utgör den materiella grundvalen för socialismens seger i hela världen;

j) denna sammanslutning kan endast vara frivillig och uppstå på grundval av folkens ömsesidiga förtroende och ett broderligt inbördesförhållande mellan folken.

Härav två sidor, två tendenser i den nationella frågan: en tendens till politisk frigörelse från imperialismens band och till att bilda en självständig nationell stat, vilken tendens uppstått på grund av det imperialistiska förtrycket och den koloniala utsugningen, samt en tendens till ekonomiskt närmande mellan nationerna, vilken uppstått i samband med världsmarknadens och världshushållningens uppkomst.

»Den i utveckling stadda kapitalismen«, säger Lenin, »känner två historiska tendenser i den nationella frågan. Den första: att det nationella livet och de nationella rörelserna uppvaknar, att nationellt för-

tryck av varje slag bekämpas, att nationella stater bildas. Den andra: att allehanda förbindelser mellan nationerna utvecklas och ökas, att de nationella skrankorna brytes ner, att kapitalets, det ekonomiska livets i allmänhet, politikens, vetenskapens o.s.v. internationella enhet skapas.

Bägge tendenserna är kapitalismens världslag. Den förra dominerar i början av kapitalismens utveckling, den senare kännetecknar den mogna kapitalismen, som går mot sin förvandling till ett socialistiskt samhälle.« (*Lenin*, »Kritiska anm. till den nationella frågan«, Samlade verk, b. XVII, s. 139–140, ryska.)

För imperialismen är dessa två tendenser oförsonliga motsättningar, ty imperialismen kan ej existera utan att utsuga och med våld kvarhålla kolonierna inom det »enhetliga helas« ram, imperialismen kan närma nationerna till varandra endast genom annexioner och koloniala erövringar, utan vilka den överhuvudtaget är otänkbar.

För kommunismen däremot är dessa tendenser endast två sidor av samma sak, nämligen av de förtryckta folkens befrielse från imperialismens ok, ty kommunismen vet att folkens förening i en enhetlig världshushållning är möjlig endast på grundval av ömsesidigt förtroende och frivillig överenskommelse, att vägen till bildandet av ett frivilligt förbund mellan folken går över koloniernas avskiljande från det »enhetliga« imperialistiska »hela«, över deras förvandling till självständiga stater.

Härav följer nödvändigheten av en seg, oavbruten, beslutsam kamp mot stormaktschauvinismen hos de härskande nationernas (England, Frankrike, Amerika, Italien, Japan o.a.) »socialister«, som inte vill bekämpa sina imperialistiska regeringar, inte vill understödja de förtryckta folken i »sina« kolonier i kampen för befrielse från förtrycket, för statligt avskiljande.

Utan en sådan kamp är det otänkbart att fostra de härskande nationernas arbetarklass i den verkliga internationalismens anda, att närma den till de arbetande massorna i de avhängiga länderna och kolonierna, i syfte att faktiskt förbereda den proletära revolutionen. Revolutionen i Ryssland skulle inte ha segrat och Koltjak och Denikin skulle inte ha blivit slagna, om ej det ryska proletariatet åtnjutit sympati och understöd av de förtryckta folken i det tidigare ryska imperiet. Men för att vinna dessa folks sympati och understöd måste proletariatet framför allt krossa den ryska imperialismens bojor och befria dessa folk från nationellt förtryck.

Utan detta skulle det varit en omöjlighet att konsolidera sovjetmakten, att inplantera en verklig internationalism och att skapa den utomordentliga organisation för samarbete mellan folken, som kallas de Socialistiska Sovjetrepublikernas Union och som utgör en levande förebild för folkens framtida förenande i en enhetlig världshushållning.

Härav följer nödvändigheten av att bekämpa den nationella isoleringen, inskränktheten, separatismen bland de förtryckta ländernas socialister, vilka inte vill höja sig till en vidare synkrets än den det nationella kyrktornet ger och inte förstår sambandet mellan frihetsrörelsen i sitt eget land och den proletära rörelsen i de härskande länderna.

Utan en sådan kamp skulle det vara otänkbart att förfäkta en självständig politik för de förtryckta nationernas proletariat och dess klassolidaritet med de härskande ländernas proletariat i kampen för den gemensamma fiendens störtande, i kampen för imperialismens störtande.

Utan en sådan kamp skulle internationalismen vara omöjlig.

Det är vägen till att fostra de härskande och de förtryckta nationernas arbetande massor i den revolutionära internationalismens anda.

Om detta kommunismens dubbelsidiga arbete för arbetarnas fostran i internationalismens anda säger Lenin:

»Kan denna fostran . . . vara *konkret likartad* beträffande stora, förtryckande nationer och små, förtryckta nationer — nationer som annekterar och nationer som annekteras?

Tydligen inte. Vägen till det gemensamma målet: fullständigt likaberättigande, det intimaste närmande och i fortsättningen *alla* nationers *sammansmältning* följer här tydligen olika konkreta vägar — alldeles som exempelvis linjen till en plats i mitten av en viss sida går till vänster om dess ena kant och till höger om den motsatta kanten. Om en socialdemokrat tillhörande en stor, förtryckande och annekterande nation bekänner sig till nationernas sammansmältning i allmänhet men för en enda minut glömmer att 'hans' Nikolaj II, 'hans' Wilhelm, Georg, Poincaré o.a. *också är för sammansmältning* med små nationer (genom annexioner) — Nikolaj II är för 'sammansmältning' med Galizien, Wilhelm II är för 'sammansmältning' med Belgien o.s.v. — så visar sig en dylik socialdemokrat vara en löjlig doktrinär i teorin och i praktiken en hantlangare åt imperialismen.

I de förtryckande länderna måste tyngdpunkten i arbetarnas internationalistiska fostran ovillkorligen ligga i att de propagerar och förfäktar de förtryckta ländernas frihet att avskilja sig. Utan detta finnes *ingen* internationalism. Vi har rätt och skyldighet att behandla varje socialdemokrat tillhörande en förtryckande nation, som *ej* bedriver en sådan propaganda, som en imperialist och en skurk. Detta är ett obetingat krav, även om det *faktiska* avskiljandet blott i ett fall på tusen skulle vara möjligt och 'realiserbart' före socialismen. . .

Och i det motsatta fallet. En socialdemokrat tillhörande en liten nation måste i sin agitation lägga tyngdpunkten på det *andra* ordet

vår allmänna formel: nationernas 'frivilliga *förenande*'. Utan att svika sina plikter som internationalist kan han vara för sin nations politiska oberoende *såväl som* för dess införlivande med grannstaten X, Y, Z o.s.v. Men i alla fall är han skyldig att kämpa *mot* den smånationella inskränktheten, isoleringen och separatismen, för hänsynstagande till det hela och allmänna, för de enskilda intressenas underordnande under det gemensamma.

Personer som ej närmare tänkt över frågan finner en 'motsättning' i att de förtryckande nationernas socialdemokrater måste förfäktat 'friheten att *förening*'. Men en smula eftertanke skall visa att någon *annan* väg till internationalismen och nationernas sammansmältning, någon annan väg till detta mål *utifrån det nuvarande* läget inte finns och inte kan finnas.« (*Lenin*, »Resultaten av diskussionen om självbestämmanderätten«, Samlade verk, b. XIX, s. 261–262, ryska.)

7

Strategin och taktiken.

Av detta tema tar jag sex frågor:

- a) Strategin och taktiken som vetenskapen om ledningen av proletariats klasskamp;
- b) revolutionens etapper och strategin;
- c) rörelsens ebb och flod och taktiken;
- d) den strategiska ledningen;
- e) den taktiska ledningen;
- f) reformismen och revolutionismen.

1. *Strategin och taktiken som vetenskapen om ledningen av proletariats klasskamp.* Perioden av Andra internationalens herravälde var i främsta rummet en period, då de proletära politiska arméerna formerades och skolades under mer eller mindre fredliga utvecklingsförhållanden. Det var en period av mer eller mindre fredliga utvecklingsförhållanden. Det var en period av parlamentarism som klasskampens huvudsakliga form. Frågorna om klassernas väldiga sammandrabbningar, om proletariats förberedelse till revolutionära strider, om vägarna till den proletära diktaturens erövring tycktes då inte stå på dagordningen. Uppgiften bestod i att utnyttja alla den legala utvecklingens vägar till att formera och skola de proletära arméerna, att utnyttja parlamentarismen i anslutning till de betingelser, under vilka proletariatet förblev och, som det föreföll, måste förbli i oppositionsställning. Det behöver väl knappast bevisas att det under en sådan period och med en sådan uppfattning om proletariats uppgifter inte kunde finnas vare sig en enhetlig strategi eller en utbildad taktik. Det fanns brottstycken, enskilda tankar om taktiken och strategin, men någon taktik och strategi fanns det inte.

Den Andra internationalens dödssynd består inte däri, att den på sin tid fullföljde taktiken att utnyttja de parlamentariska kampformerna, den består däri, att den överskattade dessa formers betydelse och ansåg dem vara nära nog de enda som fanns, och då perioden av öppna revolutionära drabbningar kom, och frågan om de utomparlamentariska kampformerna ställdes i förgrunden, vände Andra internationalens partier ryggen åt de nya uppgifterna och accepterade dem inte.

Först under påföljande period, under perioden för proletariats öppna aktioner, under den proletära revolutionens period, då frågan om bourgeoisins störtande blev en direkt praktisk fråga, då frågan om proletariats reserver (strategin) blev en av de mest brännande frågorna, då alla kamp- och organisationsformer — de parlamentariska såväl som de utomparlamentariska (taktiken) — fullt bestämt framträdde — först under denna period kunde en helgjuten strategi och en utformad taktik för proletariats kamp utarbetas. Marx' och Engels' geniala tankar om taktiken och strategin, vilka Andra internationalens opportunisterna gravlagt, drog Lenin fram i dagsljuset just under denna period. Men Lenin inskränkte sig inte till ett system av regler och ledande principer för ledningen av proletariats klasskamp. Sådana broschyrer av Lenin som »Vad bör göras?«, »Två taktiska linjer«, »Imperialismen«, »Staten och revolutionen«, »Den proletära revolutionen och renegaten Kautsky«, »Kommunismens barnsjukdom« kommer otvivelaktigt att ingå som en ytterst värdefull insats i marxismens allmänna skattkammare, i dess revolutionära arsenal. Leninismens strategi och taktik är vetenskapen om ledningen av proletariats revolutionära kamp.

2. *Revolutionens etapper och strategin.* Strategin är fastställandet av riktningen för proletariats huvudangrepp med utgångspunkt från revolutionens innevarande etapp, utarbetandet av en därmed överensstämmande plan för fördelningen av de revolutionära krafterna (reserverna av första och andra rangen), kampen för genomförandet av denna plan under hela den givna revolutionsetappen.

Vår revolution har redan genomgått två etapper och har efter oktoberomvälvningen inträtt i den tredje etappen. I överensstämmelse härmed har strategin förändrats.

Första etappen. 1903–februari 1917. Målet: att störta tsarismen, att fullständigt likvidera de medeltida kvarlevorna. Revolutionens huvudkraft: proletariatet. Den närmaste reserven: bönderna. Huvudangreppets riktlinje: att isolera den liberalt-monarkistiska bourgeoisin, som strävar att få bönderna i sina händer och genom en *överenskommelse* med tsarismen likvidera revolutionen. Planen för krafternas fördelning: arbetarklassens förbund med bönderna. »Proletariatet måste slutföra den demokratiska omvälvningen genom att det drager till sig bondemasorna för att med våld slå ner självhärskardömet motstånd och paralysera bourgeoisins vacklan.« (*Lenin*, »Två taktiska linjer«, Samlade skrifter i urval, b. V, s. 121.)

Andra etappen. Mars 1917–oktober 1917. Målet: att störta imperialismen i Ryssland och utträda ur det imperialistiska kriget. Revolutionens huvudkraft: proletariatet. Den närmaste reserven: de fattiga bönderna. Proletariatet i grannländerna som sannolik reserv. Det utdragna kriget och imperialismens kris som ett gynnsamt moment. Huvudangreppets riktlinje: att isolera den småborgerliga demokratin (mensjevikerna, socialistrevolutionärerna), som försöker få böndernas arbetande massor i sina händer och göra slut på revolutionen genom en *överenskommelse* med imperialismen. Planen för krafternas fördelning: proletariatets förbund med de fattiga bönderna. »Proletariatet måste fullborda den socialistiska omvälvningen genom att det drager till sig massan av befolkningens halvproletära element för att med våld krossa bourgeoisins motstånd och paralysera böndernas och småbourgeoisins vacklan.« (Samma arbete.)

Tredje etappen. Den vidtog efter oktoberomvälvningen. Målet: att konsolidera proletariatets diktatur i ett land och utnyttja den som stödjepunkt för imperialismens betvingande i alla länder. Revolutionen går ut över ramen för ett enda land, världsrevolutionens epok har börjat. Revolutionens huvudkrafter: proletariatets diktatur i ett land proletariatets revolutionära rörelse i alla länder. Huvudreserverna: de halvproletära och småbondemassorna i de utvecklade länderna, frihetsrörelsen i kolonierna och de avhängiga länderna. Huvudangreppets riktlinje: att isolera den småborgerliga demokratin, isolera Andra internationalens partier, som utgör stödjepunkten för *samförstånds*-politiken med imperialismen. Planen för krafternas fördelning: den proletära revolutionens förbund med frihetsrörelsen i kolonierna och de avhängiga länderna.

Strategin har att göra med revolutionens huvudkrafter och deras reserver. Den förändras i samband med revolutionens övergång från en etapp till en annan, men förblir i huvudsak oförändrad under hela den ifrågavarande etappen.

3. *Rörelsens ebb och flod och taktiken.* Taktiken är fastställandet av linjen för proletariatets uppträdande under en jämförelsevis kort period av rörelsens ebb eller flod, av revolutionens uppsving eller nedgång, den innebär kamp för genomförandet av denna linje genom de gamla kampformernas och organisationernas ersättande med nya, de gamla parollernas ersättande med nya, genom dessa formers kombinerings o.s.v. Om strategin har till ändamål att vinna kriget exempelvis mot tsarismen eller bourgeoisin, så ställer sig taktiken mindre väsentliga mål, ty den strävar inte att vinna kriget i dess helhet, utan den ena eller andra drabbningen, den ena eller andra bataljen, den strävar att framgångsrikt genomföra den ena eller andra kampanjen, den ena eller andra aktionen i överensstämmelse med den konkreta situationen under en given period av revolutionens uppsving eller nedgång. Taktiken är en del av strategin, är underordnad den senare, betjänar densamma.

Taktiken ändras i överensstämmelse med ebb och flod. Medan den strategiska planen under revolutionens första etapp (1903–februari 1917) förblev oförändrad, ändrades taktiken under denna tid flera gånger. Under perioden 1903–1905

var partiets taktik offensiv, ty då befann sig revolutionen i stigande, rörelsen gick uppåt, och taktiken måste utgå från detta faktum. I överensstämmelse med detta var också kampformerna revolutionära, i motsvarighet till den revolutionära flodvågans krav. Lokala politiska strejker, politiska demonstrationer, politisk generalstrejk, bojkott mot duman, uppror, revolutionära kampparoller — det var de kampformer, som under denna period avlöste varandra. I samband med kampformerna förändrades vid denna tid också organisationsformerna. Fabriks- och verkstadskommittéer, revolutionära bondekommittéer, strejkkommittéer, arbetardeputerades sovjet, ett mer eller mindre öppet framträdande arbetarparti — det var organisationsformerna under denna period.

Under perioden 1907–1912 var partiet tvunget att övergå till reträtttaktiken, ty vid denna tid hade vi nedgång i den revolutionära rörelsen, revolutionens ebb, och taktiken kunde inte undgå att taga hänsyn till detta faktum. I överensstämmelse härmed förändrades kampformerna såväl som också organisationsformerna. I stället för bojkott mot duman — deltagande i duman, i stället för öppna revolutionära aktioner utanför duman — aktioner i duman och arbete inom densamma, i stället för politiska generalstrejker — ekonomiska delstrejker eller helt enkelt stiltje. Det är klart att partiet under denna period måste gå i illegalitet och att de revolutionära massorganisationerna ersattes med kulturella upplysningsorganisationer, med kooperativa, försäkrings- och andra legala organisationer.

Detsamma bör sägas om revolutionens andra och tredje etapper, under vilka taktiken ändrades tiotals gånger, medan de strategiska planerna förblev oförändrade.

Taktiken har att göra med proletariets kampformer och organisationsformer, deras avlösning av varandra och deras kombinerings. På grundvalen av den givna revolutionsetappen kan taktiken flera gånger ändras beroende av revolutionens ebb eller flod, dess uppsving eller nedgång.

4. *Den strategiska ledningen.* Revolutionens reserver är:

direkta: a) bönderna och överhuvud taget mellanskikten i det egna landet, b) proletariet i grannländerna, c) den revolutionära rörelsen i kolonierna och de avhängiga länderna, d) den proletära diktaturens vinningar och förvärv — av vilka proletariet sedan det säkrat sig övervikt i styrka för en tid kan avstå en del, för att därmed köpa sig fri från den starke motståndaren och vinna andrum, samt

indirekta: a) motsättningar och konflikter mellan det egna landets icke-proletära klasser, vilka proletariet kan utnyttja till att försvaga motståndaren och stärka sina egna reserver, b) motsättningar, konflikter och krig (t.ex. det imperialistiska kriget) mellan de borgerliga staterna, som är fientliga mot det proletära staten, vilka proletariet kan utnyttja vid sin offensiv eller vid manövrering, ifall det tvingas till återtåg.

Reserverna av det första slaget behöver vi inte närmare gå in på då deras betydelse är klar för alla. Vad beträffar reserverna av det andra slaget, vilkas betydelse

inte alltid är klar, så bör det sägas att de ibland har en förstarangs betydelse för revolutionens förlopp. Man kan väl knappast förneka den väldiga betydelsen av exempelvis konflikten mellan den småborgerliga demokratin (socialistrevolutionärerna) och den liberalt-monarkistiska bourgeoisin (kadetterna) under den första revolutionen och efter densamma, vilken konflikt utan tvivel spelade sin roll då det gällde att frigöra bönderna från bourgeoisins inflytande. Än mindre skäl finns det att förneka den kolossala betydelsen av det faktum, att imperialisternas viktigaste grupper befann sig i krig på liv och död under oktoberomvälvningens period, då imperialisterna, som var upptagna av kriget sinsemellan, inte hade möjlighet att koncentrera krafterna mot den unga sovjetmakten och proletariatet just därigenom fick möjlighet att grundligt taga itu med att organisera sina krafter, stärka sin makt och förbereda Koltjaks och Denikins tillintetgörande. Man får anta att nu då motsättningarna mellan de imperialistiska grupperna alltmera fördjupas och då ett nytt krig dem emellan blir oundvikligt, reserverna av detta slag kommer att få en allt mera allvarlig betydelse för proletariatet.

Den strategiska ledningens uppgift består i att på ett riktigt sätt utnyttja alla dessa reserver för att uppnå revolutionens huvudmål på den givna etappen av dess utveckling.

Vari består ett riktigt utnyttjande av reserverna?

Det består i uppfyllandet av vissa nödvändiga betingelser, av vilka följande måste betraktas som huvudbetingelser.

För det första. Koncentrering av revolutionens huvudkrafter på motståndarens sårbaraste punkt i det avgörande ögonblicket, när revolutionen redan mognat, när offensiven går framåt för fulla segel, när upproret står för dörren och när reservernas framflyttande till avantgardet är det avgörande villkoret för framgång. Som ett exempel, vilket demonstrerar ett dylikt utnyttjande av reserverna, kan man anse partiets strategi under perioden april–oktober 1917. Utan tvivel var kriget fiendens sårbaraste punkt under denna period. Utan tvivel samlade partiet just med denna fråga såsom huvudfråga de bredaste befolkningsmassor omkring det proletära avantgardet. Under denna period gick partiets strategi ut på att, medan avantgardet genom manifestationer och demonstrationer skolades för gatuaktioner, samtidigt genom sovjeterna bakom fronten och soldatkommittéerna vid fronten draga reserverna fram till avantgardet. Revolutionens utgång har visat att reservernas utnyttjande var riktigt.

Om denna betingelse för att strategiskt utnyttja revolutionens krafter säger Lenin i en omskrivning av Marx' och Engels' bekanta satser om upproret:

»1. Man får aldrig *leka* med upproret, utan när man börjat det måste man vara fullt medveten om att det måste *föras till slut*.

2. I det avgörande ögonblicket måste en *stor kraftövertikt* samlas på den avgörande punkten, ty annars kommer fienden, som innehar bättre skolning och organisation, att tillintetgöra de upproriska.

3. När upproret en gång börjat, måste man handla med största *beslutsamhet* och ovillkorligen, obetingat övergå *till offensiv*. 'Defensiven är döden för ett väpnat uppror'.

4. Man måste försöka överrumpla fienden, finna ut det ögonblick, då hans trupper är spridda.

5. Man måste *dagligen* tillkämpa sig nya, om än små framgångar (man kan säga: varje timmer, ifall det är fråga om en enda stad) och till varje pris behålla den '*moraliska övervikten*'.« (Lenin, »Råd av en utomstående«, Samlade verk, b. XXI, s. 319–320, ryska.)

För det andra. Valet av ögonblicket för det avgörande slaget, ögonblicket för upprorets utbrott, måste beräknas utifrån att krisen nått sin toppunkt, att avantgardet är redo att slåss in i det sista, att reserven är beredd att understödja avantgardet och att största möjliga förvirring redan råder i fiendens led.

Den avgörande kampen, säger Lenin, kan anses fullt mogen, *om* (1) »alla de mot oss fientliga klasskrafterna tillräckligt råkat i förvirring, tillräckligt råkat i luven på varandra, tillräckligt försvagats genom en kamp som överstiger deras krafter«; *om* (2) »alla vacklande, vankelmodiga, opålitliga mellanelement — d.v.s. småbourgeoisin, den småborgerliga demokratin till skillnad från bourgeoisin — tillräckligt avslöjat sig inför folket, tillräckligt komprometterat sig genom sin praktiska bankrutt«; *om* (3) »det inom proletariatet börjat resa sig en allt mäktigare masstämmning för att stödja de mest beslutsamma, hänsynslöst djärva revolutionära aktioner mot bourgeoisin. Om så är fallet, då är revolutionen mogen och då är vår seger tryggad, om vi riktigt beräknat alla de ovan nämnda. . . betingelserna och valt det rätta ögonblicket.« (Lenin, »Kommunismens barnsjukdom«, Samlade skrifter i urval, b. XVII, s. 158.)

Oktoberupprorets genomförande kan betraktas som ett mönster för en sådan strategi.

Ett negligera av denna betingelse leder till ett farligt fel, som kallas »tempoförlust«, då partiet blir efter rörelsens utveckling eller går densamma långt i förväg, varigenom fara för ett misslyckande uppstår. Som exempel på en sådan »tempoförlust«, ett exempel på hur man ej bör välja ögonblicket för upproret, måste man anse en del kamraters försök att inleda upproret med arrestering av demokratiska

konferensen i september 1917, då en vacklan gjorde sig kännbar inom sovjeterna, då soldaterna vid fronten ännu stod vid skiljevägen och reserverna ännu inte dragits fram till avantgardet.

För det tredje. Ett orubbligt fullföljande av den en gång inslagna kursen trots alla svårigheter och komplikationer på vägen mot målet, vilket är nödvändigt för att avantgardet inte skall förlora kampens huvudmål ur sikte och för att massorna inte skall förirra sig från vägen när de marscherar mot detta mål och strävar att samla sig kring avantgardet. Ett negligierande av denna betingelse leder till ett mycket stort fel, som är välbekant för sjömännen under beteckningen att »förlora kursen«. Som ett exempel på ett sådant »förlorande av kursen« måste man anse vårt partis felaktiga uppträdande omedelbart efter demokratiska konferensen, då det fattade beslut om att delta i förparlamentet. Partiet tycktes i detta ögonblick ha glömt att förparlamentet var ett försök av bourgeoisin att föra landet över från sovjeternas väg till den borgerliga parlamentarismens väg, att partiets deltagande i en sådan institution kunde blanda bort korten och bringa förvirring i arbetarnas och böndernas led, vilka förde en revolutionär kamp under parollen: »All makt åt sovjeterna«. Detta fel rättades genom att bolsjevikerna lämnade förparlamentet.

För det fjärde. Ett manövrerande med reserverna, som kalkylerar med ett riktigt genomfört återtåg när fienden är stark, när ett återtåg är oundvikligt, när det är uppenbart ofördelaktigt att möta den kamp, som påtvingas av fienden, när återtåget under det givna styrkeförhållandet blir det enda medlet att draga avantgardet undan fiendens slag och bevara reserverna åt detsamma.

»De revolutionära partierna«, säger Lenin, »måste gå skolan ut. De har lärt sig att gå till angrepp. Nu måste de lära sig förstå att denna vetenskap måste kompletteras med vetenskapen om att retirera på ett riktigt sätt. De måste förstå — och den revolutionära klassen lär sig förstå genom den egna bittra erfarenheten — att man inte kan segra utan att ha lärt sig att både anfälla och retirera riktigt.« (*Lenin*, »Kommunismens barnsjukdom«, Samlade skrifter i urval, b. XVII, s. 79.)

Syftet med en sådan strategi är att vinna tid, att demoralisera fienden och samla krafter för att sedan övergå till offensiv.

Som ett mönster för en sådan strategi kan man anse avslutandet av Brestfreden, vilket gav partiet möjlighet att vinna tid, att utnyttja konflikterna inom imperialismens läger, demoralisera fiendens krafter, hålla bönderna kvar på sin sida samt samla krafter för att förbereda offensiven mot Koltjak och Denikin.

»Genom att ingå en separatfred«, sade Lenin vid denna tid, »frigör vi oss så mycket det *i innevarande ögonblick är möjligt* från bägge de mot varandra fientliga imperialistiska grupperna, och genom att utnyttja deras fiendskap och krig — vilka för dem försvårar att sluta en

överenskommelse mot oss — erhåller vi för en viss period fria händer till att fortsätta och befästa den socialistiska revolutionen.« (*Lenin*, »Tesar till frågan om avslutande av separatfred«, Samlade verk, b. XXII, s. 198, ryska.)

»Nu inser till och med det största dumhuvud«, sade Lenin tre år efter Brestfreden, »att 'Brestfreden' var en eftergift som stärkte oss och splittrade den internationella imperialismens krafter.« (*Lenin*, »Nya tider, gamla fel i ny form«, Samlade verk, b. XXVII, s. 7, ryska.)

Det är de huvudbetingelser, som säkrar en riktig strategis ledning.

5. *Den taktiska ledningen.* Den taktiska ledningen är en del av den strategiska ledningen och är underordnad den senares uppgifter och krav. Det är den taktiska ledningens uppgift att behärska proletariats samtliga kamp- och organisationsformer och att trygga deras riktiga utnyttjande för att under det givna styrkeförhållandet uppnå största möjliga resultat, vilket är nödvändigt för förberedandet av den strategiska framgången.

Vari består det riktiga utnyttjandet av proletariats kamp- och organisationsformer?

Det består i uppfyllandet av några nödvändiga betingelser, av vilka följande måste anses som huvudbetingelserna:

För det första. Att ställa i förgrunden just de kamp- och organisationsformer, som mest motsvarar betingelserna för rörelsens innevarande ebb eller flod, och som är i stånd att underlätta och säkra massornas framförande till de revolutionära positionerna, miljonmassornas framförande till revolutionens front, deras fördelning utefter revolutionens front.

Här är det inte fråga om att avantgardet inser det omöjliga i att upprätthålla den gamla ordningen och nödvändigheten av att störta den. Det är fråga om att massorna, miljonmassorna kommer till insikt om denna nödvändighet och visar sin beredvillighet att stödja avantgardet. Men till denna insikt kan massorna komma endast på grund av sin egen erfarenhet. Att ge miljonmassorna möjlighet att på grund av egen erfarenhet komma till insikt om nödvändigheten av att störta den gamla makten, att före fram sådana kampmetoder och sådana organisationsformer, som gör det lättare för massorna att på grund av erfarenheten inse de revolutionära parollernas riktighet — det är uppgiften.

Avantgardet skulle ha lösryckt sig från arbetarklassen och arbetarklassen förlorat kontakten med massorna, därest ej partiet på sin tid beslutat deltaga i duman, därest det ej beslutat koncentrera krafterna på arbetet i duman och föra kamp på grundvalen av detta arbete för att göra det lättare för massorna att på grund av egen erfarenhet komma till insikt om dumans gagnlöshet, om det lögnaktiga i kadetternas löften, omöjligheten av en överenskommelse med tsarismen och nödvändigheten av ett förbund mellan bönderna och arbetarklassen. Utan den erfaren-

het massorna vunnit under dumaperioden skulle det ha varit omöjligt att avslöja kadetterna och att förverkliga proletariats hegemoni.

Faran i otsovismens¹ taktik låg däri, att den hotade att lösrycka avantgardet från dess miljonreserver.

Partiet skulle ha lösryckt sig från arbetarklassen och arbetarklassen berövats inflytandet över böndernas och soldaternas breda massor, om proletariats hade följt »vänster«-kommunisterna, när dessa manade till uppror i april 1917, då mensjevikerna och socialistrevolutionärerna ännu inte hunnit avslöja sig som krigets och imperialismens anhängare, då massorna ännu inte genom egen erfarenhet hunnit komma till insikt om det lögnaktiga i mensjevikerernas och socialistrevolutionärernas tal om fred, jord och frihet. Utan den erfarenhet massorna vann under Kerenskij-perioden skulle mensjevikerna och socialistrevolutionärerna inte kunnat isoleras och proletariats diktatur skulle varit omöjlig. Därför var taktiken att tålmodigt klagöra« de småborgerliga partiernas fel och att föra öppen kamp inom sovjeterna den enda riktiga taktiken.

Faran i »vänster«-kommunisternas taktik låg däri, att den hotade att förvandla partiet från en ledare för den proletära revolutionen till en handfull betydelselös sammansvurna utan mark under fötterna.

»Med avantgardet ensamt kan man inte segra«, säger Lenin. »Att kasta avantgardet ensamt i den avgörande striden, innan hela klassen, innan de breda massorna tagit ställning för att antingen direkt understödja avantgardet eller åtminstone iakttaga en välvillig neutralitet gentemot detsamma. . . det vore inte bara en dumhet utan rentav ett brott. Men för att verkligen hela klassen, för att verkligen de breda arbetande och av kapitalet förtryckta massorna skall nå fram till en sådan ståndpunkt är det inte nog med endast propaganda, endast agitation. För detta måste dessa massor ha egen politisk erfarenhet. Det är alla stora revolutioners grundlag, vilken nu med överraskande kraft och evidens bekräftats inte bara i Ryssland utan också i Tyskland. Det var inte endast Rysslands kulturellt efterblivna, till stor del analfabetiska massor, utan också Tysklands kulturellt högstående, allmänt läs- och skrivkunniga massor, som på sin egen rygg måste pröva hela vanmakten, hela karaktärslösheten, hela hjälplösheten och kryperiet för bourgeoisin, hela nedrigheten hos en regering av Andra internationalens riddare, hela det oundvikliga i en diktatur av de extremaste

¹ *Otsovister* — (av ordet »otosvat«=återkalla) kallades anhängarna av en opportunistisk småborgerlig strömning inom bolsjevikpartiet, vilken uppstod under reaktionsåren (1908–1912). Otsovisterna krävde att de socialdemokratiska deputerade skulle återkallas från riksduman och att bolsjevikerna skulle avstå från att arbeta i fackföreningarna och andra legala arbetarorganisationer. Övers

reaktionärer (Kornilov i Ryssland, Kapp & Co. i Tyskland) som det enda alternativet till proletariats diktatur, för att avgjort kunna ta en ställning för kommunismen.« (*Lenin*, »Kommunismens barnsjukdom«, Samlade skrifter i urval, b. XVII, s. 156.)

För det andra. Att i varje givet ögonblick finna den speciella länken i utvecklingskedjan, vilken man måste gripa tag i för att kunna hålla fast hela kedjan och skapa betingelser för uppnåendet av strategisk framgång.

Det gäller att ur den rad uppgifter, inför vilka partiet står, välja ut just den aktuella uppgift, vars lösning utgör den centrala punkten och vars genomförande tryggar en framgångsrik lösning av de övriga aktuella uppgifterna.

Betydelsen av denna sats skulle man kunna demonstrera med hjälp av två exempel, av vilka det ena skulle kunna tagas från en länge sedan förgångna tid (den period då partiet bildades), det andra däremot från vår närmaste nutid (nep-perioden).

Under den tid då partiet bildades, då de otaliga cirklarna och organisationerna ännu inte var förbundna med varandra, då hantverksmässigheten och cirkelväsendet frätte partiet från ovan till nedan, då ideologisk söndring var det utmärkande draget i partiets inre liv — under denna period var grundandet av en allrysk illegal tidning (*Iskra*) den viktigaste länken i kedjan och den viktigaste bland de uppgifter, inför vilka partiet då stod. Varför? Emedan man under de dåvarande förhållandena endast med hjälp av en allrysk illegal tidning kunde skapa en fast sammansvetsad kärna i partiet, vilken var i stånd att förena de otaliga cirklarna och organisationerna till ett helt, skapa betingelser för en ideologisk och taktisk enhet och sålunda lägga grunden för bildandet av ett verkligt parti.

Vid övergången från kriget till det ekonomiska uppbyggnadsarbetet, då industrin förde en vegeaterande tillvaro i förfallets klor, medan jordbruket led brist på produkter från städerna, då det blev en huvudbetingelse för ett framgångsrikt socialistiskt uppbyggnadsarbete att den statliga industrin kom i samverkan med bondehushållningen — under denna period visade sig handelns utveckling vara huvudlänken i kedjan av processer, huvuduppgiften i raden av andra uppgifter. Varför? Emedan industrins samverkan med bondehushållningen under neps betingelser inte är möjlig på annat sätt än genom handelns förmedling, emedan en produktion utan avsättning under neps betingelser är döden för industrin, emedan industrin kan utvidgas endast genom att avsättningen utvidgas med hjälp av handelns utveckling, emedan man först när man befäst sin position på handelns område, när man bemäktigat sig handeln, fått just denna länk i sina händer, kan hoppas på att knyta samman industrin med bondemarknaden och framgångsrikt lösa de andra aktuella uppgifterna för att därigenom skapa betingelser för uppbyggnaden av den socialistiska hushållningens fundament.

»Det är inte nog med att vara revolutionär och anhängare av socialismen eller kommunismen i största allmänhet...«, säger Lenin. »Man måste också förstå att i varje ögonblick finna den speciella länk i kedjan, som man med all kraft måste gripa tag i för att kunna hålla fast hela kedjan och förbereda en säker övergång till nästa länk«...

»I nuvarande ögonblick... utgör upplivandet av inrikeshandeln och dess riktiga reglering (inriktning) genom staten denna länk. Handeln är just den 'länk' i händelsernas historiska kedja, i övergångsformerna av vårt socialistiska uppbyggnadsarbete 1921–1922, 'som man med all kraft måste gripa tag i'... (Lenin, »Om guldets betydelse«, Samlade verk, b. XXVII, s. 82, ryska.)

Det är de huvudbetingelser, som tryggar en riktig taktisk ledning

6. *Reformismen och revolutionismen.* Vari skiljer sig den revolutionära taktiken från den reformistiska?

En del tror att leninismen är emot reformer, mot kompromisser och överenskommelser överhuvudtaget. Det är alldeles oriktigt. Bolsjevikerna vet lika bra som någon annan att i viss mening »varje gåva är en välgärning«, att reformer i allmänhet och även kompromisser och överenskommelser under vissa betingelser är nödvändiga och nyttiga.

»Att föra krig«, säger Lenin, »för att störta den internationella bourgeoisin, ett krig som är hundrafalt svårare, långvarigare och mera komplicerat än det mest hårdnackade vanliga krig mellan staterna, och härvid på förhand avstå från att manövrera, att utnyttja en intressemotsättning (om också bara en tillfällig) mellan fienderna samt att avstå från överenskommelser och kompromisser med eventuella (låt vara tillfälliga, osäkra, vacklande och villkorliga) bundsförvanter, är det inte ett gränslöst löjligt beteende? Är det inte ungefär som om vi vid en svår bestigning av ett ännu utforskat, hittills otillgängligt berg på förhand avstode från att ibland gå i sicksack, ibland vända tillbaka, avstå från den en gång fastställda riktningen och pröva olika riktningar?« (Lenin, »Kommunismens barnsjukdom«, Samlade skrifter i urval, b. XVII, s. 129.)

Det väsentliga ligger synbarligen inte i reformerna eller kompromisserna och överenskommelserna, utan i den användning man gör av reformerna och överenskommelserna.

För reformisten är reformen allt, det revolutionära arbetet däremot en bisak, en fras, för syns skull. Därför blir reformen i samband med den reformistiska taktiken under förhållanden då den borgerliga makten existerar oundvikligt ett verktyg för stärkandet av denna makt, ett verktyg för revolutionens försvagande.

För revolutionären däremot är det revolutionära arbetet men inte reformen det viktigaste — för honom är reformen en biprodukt av revolutionen. Därför blir reformen i samband med den revolutionära taktiken under den borgerliga maktens existens självfallet ett verktyg för att försvaga denna makt, ett verktyg för att stärka revolutionen, en stödjepunkt för den revolutionära rörelsens vidareutveckling.

Revolutionären godtager reformen för att använda den som en förbindelselänk vid det legala arbetets kombinerande med det illegala, för att använda den som betäckning för ett ökat illegalt arbete på massornas revolutionära förberedelse för att störta bourgeoisin.

I *detta* ligger kärnan i det revolutionära utnyttjandet av reformer och överenskommelser under imperialismens betingelser.

Reformisten däremot godtager reformerna för att avvisa varje illegalt arbete, för att hindra massornas förberedelse för revolutionen och slå sig till ro i skuggan av den »skänkta« reformen.

I *detta* ligger kärnan i den reformistiska taktiken.

Så förhåller det sig med reformerna och överenskommelserna under imperialismens betingelser.

Det hela förändrar sig dock något efter att imperialismen störtats, under proletariats diktatur. Under vissa betingelser, i en viss situation kan det visa sig att den proletära makten blir tvungen att för en tid vika av från vägen av den existerande ordningens revolutionära omgestaltning till en väg för dess successiva omdaning, att beträda den »reformistiska vägen«, som Lenin skriver i den bekanta artikeln »Om guldets betydelse«, att företaga kringgående rörelser, att slå in på en väg av reformer och eftergifter åt de icke-proletära klasserna för att bringa dessa klasser i upplösning, ge revolutionen andrum, samla krafter och skapa betingelser för en ny offensiv. Det kan icke förnekas att denna väg i viss mening är en »reformistisk« väg. Man måste bara hålla i minnet att vi här har att göra med en grundläggande säregenhet, som består i att reformen i detta fall utgår från den proletära makten, att den stärker den proletära makten, att den ger densamma en nödvändig andhämtningspaus, att den är avsedd inte att bringa revolutionen utan de icke-proletära klasserna i upplösning.

Under sådana förhållanden förvandlas reformen sålunda till sin motsats.

Genomförandet av en sådan politik från den proletära maktens sida möjliggöres därigenom och endast därigenom, att revolutionens omfattning under den föregående perioden varit tillräckligt bred och sålunda givit tillräckligt stort utrymme för ett återtag, för att ersätta den offensiva taktiken med en taktik av ett temporärt återtag, en taktik av kringgående rörelser.

Om reformerna sålunda tidigare, under den borgerliga makten, var en biprodukt till revolutionen, så utgår reformerna nu, under proletariats diktatur, från proletariats revolutionära vinningar, från den i proletariats händer samlade reserv, som dessa vinningar utgör.

»Förhållandet mellan reformer och revolution«, säger Lenin, »har exakt och riktigt fastställts först genom marxismen, varvid Marx kunde se detta förhållande endast från en sida, nämligen: i en situation som föregick proletariats första, någorlunda säkra, någorlunda varaktiga seger i åtminstone ett land. I en sådan situation var grunden för ett riktigt förhållande detta: reformerna är en biprodukt i proletariats revolutionära klasskamp. . . Efter proletariats seger i åtminstone ett land uppträder ett nytt moment i förhållandet mellan reformer och revolution. Principiellt förändras ingenting, men vad formen beträffar inträder en förändring, som Marx själv inte kunde förutse, men som man kan bli medveten om endast på grundvalen av marxismens filosofi och politik. . . Efter segern är de (d.v.s. reformerna. *J. St.*) (ehuru de i internationell måttstock fortfarande är samma 'biprodukt') dessutom för landet där segern vunnits en nödvändig och berättigad andhämtningspaus i de fall, då det är uppenbart att krafterna efter den ytterliga anspänningen inte räcker till för den ena eller andra revolutionära framstöten. Segern ger en sådan 'kraftreserv', att man kan hålla ut till och med under ett nödtvunget återtag — hålla ut i materiell såväl som i moralisk mening.« (*Lenin*, »Om guldets betydelse«, Samlade skrifter i urval, b. XIV, s. 228–229.)

8

Partiet.

Under den förrevolutionära perioden, under den mer eller mindre fredliga utvecklingens period, då Andra internationalens partier utgjorde den härskande kraften inom arbetarrörelsen och de parlamentariska kampformerna ansågs vara huvudformerna — under dessa förhållanden hade partiet inte och kunde ej ha den allvarliga och avgörande betydelse, som det erhöll senare, under de öppna revolutionära drabbningarnas förhållanden. I det Kautsky försvarar Andra internationalen mot angrepp säger han att Andra internationalens partier är instrument för freden men ej för kriget och att det var just därför de visade sig vara ur stånd att uträtta något som helst betydelsefullt under kriget, under perioden för proletariats revolutionära aktioner. Det är alldeles riktigt. Men vad betyder det? Det betyder att Andra internationalens partier är odugliga för proletariats revolutionära kamp, att de inte är proletariats kamppartier, som leder arbetarna till makten, utan en valapparat, som är anpassad till parlamentsval och den parlamentariska kampen. Härmed förklaras egentligen det faktum att under den period, då Andra internationalens opportunister härskade, var det inte partiet utan parlamentsfraktionen, som var proletariats viktigaste politiska organisation. Som bekant var partiet under denna period i själva verket ett bihang och ett betjänande element åt parlamentsfraktionen. Det behöver väl knappast bevisas att under sådana förhållanden och med ett sådant parti i spetsen kunde det inte ens bli tal om att förbereda proletariatet till revolution.

Saken förändrades likväl grundligt i och med att den nya perioden inträder. Den nya perioden är en period av öppna sammandrabbningar mellan klasserna, en period av revolutionära aktioner från proletariats sida, den proletära revolutionens period, en period, då krafterna direkt förberedes för att störta imperialismen, för proletariats erövring av makten. Denna period ställer proletariatet inför nya uppgifter: att ställa om hela partiarbetet på nya, revolutionära spår, att uppfostra arbetarna i en anda av revolutionär kamp om makten, att förbereda och flytta fram reserverna, att sluta förbund med grannländernas proletariat, att upprätta fas-

ta förbindelser med frihetsrörelsen i kolonierna och de avhängiga länderna o.s.v., o.s.v. Att tro att dessa nya uppgifter kan lösas med de gamla socialdemokratiska partiernas krafter, dessa partier som uppfostrats under parlamentarismens fredliga förhållanden — det betyder att viga sig till hopplös förtvivlan, till oundvikliga nederlag. Att med sådana uppgifter på skulderna låta de gamla partierna stå kvar i spetsen — det betyder att man står där fullständigt orustad. Det behöver väl knappast bevisas att proletariatet ej kunde finna sig i ett sådant förhållande.

Härav följer att ett nytt parti är nödvändigt, ett kampparti, ett revolutionärt parti, som är tillräckligt djärvt för att leda proletärerna till kamp om makten, tillräckligt erfaret för att finna sig tillrätta i den revolutionära situationens komplicerade förhållanden och tillräckligt manöverdugligt för att undgå alla slags blindskär på vägen till målet.

Utan ett sådant parti är det inte ens lönt att tänka på att störta imperialismen, att erövra proletariatets diktatur.

Detta nya parti är leninismens parti.

Vari består det säregna hos detta nya parti?

1. *Partiet som arbetarklassens förtrupp.* Partiet måste framförallt vara arbetarklassens *förtrupp*. Partiet måste upptaga i sig alla de bästa elementen ur arbetarklassen, tillgodogöra sig deras erfarenhet, deras revolutionära anda, deras gränslösa hängivenhet för proletariatets sak. Men för att vara en verklig förtrupp måste partiet vara rustat med revolutionär teori, med kunskap om lagarna för rörelsen, kunskap om lagarna för revolutionen. Utan detta är partiet inte i stånd att leda proletariatets kamp och dra proletariatet med sig. Partiet kan inte vara ett verkligt parti, om det inskränker sig till att registrera det, som arbetarklassens massa känner och tänker, om det släpar efter i den spontana rörelsens kölvatten, om det inte förmår övervinna den spontana rörelsens tröghet och politiska likgiltighet, om det inte förmår höja sig över proletariatets tillfälliga intressen, om det inte förmår höja massorna till förståelse för de proletära klassintressena. Partiet måste stå i spetsen för arbetarklassen, det måste ha en vidare synkrets än arbetarklassen, det måste dra proletariatet med sig och inte släpa efter i spontanitetens kölvatten. Den Andra internationalens partier, som propagerar »svanspolitik«, är agenter för den borgerliga politiken, som dömer proletariatet till att vara ett verktyg i bourgeoisins hand. Endast ett parti, som intar den proletära förtruppens ståndpunkt och är i stånd att höja massorna till förståelse för de proletära klassintressena — endast ett sådant parti är i stånd att leda arbetarklassen bort från tradeunionismens väg och förvandla den till en självständig politisk kraft.

Partiet är arbetarklassens politiska ledare.

Jag talade tidigare om svårigheterna i arbetarklassens kamp, om kampsituationens komplicerade natur, om strategi och taktik, om reserver och manövringskonst, om offensiv och återtåg. Dessa förhållanden är ej mindre utan snarare mera komplicerade än förhållandena under ett krig. Vem kan orientera sig i dessa

förhållanden, vem kan ge proletärens miljonmassor en riktig inställning? Ingen enda armé kan i ett krig undvara en erfaren stab, om den ej vill döma sig själv till nederlag. Är det inte klart att proletariatet så mycket mindre kan undvara en sådan stab, om det ej vill utlämna sig med hull och hår åt sina dödsfiender? Men var finnes denna stab? Denna stab kan endast utgöras av proletariatets revolutionära parti. Arbetarklassen utan ett revolutionärt parti är en armé utan stab.

Partiet är proletariatets kampstab.

Men partiet kan ej vara endast en *förtrupp*. Det måste dessutom vara en trupp av *klassen*, en del av klassen, nära förbunden med denna med alla sin tillvaros rottrådar. Skillnaden mellan förtruppen och arbetarklassens övriga massa, mellan partimedlemmarna och dem som inte tillhör partiet kan ej försvinna så länge inte klasserna försvunnit, så länge proletariatet utfylles med element ur andra klasser, så länge arbetarklassen i sin helhet är berövad möjligheten att höja sig till förtruppens nivå. Men partiet skulle upphöra att vara ett parti, om denna skillnad förvandlades till en klyfta, om partiet skulle inkapsla sig och lösrycka sig från de partilösa massorna. Partiet kan ej leda klassen, om det inte är förbundet med de partilösa massorna, om det inte finnes någon kontakt mellan partiet och de partilösa massorna, om dessa massor ej godkänner dess ledning, om partiet inte åtnjuter moraliskt och politiskt förtroende bland massorna.

För kort tid sedan intogs i vårt parti 200.000 nya medlemmar ur arbetarnas led. Det anmärkningsvärda är här den omständigheten att dessa personer inte så mycket på eget initiativ inträdde i partiet, utan fastmer sändes dit av hela den övriga partilösa massan, som aktivt deltog vid intagandet av nya medlemmar och utan vars godkännande inga nya medlemmar intogs. Detta faktum vittnar om att de partilösa arbetarnas breda massor anser vårt parti som *sitt eget parti*, ett parti som *står dem nära och är dem kärt*, i vars utvidgande och stärkande de är djupt intresserade och åt vars ledning de frivilligt anförtrot sitt öde. Det behöver väl knappast bevisas att partiet utan dessa ogripbara moraliska trådar, som förbinder det med de partilösa massorna, inte skulle kunnat bli den avgörande kraften hos sin klass.

Partiet är en oskiljaktig del av arbetarklassen.

»Vi är klassens parti«, säger Lenin, »och därför måste *nästan hela klassen* (och under krigstider, under inbördeskrigets epok absolut *hela klassen*) handla under ledning av vårt parti, sluta sig till vårt parti så tätt som möjligt, men det skulle vara manilovism¹ och en 'svanspolitisk' inställning om man trodde att nästan hela klassen eller hela klassen under kapitalismen någonsin vore i stånd att höja sig till

¹*Manilovism* — liknöjdhet, överksamhet, tomt fantiserande. Manilov var en av personerna i Gogols bok »Döda själar«. Övers.

sin förtrupp, sitt socialdemokratiska partis medvetenhet och aktivitet. Ingen enda förnuftig socialdemokrat har hittills ställt i tvivelsmål, att inte ens den fackliga organisationen (som är primitivare, lättare tillgänglig för de utvecklade skiktens medvetande) under kapitalismen är i stånd att omsluta nästan hela eller hela arbetarklassen. Det vore endast att bedraga sig själv, att sluta ögonen för våra uppgifters väldiga omfattning, att göra dessa uppgifter trängre — om vi glömde skillnaden mellan förtruppen och alla de massor som drages till den, glömde förtruppens ständiga plikt att *lyfta* allt bredare skikt upp till sin egen nivå.« (*Lenin*, »Ett steg framåt, två tillbaka«, Samlade verk, b. VI, s. 205-206, ryska.)

2. *Partiet som arbetarklassens organiserade trupp.* Partiet är inte bara arbetarklassens *förtrupp*. Om partiet verkligen vill leda klassens kamp, måste det dessutom vara sin klass' *organiserade* trupp. Under kapitalismens förhållanden är partiets uppgifter utomordentligt stora och mångsidiga. Partiet måste leda proletariats kamp under synnerligen svåra inre och yttre utvecklingsbetingelser, det måste leda proletariatet till angrepp, när situationen kräver ett angrepp, det måste föra proletariatet undan den starka fiendens slag, när situationen kräver ett återtag, det måste hos de organiserade partilösa arbetarnas miljonmassor ingjuta en anda av disciplin och planmässighet i kampen, en anda av organisering och uthållighet. Men dessa uppgifter kan partiet fylla endast ifall det självt är proletariatets *organiserade* trupp. Utan dessa betingelser kan det inte ens bli tal om partiets verkliga ledning av proletariatets miljonmassor.

Partiet är arbetarklassens organiserade trupp.

Idén om partiet som ett organiserat helt har fixerats i Lenins bekanta formulering av den första paragrafen i våra partistadgar, där partiet betraktas som *summan* av organisationerna och partiets medlemmar som medlemmar i en av partiets organisationer. Mensjevikerna, som redan 1903 reste invändningar mot denna formulering, föreslog att ersätta den med ett »system« av självanslutning till partiet, ett »system« som innebar att »namnet« partimedlem utsträcktes till varje »professor« och »gymnasist«, varje »sympatiserande« och »strejkande«, vilka på ett eller annat sätt understödde partiet men inte tillhörde och inte ville tillhöra någon av partiets organisationer. Det behöver väl knappast bevisas, att detta originella »system«, om det fått fotfäste i vårt parti, oundvikligen skulle lett till att partiet överfyllts av professorer och gymnasister samt urartat till en diffus, formlös, desorganiserad »bildning«, som skulle kommit bort i ett hav av »sympatiserande«, där gränsen mellan partiet och klassen suddats ut och som skulle omintetgjort partiets uppgift att höja de oorganiserade massorna till förtruppens nivå. Det behöver inte ens nämnas att vårt parti under ett sådan opportunistiskt »system« inte

skulle ha kunnat fylla sin roll som arbetarklassens organiserande kärna under vår revolutions förlopp.

»Ur kamr. Martovs synpunkt«, säger Lenin, »förblir partiets gräns fullständigt obestämd, ty 'varje strejkande' kan 'förklara sig vara medlem av partiet'. Vilken nytta medför denna formlöshet? En vidsträckt spridning av 'namnet'. Dess skadlighet består i att den inplanterar den *desorganiserande* idén om klassens och partiets sammanblandning.« (Lenin, »Ett steg framåt, två tillbaka«, Samlade verk, b. VI, s. 211, ryska.)

Men partiet är inte endast *summan* av partiets organisationer. Partiet är dessutom ett enhetligt *system* av dessa organisationer, deras formella sammanslutning till ett enhetligt helt, med högre och lägre ledande organ, med minoritetens underordnande under majoriteten, med praktiska beslut, som är bindande för alla partimedlemmar. Utan dessa betingelser är partiet ej i stånd att vara ett enhetligt organiserat helt, som förmår förverkliga en planmässig och organiserad ledning av arbetarklassens kamp.

»Tidigare«, skrev Lenin, »var vårt parti inte ett formellt organiserat helt, utan endast summan av enskilda grupper, och därför kunde det inte existera något annat förhållande mellan dessa grupper än ideologisk påverkan. *Nu* har vi blivit ett organiserat parti, och det innebär just att skapa makt, det innebär en förvandling av idéernas auktoritet till maktens auktoritet, de lägre partiinstansernas underordnande under de högre.« (Samma arbete, s. 291.)

Principen att minoriteten underordnar sig majoriteten, att partiarbetet ledes från ett centrum, framkallar inte sällan angrepp från vacklande element, beskyllningar för »byråkratism«, formalism o.s.v. Det behöver väl knappast bevisas att ett planmässigt arbete av partiet såsom ett helt och ledningen av arbetarklassens kamp skulle vara omöjliga om ej dessa principer genomföres. Leninismen innebär i organisationsfrågan ett orubbligt genomförande av dessa principer. Kampen mot dessa principer kallar Lenin »rysk nihilism« och »herrs-kapsanarkism«, vilka bör förlöjligas och förkastas.

I sin bok »Ett steg framåt« yttrar Lenin om dessa vacklande element följande:

»Denna herrskapsanarkism är särskilt utmärkande för den ryske nihilisten. Partiorganisationen förefaller honom vara en ohygglig 'fabrik', delens underordnande under det hela och minoritetens under majoriteten synes honom vara 'livegenskap'... arbetets fördelning under ledning av ett centrum framkallar hos honom tragikomiska tjut

om att människorna förvandlas till 'små kuggar i ett maskineri'... nämmandet av partiets organisationsstadgar utlöser en föraktlig grimas och en överlägsen... anmärkning om att man också skulle kunna klara sig utan stadgar... «

»Det torde vara klart att skriken om den beryktade byråkratismen helt enkelt är en täckmantel för missnöjet med particentralernas personliga sammansättning, ett fikonlöv... Du är en byråkrat, emedan du utsetts av partikongressen inte i enlighet med min vilja utan tvärtemot den; du är en formalist, emedan du stödjer dig på kongressens formella beslut och inte på mitt samtycke; du handlar grovt mekaniskt, ty du hänvisar till partikongressens 'mekaniska' majoritet och tar ingen hänsyn till min önskan att koopteras; du är en despot, emedan du inte vill avstå makten åt det gamla nätta sällskapet.«² (Samma arbete, s. 310 o. 287.)

3. *Partiet som högsta formen för proletarietets klassorganisation.* Partiet är arbetarklassens organiserade trupp. Men partiet är inte arbetarklassens enda organisation. Proletariatet har dessutom en hel rad andra organisationer, utan vilka det ej kan föra en framgångsrik kamp mot kapitalet: fackföreningar, kooperativer, fabriks- och verkstadsorganisationer, parlamentsfraktioner, partilösa kvinnoföreningar, pressen, kulturella och upplysningsorganisationer, ungdomsföreningar, revolutionära kamporganisationer (under öppna revolutionära aktioner), deputeradesovjeter såsom organisationens statliga form (när proletariatet innehar makten) o.s.v. Den väldiga majoriteten av dessa organisationer är partilösa och endast en viss del av dem är direkt anslutna till partiet eller utgör en förgrening av detsamma. Alla dessa organisationer är under vissa förhållanden absolut nödvändiga för arbetarklassen, ty utan dem är det omöjligt att stärka proletariatets klasspositioner på kampens olikartade områden, utan dem är det omöjligt att stärka proletariatets klasspositioner på kampens olikartade områden, utan dem är det omöjligt att stålsätta proletariatet, som den kraft vilken är kallad att ersätta den borgerliga samhällsordningen med en socialistisk samhällsordning. Men hur skall man få till stånd en enhetlig ledning, då det finnes en sådan rikedom på organisationer? Var finns garantin för att inte denna mångfald av organisationer skall bringa dissonans i ledningen? Man kan säga att var och en av dessa organisationer bedriver arbete på sitt särskilda område och att de därför inte kan störa varandra. Det är naturligtvis riktigt. Men det är också sant att alla dessa organisationer måste bedriva arbetet i en och samma riktning, ty de är till för att gagna *en* klass, proletärerernas klass. Nu frågas det: vem bestämmer den linje, den allmänna riktning, i vilken alla dessa organisationer måste bedriva sitt arbete? Var är den centralorganisation, som inte

²Det är fråga om »sällskapet« Axelrod, Martov, Potresov m.fl., vilka inte underkastade sig andra partikongressens beslut och anklagade Lenin för »byråkratism«. *J. St.*

blott på grund av att den besitter nödvändig erfarenhet är istånd att utforma denna allmänna linje utan också, tack vare den omständigheten att den besitter tillräcklig auktoritet, har möjlighet att förmå alla dessa organisationer att i praktiken följa denna linje för att uppnå enhet i ledningen och förhindra varje dissonans?

En sådan organisation är proletariatets parti.

Partiet har alla förutsättningar för detta, emedan partiet för det första är samlingsplatsen för arbetarklassens bästa element, vilka står i direkt förbindelse med proletariatets partilösa organisationer och mycket ofta leder desamma; för det andra emedan partiet i sin egenskap av samlingsplats för arbetarklassens bästa element är den bästa skola för utbildning av ledare för arbetarklassen, vilka är i stånd att leda sin klass' alla organisationsformer; för det tredje emedan partiet i sin egenskap av den bästa skolan för arbetarklassens ledare tack vare sin erfarenhet och sin auktoritet är den enda organisation, som kan centralisera ledningen för proletariatets kamp och sålunda förvandla arbetarklassens alla möjliga partilösa organisationer till hjälporgan och transmissionsremmar, vilka förenar partiet med klassen.

Partiet är den högsta formen för proletariatets klassorganisation.

Detta betyder naturligtvis inte att de partilösa organisationerna, fackföreningarna, kooperativerna o.s.v., formellt måste underställas partiets ledning. Det är endast fråga om att de partimedlemmar, vilka tillhör dessa organisationer och utan tvivel har inflytande där, med alla övertygelsens medel skall verka därhän, att de partilösa organisationerna i sitt arbete närmar sig proletariatets parti och frivilligt ställer sig under dess politiska ledning.

Därför säger Lenin att partiet är »den *högsta* formen för proletärerernas klassammanslutning«, vars politiska ledning bör utsträckas till proletariatets alla övriga former av organisation. (*Lenin*, »Kommunismens barnsjukdom«, Samlade skrifter i urval, b. XVII, s. 106.)

Därför är den opportunistiska teorin om de partilösa organisationernas »oberoende« och »neutralitet«, vilken ger upphov till *oberoende* parlamentariker och från partiet *lösryckta* publicister, *trångsynta* fackföreningsfunktionärer och *förborgerligade* kooperatörer, fullkomligt oförenlig med leninismens teori och praktik.

4. *Partiet såsom verktyg för proletariatets diktatur.* Partiet är den högsta formen för proletariatets organisation. Partiet är den viktigaste ledande kraften inom proletärerernas klass och inom denna klass' organisationer. Men härav följer ingalunda att partiet kan betraktas som sitt eget mål, som en kraft, vilken endast betjänar sina egna syften. Partiet är inte bara den högsta formen för proletärerernas klassammanslutning — det är därjämte ett *verktyg* i proletariatets händer *för* diktaturens erövring, då denna ännu inte erövrats, *för* diktaturens stärkande och utvidgning, då denna redan erövrats. Partiet skulle inte kunna stiga så högt i sin betydelse, det skulle inte kunna dominera över proletariatets alla övriga organisationsformer, därest ej proletariatet stode inför frågan om makten, därest ej impe-

rialismens betingelser, krigens oundviklighet och den rådande krisen skulle kräva en koncentration av proletariats alla krafter på en punkt, en samling av den revolutionära rörelsens alla trådar på ett ställe för att störta bourgeoisin och erövra proletariats diktatur. Proletariatet behöver framför allt partiet som sin kampstab, vilken är nödvändig för en framgångsrik erövring av makten. Det behöver väl knappast bevisas att proletariatet i Ryssland inte skulle kunnat genomföra sin revolutionära diktatur, om det ej haft ett parti, som var i stånd att omkring sig samla proletariats massorganisationer och under kampens förlopp centralisera ledningen för hela rörelsen.

Men proletariatet behöver partiet inte bara för att erövra diktaturen utan ännu mera för att kunna upprätthålla diktaturen, stärka och utvidga den till förmån för socialismens fullständiga seger.

»Säkerligen inser nu nästan alla«, säger Lenin, »att bolsjevikerna inte skulle kunnat hålla sig kvar vid makten två och ett halvt år, ja, inte ens två och en halv månad utan den strängaste, verkligt järnhårda disciplin inom vårt parti, utan det fullständigaste och mest hängivna understöd åt detsamma från arbetarklassens hela massa, d.v.s. alla tänkande inom denna klass, alla som är hederliga, offervilliga, inflytelserika och i stånd att draga med sig och entusiasmera de efterblivna skikten.« (*Lenin*, »Kommunismens barnsjukdom«, Samlade skrifter i urval, b. XVII, s. 74.)

Men vad betyder det att »upprätthålla« och »utvidga« diktaturen? Det betyder att i proletärens miljonmassor ingjuta disciplinens och organisationens anda; det betyder att inom de proletära massorna skapa ett fäste och ett bålverk mot de småborgerliga elementens och de småborgerliga vanornas frätande inflytande; det betyder att stärka proletärens organisatoriska arbete för de småborgerliga skiktens uppfostran och omdaning; det betyder att bistå de proletära massorna att uppfostra sig själva till en kraft, som är i stånd att avskaffa klasserna och förbereda betingelserna för den socialistiska produktionens organisation. Men att göra allt detta är omöjligt utan ett parti, som är starkt genom sin sammansvetsning och disciplin.

»Proletariats diktatur«, säger Lenin, »är en hårdnackad kamp, blodig och oblodig, våldsam och fredlig, militär och ekonomisk, pedagogisk och administrativ, mot det gamla samhällets krafter och traditioner. Vanans makt hos miljoner och tiotals miljoner är den mest fruktansvärda makt. Utan ett stålsatt och i kampen härdat parti, utan ett parti som åtnjuter förtroende hos hela den ärliga delen av den givna klassen, utan ett parti som förstår att ge akt på massans stämning

och öva inflytande på densamma är det omöjligt att med framgång föra en sådan kamp.« (Samma arbete, s. 99.)

Proletariatet behöver partiet *för* att erövra och upprätta diktaturen. Partiet är ett verktyg för proletariatets diktatur.

Men härav följer att i och med klassernas försvinnande, i och med den proletära diktaturens bortdöende även partiet måste dö bort.

5. *Partiet är, såsom en enhetlig vilja, oförenlig med förekomsten av fraktioner.* Det är omöjligt att erövra och upprätthålla proletariatets diktatur utan ett parti, som är starkt genom sin sammansvetsning och järnhårda disciplin. Men en järnhård disciplin i partiet är otänkbar utan viljans enhet, utan en fullkomlig och obetingad enhet i samtliga partimedlemmars handlande. Det betyder naturligtvis inte, att härmed möjligheten för meningsstrider inom partiet skulle vara utesluten. Tvärtom, den järnhårda disciplinen utesluter inte, utan förutsätter kritik och meningsstrider inom partiet. Ännu mindre betyder det att disciplinen måste vara »blind«. Tvärtom, den järnhårda disciplinen utesluter inte, utan förutsätter ett medvetet och frivilligt underordnande, ty endast en medveten disciplin kan vara en verkligt järnhård disciplin. Men sedan meningsstriderna avslutats, sedan kritiken uttömts och ett beslut fattats, är alla partimedlemmars enhetliga vilja och enhetliga handling den nödvändiga betingelse, utan vilken varken ett enhetligt parti eller en järnhård partidisciplin är tänkbar.

»Under den nuvarande epoken av skärpt inbördeskrig«, säger Lenin, »kan det kommunistiska partiet fylla sin plikt endast om det organiseras på det mest centralistiska sätt, om i partiet härskar en järnhård disciplin, som gränsar till militärdisciplin, och om dess particentral blir ett maktutövande, auktoritativt organ med vidsträckta befogenheter och som åtnjuter partimedlemmarnas allmänna förtroende.« (*Lenin*, »Villkoren för inträde i Kommunistiska internationalen«, Samlade skrifter i urval, b. XVII, s. 235.)

Så förhåller det sig med disciplinen i partiet under kampförhållandena före diktaturens erövring.

Detsamma måste, ehuru i ännu högre grad, sägas om disciplinen i partiet efter diktaturens erövring.

»Den som ens i ringaste mån«, säger Lenin, »försvagar den järnhårda disciplinen inom proletariatets parti (i synnerhet under tiden för proletariatets diktatur), han bistår faktiskt bourgeoisin mot proletariatet.« (*Lenin*, Samma arbete, s. 99.)

Men härav följer att förekomsten av fraktioner är oförenlig såväl med partiets enhet som med dess järnhårda disciplin. Det behöver väl knappast bevisas att förekomsten av fraktioner leder till att det kommer att finnas flera centraler och att förekomsten av flera centraler innebär frånvaro av en allmän central i partiet, splittring i den enhetliga viljan, försvagande och upplösning av disciplinen, försvagande och upplösning av diktaturen. Självfallet kan Andra internationalens partier, som bekämpar proletariats diktatur och inte önskar föra proletärerna till makten, tillåta sig en sådan liberalism som fraktionsfrihet, ty de har alls inget behov av en järnhård disciplin. Men Kommunistiska internationalens partier, som ställer in sig på uppgiften att erövra och befästa proletariats diktatur, kan inte gå med på vare sig »liberalism« eller fraktionsfrihet.

Partiet är en viljans enhet, som utesluter allt slags fraktionsväsen och all splittring av makten i partiet.

Därför klargjorde Lenin »fraktionsväsendets fara med hänsyn till partiets enhet och förverkligandet av det proletära avantgardets viljeenhet som huvudbetingelsen för den proletära diktaturens framgång«, vilket fixerades i en särskild resolution »Om partiets enhet« på vårt partis tionde kongress.

Därför ställde Lenin krav på »fullständig likvidering av allt slags fraktionsväsen« och »omedelbar upplösning av alla grupper utan undantag, som bildats på den ena eller andra plattformen« med hot om »ovillkorlig och omedelbar uteslutning ur partiet«. (Se resolutionen »Om partiets enhet«.)

6. *Partiet stärkes genom att det rensar ut opportunistiska element.* Det är de opportunistiska elementen, som utgör källan till fraktionsväsendet i partiet. Proletariatet är inte en från omgivningen avskild klass. Till det strömmar ständigt element från bönderna, småborgarna och de intellektuella, som proletariseras genom kapitalismens utveckling. Samtidigt försiggår en upplösningsprocess inom proletariats överskikt, som huvudsakligen består av fackföreningsfunktionärer och parlamentsrepresentanter, vilka omhuldas av bourgeoisin på bekostnad av den koloniala extraprofiten. »Detta skikt av förborgerligade arbetare«, sade Lenin, »denna 'arbetararistokrati', som till levnadssätt, inkomst och hela sin världsåskådning är fullständiga småborgare, utgör Andra internationalens viktigaste stöd och i våra dagar *bourgeoisins* viktigaste *sociala* (inte militära) *stöd*. Ty de är *bourgeoisins* verkliga *agenter inom arbetarrörelsen*, kapitalistklassens arbetarlackejer... , de som verkligen för in reformism och chauvinism i arbetarrörelsen«. (Lenin, »Imperialismen«, Samlade skrifter i urval, b. VIII, s. 11.)

Alla dessa småborgerliga grupper tränger in på ett eller annat sätt i partiet och inför i detta en anda av vacklan och opportunism, en anda av upplösning och osäkerhet. Det är dessa som framförallt är källan till fraktionsväsen och upplösning, källan till desorganisation och partiets sprängning, inifrån. Att kämpa mot imperialismen med sådana »bundsförvanter« i ryggen — det innebär att råka i samma läge som personer, vilka beskjutes från två håll — från frontsidan såväl som i ryg-

gen. Därför är den hänsynslösa kampen mot dylika element och deras utdrivande ur partiet förutsättningen för en framgångsrik kamp mot imperialismen.

Teorin om att »övervinna« de opportunistiska elementen genom en ideologisk kamp inom partiet, teorin om att »likvidera« dessa element inom ramen av *ett* parti är en rutten och farlig teori, som hotar att döma partiet till paralyse och till kroniskt sjuklighetstillstånd, hotar att låta partiet frätas sönder av opportunisterna, hotar att lämna proletariatet utan ett revolutionärt parti, hotar att beröva proletariatet dess viktigaste vapen i kampen mot imperialismen. Vårt parti skulle inte ha kunnat bana sig väg, det skulle inte kunnat taga makten och organisera proletariatets diktatur, inte kunnat utgå som segrare ur inbördeskriget, om det i sina led haft personer sådana som Martov och Dan, Potresov och Axelrod. Om det lyckats vårt parti att skapa en inre enhet och en oförliknelig sammanhållning i sina led, så har det framförallt kunnat ske därför att det i tid förmådde rensa ut opportunisternas ogräs, att det förmådde driva ut likvidatorerna och mensjevikerna ur partiet. Vägen till att utveckla och stärka de proletära partierna går över deras rensning från opportunisterna och reformisterna, socialimperialisterna och socialchauvinisterna, socialpatrioter och socialpacifister.

Partiet stärkes genom att det rensar ut de opportunistiska elementen.

»Om man har reformister, mensjevikerna i sina led«, säger Lenin, »är det *omöjligt* att segra i den proletära revolutionen, är det *omöjligt* att försvara den. Detta är principiellt fastslaget. Detta har bekräftats påtagligt genom erfarenheten i Ryssland och Ungern. . . I Ryssland har det *många gånger* förekommit svåra situationer, då sovjetregimen *säkert* skulle ha störtats, om mensjevikerna, reformisterna, de småborgerliga demokraterna skulle ha blivit kvar inom vårt parti. . . i Italien där, som det allmänt erkännes, avgörande drabbningar mellan proletariatet och bourgeoisin om erövring av statsmakten förestår. I ett sådant ögonblick är det inte bara ovillkorligen nödvändigt att avlägsna mensjevikerna, reformisterna, Turati-anhängarna ur partiet, utan det kan t.o.m. visa sig nyttigt att avlägsna förträffliga kommunister, som kan vackla och visa tendenser till 'enhet' med reformisterna, att avlägsna dem från alla slags ansvarsfulla poster. . . När revolutionen står för dörren och kampen för dess seger rasar som hetast, kan den minsta vacklan inom partiet vara i stånd att *förstöra allt*, omintetgör revolutionen, rycka makten ur proletariatets händer, ty denna makt är ännu inte stabil, angreppet mot den är ännu mycket starkt. Om de vacklande ledarna i en sådan situation går sin väg, så försvagar inte detta utan det stärker partiet såväl som arbetarrörelsen och revolutionen.« (Lenin, »Falska tal om friheten«, Samlade verk, b. XXV, s. 462–464, ryska.)

9

Stilen i arbetet.

Här är det inte fråga om litterär stil. Jag syftar på stilen i arbetet, på det specifika och säregna i leninismens praktik, som danar en särskild typ av en leninistisk funktionär. Leninismen är en teoretisk och praktisk skola, som utdanar en särskilt typ av parti- och statsfunktionärer, skapar en särskild, leninsk stil i arbetet.

Vari består de karaktäristiska dragen i denna stil? Vilka är dess särdrag?

Dessa särdrag är två:

- a) rysk revolutionär hänförelse och
- b) amerikansk driftighet.

Leninismens stil består i en kombination av dessa två säregenheter i partiarbetet och i det statliga arbetet.

Den ryska revolutionära hänförelsen är ett motgift mot tröghet, slentrian, konservatism, tanke slöhet, en trålbunden inställning till de nedärvda traditionerna. Den ryska revolutionära hänförelsen är den livgivande kraft som väcker tanken, driver framåt, som bryter ned allt det gamla, öppnar nya perspektiv. Utan den är allt framåtskridande omöjligt.

Men den ryska revolutionära hänförelsen har alla förutsättningar för att i praktiken urarta till en tom »revolutionär« manilovism, om den inte förknippas med amerikansk driftighet i arbetet. Det finns otaliga exempel på en sådan urartning. Vem känner inte till det »revolutionära« projektmakeriets och det »revolutionära« planmakeriets sjukdom, som har sin källa i tron på makten hos ett dekret, med vilket allt kan ordnas och allt kan göras om. En rysk författare, Ilja Ehrenburg, har i berättelsen »Uskomtjel« (ryska förkortning av »Den fullkomliga kommunistiska människan«) skildrat typen av en »bolsjevik«, som led av denna sjukdom och som föresatte sig att göra upp ett schema för en idealisk, fullkomlig människa och ... »drunknade« i detta »arbete«. Berättelsen innehåller mycken överdrift, men att den beskriver sjukdomen mycket bra, det är otvivelaktigt. Ingen har väl så

sarkastiskt och skoningslöst förlöjligt sådana sjuka, som Lenin. »Kommunistisk uppblåsthet« kallade han denna sjukliga tro på projektmakeri och dekretskriveri

»Kommunistisk uppblåsthet är det«, säger Lenin, »när en person, som tillhör det kommunistiska partiet, ur vilket han ännu inte rensats ut, inbillar sig att han kan lösa alla sina uppgifter genom kommunistiskt dekretskriveri.« (*Lenin*, »Den nya ekonomiska politiken och det politiska upplysningsväsendets uppgifter«, Samlade verk, b. XXVII, s. 50–51, ryska.)

Mot det »revolutionära« svamlandet ställde Lenin vanligen det enkla och vardagliga arbetet och underströk därmed, att det »revolutionära« projektmakeriet står i motsättning till den äkta leninismens både anda och bokstav.

»Mindre svassande fraser«, säger Lenin, »och mera enkelt, *vardagligt* arbete. . .

Mindre politiskt hoverande och mera uppmärksamhet för de enklaste men levande. . . fakta i det kommunistiska uppbyggnadsarbetet. . . « (*Lenin*, »Det stora initiativet«, Samlade verk, b. XXIV, s. 342 o. 335, ryska.)

Den amerikanska driftigheten är däremot ett motgift mot »revolutionär« manilovism och fantastiskt projektmakeri. Den amerikanska driftigheten är den obändiga kraft, som inte vet av och inte känner några hinder, som med sin sakliga ihärdighet sopar undan alla slags hinder, som inte kan underlåta att slutföra ett verk som en gång påbörjats, t.o.m. när det gäller en mindre betydande sak, och utan vilken ett allvarligt uppbyggnadsarbete är otänkbart.

Men den amerikanska driftigheten har alla förutsättningar för att urarta till en trångsynt och principlös geschäftsmässighet, om man inte förknippar den med rysk revolutionär hänförelse. Vem känner inte till den trångsynta practicisms och den principlösa geschäftsmässighetens sjukdom, som inte sällan leder till att en del »bolsjeviker« urartar och lämnar revolutionens sak? Denna egenartade sjukdom har fått sin återspeglning i B. Pilnjaks berättelse »Det nakna året«, där författaren skildrat typer av ryska »bolsjeviker«, som är fyllda av viljekraft och praktisk beslutsamhet, som »fungerar« ytterst »energiskt« men saknar perspektiv, inte vet »vad som är meningen med det hela« och därför förrirrar sig från det revolutionära arbetets väg. Ingen har så spydigt som Lenin förlöjligt denna geschäftsmässighetens sjukdom. »Trångsynt praktikism«, »huvudlös geschäftsmässighet« kallade Lenin denna sjukdom. Som motsats till den ställde han vanligen det levande revolutionära arbetet och nödvändigheten av ett revolutionärt perspektiv på alla områden av vårt dagliga arbete samt underströk därmed att den principlösa geschäftsmässigheten är lika oförenlig med den äkta leninismen som det »revolutionära« projektmakeriet.

Rysk revolutionär hänförelse i förening med amerikansk driftighet — det är leninismens väsen i partiarbetet och i den statliga verksamheten.

Endast en sådan förening ger oss den fulländade typen för en leninistisk funktionär, ger oss leninismens stil i arbetet.